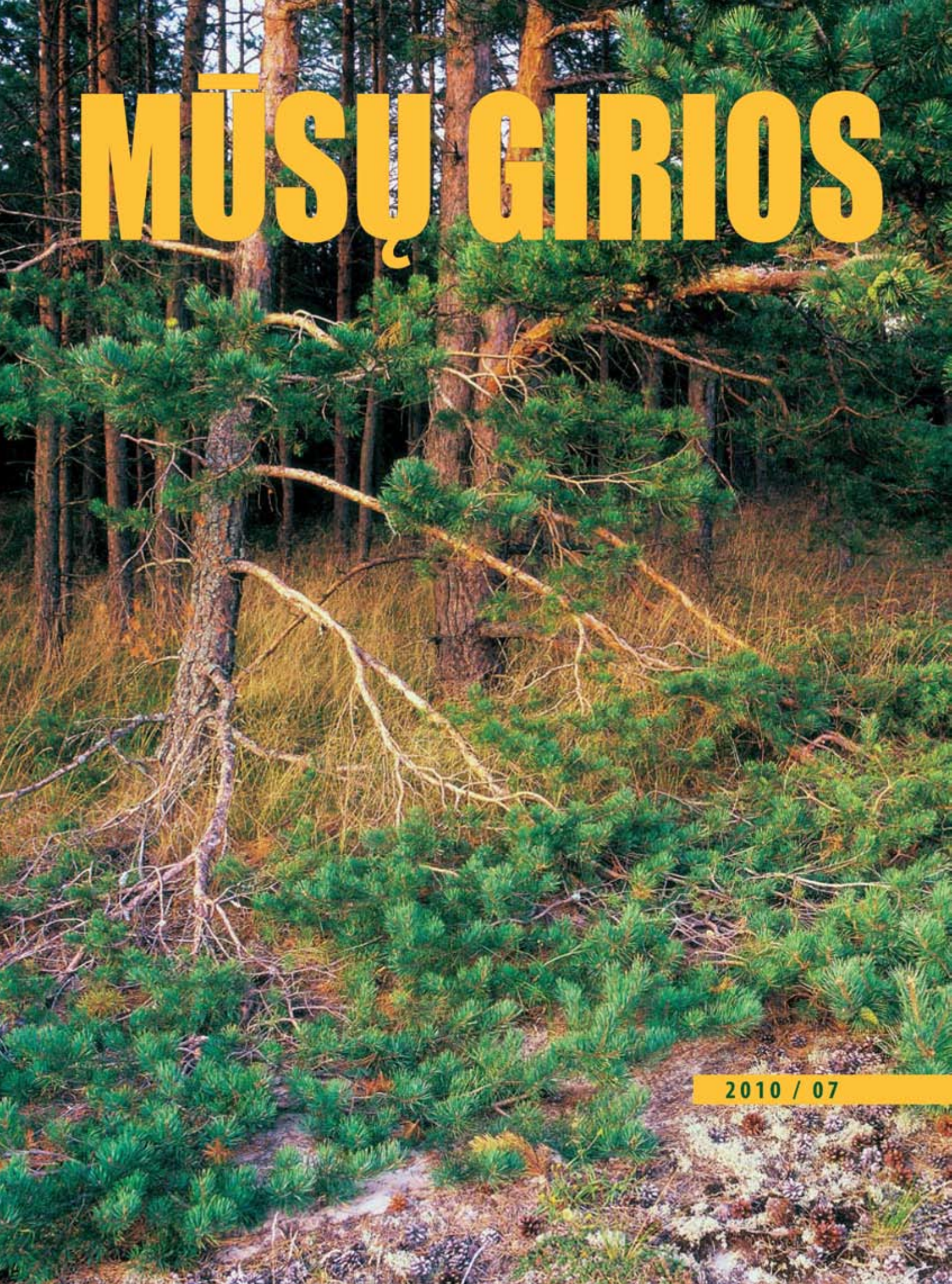


MŪSŲ GIRIOS



2010 / 07

Miškui skirtos diskinės akėčios



sampo
ROSENLEW



Darbinis ilgis 2,00 m 2,30 m 2,50 m

Diskų skaičius 8 8 9

Disko skersmuo (mm) 660 660/710/810 660/710/810

Svoris 1875 kg 1930 kg 2060 kg

Galingumas 110 AJ 130 AJ 150 AJ

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ
SĄJUNGOS ŽURNALAS

Leidžiamas nuo

1929 metų birželio

Indeksas 5057, su nuolaida – 5058

2010 m. liepa

Nr. 7 (747)

ISSN 1392-6829

Leidėjas –

Viešojoji įstaiga „Mūsų Girios“

Tel.

(5) 275 20 47

Tel./faks.

(5) 275 48 28

El. paštas:

info@musu-girios.lt

Adresas:

A. Juozapavičiaus g. 10a

LT-09311 Vilnius

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A/S LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKcinė KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius
(pirmininkas),

Raimondas Juzikis,

Andrius Kuliešis,

Romas Kupstaitis,

Vyngantas Mierkis,

Remigijus Ozolinčius,

Edvardas Riepšas,

Benjaminas Sakalauskas,

Albinas Tebėra,

Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

tel. (5) 275 20 47,

mob. tel. (8–687) 10616;

el. paštas: rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10614;

el. paštas: vaclovas.t@musu-girios.lt

Redaktorė – korespondentė

Jūratė Rečiūnienė

tel./faks. (5) 275 48 28,

mob. tel. (8–687) 10609;

el. paštas: jurate.r@musu-girios.lt

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 1970 egz.

Dizaino autorius: Algimantas Dapšys

Kaina 11 Lt, su nuolaida 7,50 Lt

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

A. Juozapavičiaus 10a, Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė

ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius

ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.



Kronika

2

Aktualijos

4

R. OZOLINČIUS, R. VASILIAUSKAS. Racionaliam, mokslu pagrįstam
ūkininkavimui miškuose

4

R. VASILIAUSKAS. Iškiliam miškininkui atminti

6

Žalgirio pergalės parke – 600-ųjų metinių minėjimas

8

Miškininkystė

9

A. KULIEŠIS. Plečiama ENFIN veikla

9

A. KASPERAVIČIUS. Brandžių medynų inventorizacijos ateitis –
pasirinkimų kryžkelėje

10

A. MALINAUSKAS. Paprastojo ąžuolo išsilaikymas želdiniuose

12

Uredijose

14

R. VASILIAUSKAS. Druskininkuose – pirmoji automatinė miško gaisrų
stebėjimo sistema

14

V. TREPĖNAITIS. Alizavos miško genetinių ąžuolyną įveikė gamtos negandos

16

S. MOCKUS. Praktiniai pastebėjimai dėl miško atkūrimo

19

V. RIBIKAUSKAS. Mišką galima sodinti ir pavasarį, ir rudenį

20

J. REČIŪNIENĖ. Aktyvus, visuomeniškas. Kolektyvo siela

22

Privatūs miškai

24

Z. BITVINSKAITĖ. Miško želdinimo ir želimo projektas –
būsimo miško pamatas

24

Medžioklė

28

Z. BUTKEVIČIUS. Šuo ne tas!

28

Mokymas

31

R. VYŠNIAUSKAS. Sporto šventės aidai

31

Miškas ir visuomenė

32

K. VAIČIŪNAS. ąžuolai liudija Lietuvos valstybę

32

L. MONTVILIENĖ. Mokomės mylėti ir tausoti gamtą

34

Išėję negrįžti

35

Datos

36



KRONIKA

Birželio 29 d. Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų Miškų institute vyko 2009-ųjų metų Lietuvos mokslo premijos laureatų LAMMC Miškų instituto mokslininkų doc. dr. R. Gabrilavičiaus, dr. (HP) A. Pliūros, doc. dr. J. Danusevičiaus, dr. V. Baliucko ir doc. dr. D. Danusevičiaus **taikomosios mokslinės veiklos darbų ciklo „Miško sėklinės bazės, selekcijos ir genetinių išteklių išsaugojimo sistemos sukūrimas tvariai ir intensyviai miškininkystei plėtoti Lietuvoje“ (1994-2008 m.) pristatymas mokslinei visuomenei.**

Birželio 29 d. Jurbarko miškų urėdijoje organizuotas **pasitarimas netikrojo eglinio skydamario pakenktų eglynų klausimais.** Jame dalyvavo Miškų departamentu, Generalinės miškų urėdijos, Lietuvos žemės ūkio universiteto, Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos, Miškų urėdijų, regioninių aplinkos apsaugos departamentų atstovai, privačių miškų savininkai (plačiau – kitame numeryje).

Birželio 30 d. Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos 143 absolventams **iškilmingai įteikti bakalauro diplomai.** Šiais metais miškų ūkio specialybę įgijo 40, želdinių dizaino – 46, rekreacijos – 16, kadastrinių matavimų ir nekilnojamojo turto vertinimo – 19, žemėtvarkos – 11, hidro-technikos – 11 absolventų.

Liepos 7 d. Europos Parlamentas priėmė veiksmingas **nelegalaus miškų kirtimo ir prekybos nelegaliai pagaminta mediena tramdymo priemones.**

Liepos 15-ąją visa šalis **minėjo Žalgirio mūšio 600-ąsias metines.** 1410 m. liepos 15 d. dešimt valandų trukusiame mūšyje, kuris vyko dabartinėje Lenkijos teritorijoje, į pietvakarius nuo Olštyno, prie Griunvaldo (Žaliagirio) kaimelio Vytauto ir Jogailos vadovaujama Lietuvos ir Lenkijos kariuomenė sumušė Vokiečių ordino kariuomenę. Šis mūšis nulėmė vokiečių ordino galybės galą. Pergalės jubiliejui įprasinti dar pavasarį ties Lietuvos ir Lenkijos siena Marijampolės miškų urėdijos ir Lenkijos Suvalkų urėdijos miškininkai pasodino 600 ąžuolų ir tiek pat maumedžių. Jubiliejinis ąžuolynas pasodintas Šakių miškų urėdijoje Kidulių girininkijoje; jo sodinime dalyvavo Prezidentas Valdas Adamkus kartu su žmona. Kretingos miškų urėdijos Lenkimų

girininkijoje bei Zarasų miškų urėdijoje taip pat pasodintos ąžuolų giraitės.

Liepos 15 d. Generalinėje miškų urėdijoje įvyko **Asociacijos „Lietuvos mediena“ naujai išrinkto prezidento G. Pangonio inicijuotas susitikimas,** kuriame dalyvavo UAB „Likmerė“ direktorius M. Kasmauskis, generalinis miškų urėdas B. Sakalauskas, pavaduotojas G. Visalga, Miško resursų ir prekybos mediena skyriaus vedėjas E. Kičas. Aptartos 2010 m. II-ojo pusmečio medienos aktualijos bei galimybės vietos perdirbėjams pakankamai apsirūpinti žaliava. Nagrinėti pasiūlymai Prekybos apvaliaja mediena taisyklėms tobulinti.

Liepos 16 d. Generalinėje miškų urėdijoje organizuotas pasitarimas su „Lietuvos geležinkelių“ atstovais S. Gudvaliu, S. Stasiūnu ir R. Kudzmanu. Aptarti ilgalaikio bendradarbiavimo pervežant apvaliąją medieną geležinkeliu klausimai. Tai ypač aktualu „Lietuvos geležinkeliams“, planuojant gamybinių pajėgumų plėtrą. Nutarta detalai išnagrinėjus medienos krovinių pervežimo geležinkeliais galimybes parengti ir pasirašyti ilgalaikio bendradarbiavimo sutartį.

Liepos 16 d. Druskininkų miškų urėdijoje pradėjo veikti pirmoji šalyje antžeminė automatinė miško gaisrų aptikimo sistema (plačiau – 14 p.).

Liepos 21 d. Europos Tarybos sekretoriato Miškų ūkio darbo grupės organizuotame posėdyje Briuselyje dalyvavo Miškų departamento Miškų ūkio plėtros skyriaus vyriausiasis specialistas G. Jasinevičius.

Liepos 28 d. Generalinėje miškų urėdijoje **įvyko Lietuvos miško ir miško pramonės**

darbuotojų profesinių sąjungų federacijos inicijuotas pasitarimas, kuriame aptarti darbo apmokėjimo organizavimo, didinimo bei kiti miškų urėdijų dirbančiųjų socialiniai klausimai.

***Aplinkos ministerijoje ministras G. Kazlauskas susitiko su medienos pramonės įmonių ir perdirbėjų asociacijų vadovais.** Susitikime dalyvavo aplinkos viceministras A. Spruogis, Miškų departamento direktorius V. Vaičiūnas, generalinis miškų urėdas B. Sakalauskas. Susirinkusieji pasidalino mintimis apie situaciją medienos pramonėje, pasiūlė pasinaudoti teigiama užsienio šalių patirtimi. Lietuvos medienos pramonės įmonių asociacijos „Lietuvos mediena“ prezidentas G. Pangonis supažindino su kaimyninėse valstybėse taikoma medienos pardavimo praktika, siūlė pasinaudoti teigiama patirtimi ir pritaikyti ją Lietuvai. Medienos perdirbėjai pasiūlė sukurti darbo grupę, kuri patobulintų apvaliosios medienos pardavimo taisykles. Nutarta pratęsti anksčiau veikusios darbo grupės veiklos laiką (į ją įeina Aplinkos ministerijos, medienos perdirbėjų, biokuro gamintojų, medienos eksportuotojų ir Generalinės miškų urėdijos atstovai). Grupė parengs medienos pardavimo taisyklių pataisas.

*** Vilniaus ir Alytaus miškų urėdijos balandžio mėnesį kreipėsi į UAB „Alfa Media“, Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisiją bei prokuratūrą dėl tikrovės neatitinkančių teiginių paneigimo** 2010 m. kovo 25 d. portale Alfa.lt paskelbtame straipsnyje „Valstybiniai miškai – medienos mafijos rankose?“. **Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos komisijoje** buvo svarstyta Vilniaus miškų urėdijos ir Alytaus miškų urėdijos skundai. **Nuspręsta: 2010-03-25 naujienų portalo Alfa.lt publikacijose „Valsty-**



binai miškai – medienos mafijos rankose? – buvo pažeisti Žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso 6 ir 38 straipsniai, 22 straipsnio 2 dalis.

***Lietuvoje svečiavosi žinomas čekų miškininkas, ilgametis Miškų fakulteto dekanas, buvęs Čekijos Respublikos Valstybinių miškų direkcijos generalinio**

direktoriaus patarėjas prof. L. Slonekas. Generalinėje miškų urėdijoje jis susitiko su Miškų departamento direktoriumi V. Vaičiūnu, generaliniu miškų urėdu B. Sakalausku, LAMMC Miškų instituto direktoriumi prof. R. Ozolinčiumi. Diskutuota apie miškininkystės principų ypatumus Čekijoje ir Lietuvoje, apie valstybinių miškų valdymo sistemos, mokslo, studentų ruošimo panašumus

bei skirtumus, apie ekonomiką valstybinių miškų sektoriuje, miškininkavimo principai lyginti su kitomis valstybėmis. Svečias akcentavo Švedijos ūkininkavimo pavyzdį, kur daug metų dirbo. Jis sakė, kad Švedijos miškuose veikla nukreipta į maksimalų pelno gavimą. Tai nesektinas pavyzdys Lietuvai, Čekijai ir Lenkijai, kurių miškininkystė remiasi kompleksine ūkine veikla.

***Pirmą kartą per pastaruosius 20 metų Vyriausybė parengė Lietuvos valstybės valdomo komercinio naudojimo turto metinę apžvalgą.** Preliminariai skaičiuodama valstybės turimą turtą, Vyriausybė patvirtino skaidrumo gaires. Metinėje apžvalgoje, kurioje apžvelgtos Lietuvos valstybės valdomas komercinio naudojimo turtas 2009 metais valstybiniai miškai minimi kaip viena viso valstybės valdomo komercinio turto buhalterinę vertę sudarančių grandžių. Lietuvos valstybinių miškų veiklos planavime bei praktikoje valstybinių miškų išteklių racionalaus naudojimo, jų našumo bei vertės didinimo, o taip pat buhalterinėje apskaitoje apskaitomo valstybės turto valdymo, naudojimo ir atstatymo klausimai nuolat nagrinėjami ir sprendžiami. Aplinkos ministerija, Valstybinė miškų tarnyba nagrinėja valstybinių miškų išteklių racionalaus naudojimo, jų atkūrimo bei gausinimo klausimus. Kaip taisyklė, didelių diskusijų objektu Vyriausybėje tampa metinės valstybinių miškų pagrindinių kirtimų normos

tvirtinimas. Seimo Aplinkos komitetas ypač daug dėmesio skiria valstybinių miškų ekologinių ir socialinių funkcijų vystymui. Lietuvos Valstybės kontrolė reguliariai atlieka valstybinių miškų įvairių veiklos sričių auditus. Šiame darbe akcentuota Valstybės valdomo turto ekonominė nauda, jo indėlis į Valstybės biudžetą. Parengtas darbas yra svarus pagrindas diskusijai bei tolimesnėms studijoms ir sprendimams objektyviai įvertinti valstybės valdomo turto vertę bei jo teikiamą ekonominę ir visuomeninę naudą. Apžvalgos rengėjai ataskaitos pirmuosiuose puslapiuose teigia, kad jie „negarantuoja ir neprisiima jokios atsakomybės dėl paskelbtos informacijos tikrumo, išsamumo ir tikslumo“. Apžvalgoje pateikta valstybės valdomų įmonių pagrindinių rodiklių lentelė, tačiau miškininkystės sektoriaus apžvalgoje analizuojami rodikliai nepateikti. Pateikiame atlikto audito skaičiavimus ir išvadas.

Pagrindiniai 2009 m. valstybės valdomų įmonių ir valstybės įmonių miškų urėdijų rodikliai

Nr.	Rodiklio pavadinimas	2009 m.		2008 m.		2007 m.		2006 m.		2005 m.		Pastabos
		Valstybės valdomų įmonių, mln. Lt*	VĮ miškų urėdijų, mln. Lt**	Valstybės valdomų įmonių, mln. Lt*	VĮ miškų urėdijų, mln. Lt**	Valstybės valdomų įmonių, mln. Lt*	VĮ miškų urėdijų, mln. Lt**	Valstybės valdomų įmonių, mln. Lt* (Metinėje apžvalgoje nėra duomenų)	VĮ miškų urėdijų, mln. Lt**	Valstybės valdomų įmonių, mln. Lt* (Metinėje apžvalgoje nėra duomenų)	VĮ miškų urėdijų, mln. Lt**	
1	Grynoji apyvarta	8459	345	9455	469	7799	510		386		370	Pardavimai ir paslaugos (pajamos)
2	EBITDA	108	37	1673	47	2101	119		31			Pelnas neatskaičius palūkanų, mokesčių (pelno mokesčio, nusidėvėjimo, amortizacijos)
3	EBIT	-1479	5	250	16	782	90		27		37	Pelnas neatskaičius palūkanų, mokesčių (pelno mokesčio)
4	Grynasis pelnas	-1354	2,6	21	12	679	72		21		30	
5	Turtas	32710	452	34889	465	28390	448		355		326	Visas turtas
6	Nuosavas kapitalas	22309	408	24204	404	20353	382		307		283	
7	Grynojo pelno marža, %	-16,0	0,8	0,2	2,6	8,7	14,1		5,4		8,1	Grynasis pelningumas nusako, kiek grynojo pelno tenka kiekvienam grynujų pardavimų pajamų vienetui (4/1)
8	ROA, %	-4,1	0,6	0,1	2,6	2,4	16,1		5,9		9,2	Turto grąža parodo, kiek grynojo pelno uždirbama vienam viso turto litui (4/5)
9	ROE, %	-6,1	0,6	0,1	3	3,3	18,9		6,8		10,6	Nuosavo kapitalo grąža apskaičiuojama grynaji pelną dalinant iš viso nuosavo kapitalo (4/6)

*Duomenys iš Metinės apžvalgos 4 psl.

**Duomenys iš VĮ miškų urėdijų ūkininkų-finsansinių rodiklių 2009 m. ataskaitos F-01-MU metinė; VĮ miškų urėdijų ūkininkų-finsansinių rodiklių 2008 m. ataskaitos F-01-MU metinė; VĮ miškų urėdijų ūkininkų-finsansinių rodiklių 2007 m. ataskaitos F-01-MU metinė; VĮ miškų urėdijų ūkininkų-finsansinių rodiklių 2006 m. ataskaitos F-01-MU metinė; VĮ miškų urėdijų ūkininkų-finsansinių rodiklių 2005 m. ataskaitos F-01-MU metinė;

Išvada: VĮ miškų urėdijų pagrindiniai rodikliai ženkliai geresni, lyginant su Lietuvos valstybės valdomų įmonių rodikliais, pateiktais Metinėje apžvalgoje.

GMU inf.

Racionaliam, mokslu pagrįstam ūkininkavimui miškuose

**„Mūsų girių“ klausimus atsako Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Miškų instituto direktorius
prof. Remigijus Ozolinčius**

Ateinantį rudenį sukanka 60 metų, kai buvo įkurtas Lietuvos miškų institutas. Jūsų vadovaujamos institucijos veiklos istorija įspūdinga. Trumpai papasakokite apie svarbiausius pasiekimus.

Rudenį sukanka 60 metų, kai buvo įkurtas Lietuvos miškų institutas. Lietuvos TSR Mokslų akademijos Prezidiumo nutarimu, 1950 m. spalio 20 dieną buvo paskirtas eiti pareigas pirmasis MA Miškų ūkio instituto direktorius Antanas Kvedaras.

Įdomu tai, kad panašiu laiku miniame ir dar vieną reikšmingą datą Lietuvos miškininkystei – lietuviškosios miškininkystės pradininko ir pirmojo LŽŪU rektoriaus prof. Povilo Matulionio 150-ąsias gimimo metines.

Beje, dar vienas sutapimas. Lygiai prieš 50 metų Girionyse pradėtas statyti pastatas, kuriame dabar yra įsikūręs Miškų institutas ir Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija. Išduosiu paslaptį – visus šiuos jubiliejus ruošiamės pažymėti šiemet rugsėjo 17-ąją, per Miškininko dieną.

Pagrindinis motyvas įkurti Miškų institutą buvo karo sugriautas miškų ūkis ir labai išsekę miškų ištekliai. Dabar vidutinis medienos tūris 1 ha yra beveik 3 kartus didesnis nei pokario metais. Miškininkystės praktikoje įdiegtos naujos, pažangios miškų želdymo, jų atkūrimo, našių medynų formavimo, miško kirtimų ir jų technologinio sutvarkymo, miškų inventorizavimo, miškų būklės monitoringo, miško išteklių apskaitos, ekonominio vertinimo, sanitarinės miško apsaugos, rekreacijos, miško medžių selekcijos bei genetinių išteklių išsaugojimo sistemos. Dažnai pamirštame, kad visos jos vienaip ar kitaip gavo pradžią, buvo kuriamos arba tobulinamos Miškų institute. Lyginant su visu tuo, moksliniai straipsniai ir knygos, apgintos disertacijos, moksliniai laipsniai, valstybinės premijos ir apdovanojimai yra antraeilės reikšmės dalykai.

Nuo sausio mėnesio Miškų institutas yra Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro sudėtyje. Kokie pasikeitimai įvyko po restruktūrizavimo? Ar reforma pasiteisino? Ar tokie pasikeitimai nepakenks miškininkystės mokslo vystymui?

Per 60 instituto gyvavimo metų gana dažnai keitėsi jo žinybinė priklausomybė. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, institutas tapo pavaldus Švietimo ir mokslo ministerijai. Iki tol buvusios Vyriausybės manė, kad Lietuvai, kurios trečdalis teritorijos dengia miškai ir kurios pagrindinis biologinis atsikuriantis išteklis yra miškas, svarbu turėti atskirą mokslinę instituciją, teikiančią rekomendacijas dėl šio išteklių racionalaus naudojimo, valdymo ir apsaugos. Tačiau nuo š.m. sausio Miškų institutas tapo vienu iš trijų Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro kamieniniu padaliniu (kartu su Žemdirbystės institutu bei Sodininkystės ir daržininkystės institutu). Pati reforma, anot jos sumanytojų, buvo skirta tam, kad Lietuvos mokslo institucijos būtų geriau matomos Europos kontekste. Todėl ne tik mes, bet ir daugelis kitų institutų buvo sujungti į mokslo centrus. Taip atsirado Gamtos tyrimų centras (sujungiantis VU Ekologijos institutą, Geologijos ir geografijos bei Botanikos institutus), Inovatyvios medicinos centras (VU Eksperimentinės ir klinikinės medicinos ir VU Imunologijos institutai), Lietuvos socialinių tyrimų centras (Socialinių tyrimų ir Darbo ir socialinių tyrimų institutai). Ketinama steigti dar tris mokslo centrus. Fizikos, Chemijos ir Puslaidininkių fizikos institutai turėtų sudaryti Fizinių ir technologijos mokslų centrą. Sujungiant Biochemijos ir Biotechnologijos institutus atsirastų Gyvybės mokslų centras, o prie VU prijungus Matematikos ir informatikos institutą norima įsteigti Informatikos ir informacinių technologijų centrą.

Instituto veiklos specifika ir dideli atstumai nuo administracinio centro,

kuris įsikūrė Dotnuvoje, lėmė tai, kad dirbame filialo teisėmis (kituose centruose tokių institutų – filialų nėra). Dar praėjo per mažai laiko, kad galėtume vertinti reformos pasekmes. Labai tikiuosi, kad susijungę įvairių, kiek giminingų tyrimo krypčių mokslininkai sukurs „pridėtinę vertę“. Turiu galvoje mokslines idėjas ir sprendimus. Viena aišku, kad tokia reforma ekonominio efekto nedavė, nes dar prieš apsijungimą instituto bazinis finansavimas, kurio ir iki tol neužtekdavo atlyginimams, buvo sumažintas 35 proc. Trūkstamas lėšas (atlyginimams, šildymui, elektrai, transportui, komunaliniams patarnavimams ir kt.) turime užsidirbti iš projektų.

Ar turėjome kokią kitą alternatyvą? Alternatyva buvo. Tačiau tik viena. Priesijungti prie LŽŪU. Bet mums atrodė, kad toks sprendimas būtų pernelyg ankstyvas, nes Lietuvos universitetuose dar nėra įvykusi mokslo ir studijų reforma. Tačiau tvirtai tikiu, kad ateityje mažose valstybėse, kurios turi ribotus finansinius išteklius, šios dvi svarbios valstybei veiklos bus sujungtos (gal tam pasitarnaus kuriami mokslo slėniai?), t.y. eksperimentinė bazė (tyrimo objektai, laboratorijos su jose esančia įranga) bus naudojama ne tik mokslui, bet ir studijoms (tiesą sakant, tai vyksta jau ir dabar, tik gal kiek neplaningai).

Reikia pasakyti ir tai, kad mūsų pasiūlymas kurti Girionyse žinybinį institutą – mokslo-praktinį Miškininkystės centrą, sujungiant Miškų institutą su analogiško profilio AM institucijomis (Miškotvarkos tarnyba, Miško sanitarinės apsaugos tarnyba, Miško genetinių išteklių, sėklų ir sodmenų tarnyba ir gal net Miškotvarkos institutu, kaip kad yra kai kuriose Europos valstybėse, Aplinkos ministerijoje, deja, nesulaukė palaikymo.

Tačiau didžiausią nerimą mums kelia ne struktūrinė pertvarka, o gerai neapgalvota, neparuošta ir skubota mokslo finansavimo reforma, ypač kalbant apie tokias mokslo institucijas,

kurių tyrimų specifika yra susijusi su ilgalaikiais eksperimentais. Tačiau tai jau būtų kita kalba.

Krizės laikotarpiu sumažėjo miškų urėdijų užsakomųjų mokslinių – tiriamųjų darbų skaičius. Šių metų vasarį aptarti siūlymai dėl taikomojo mokslo darbų vykdymo miškų urėdijose aktualiausiais miškininkystės klausimais. Ar jaučiate bendradarbiavimo pagyvėjimą?

Jeigu reikėtų pasakyti trumpai, atsakyčiau: „Taip, jaučiu.“ Visgi reikia pripažinti, kad ryšiai tarp mokslininkų ir praktikų galėjo būti geresni. Sunku nusakyti to priežastis. Viena iš jų, galimas dalykas, yra netobula mokslo institucijų darbo vertinimo metodika – nei praktinės rekomendacijos, nei dauguma instituto atliekamų taikomųjų darbų urėdijoms bei kitiems užsakovams šiandien nėra institutui užskaitomi kaip mokslinė produkcija. Pagrindinis dėmesys, vertinant instituto veiklą, skiriamas moksliniams straipsniams, dažniausiai publikuojamiems anglų kalba užsienio žurnaluose su aukštu citavimo indeksu. Kita vertus, valstybė skatina mokslo ir verslo bendradarbiavimą: kuriami mokslo slėniai, finansuojami mokslo – verslo projektai. Prieštaravimai akivaizdūs. Taigi tenka apgailestauti, kad kol kas neturime subalansuotos mokslo politikos. Be to, mano nuomone, atotrūkį tarp mokslo ir praktikos didina dabartinė ekonominė ir politinė situacija, kai praktikų dėmesys labiau orientuotas į ekonominę komercinę veiklą.

Šį pavasarį, kartu su GMU atlikę anketinę apklausą, išsiaiškinome urėdijoms aktualiausias miškininkystės problemas, pasiūlėme konkrečių darbų tematikas. Malonu, kad sulaukėme supratimo tiek Generalinėje urėdijoje, tiek Urėdų taryboje, tiek ir pačiose urėdijose. Urėdijos ruošiasi paremti mokslinius tyrimus (artimiausiu metu pasirašysime keletą sutarčių moksliniams darbams) bei mokslinių žurnalų leidybą – šiemet aktyviau prenumeruojami moksliniai žurnalai, ypač „Miškininkystė“. Naudodamasis proga, už tai norėčiau nuoširdžiai padėkoti. Institute leidžiamas žurnalas „Baltic Forestry“ miškų urėdijose dar nėra labai populiarus. Šiemet žurnalas gavo cita-



Profesorių diskusija: R. Ozolinčius (kairėje) ir R. Deltuvus

vimo indeksą, kuris liudija, kad „Baltic Forestry“ patenka tarp 40 geriausių pasaulyje tokio profilio žurnalų. Tikimės, kad ateityje jis taps populiarenis ir tarp miškininkų – praktikų.

Didelį rezonansą šalies žiniasklaidoje sukėlė Lietuvos laisvosios rinkos instituto siūlymai privatizuoti valstybinius miškus. Valstybės kontrolė, atlikusi miškų urėdijų 2006–2008 m. ūkinės veiklos analizę, taip pat pateikė savo išvadas. Ūkio ministerija parengė 2009 metų valstybės valdomo komercinio naudojimo turto apžvalgą, kurioje nemažai vietos skirta valstybinių miškų sektoriui. Ar su visais šių institucijų teiginiais galima sutikti? Ar ataskaitose išdėstytos išvados bei siūlymai yra teisingi ir moksliškai pagrįsti?

Būtų sunku ir, manau, ne visiškai etiška detalčiai komentuoti šių institucijų siūlymus ir išvadas. Bet man susidaro įspūdis, kad mūsų visuomenėje vis dažniau atsiranda tokių, kurie žino atsakymus į visus klausimus. Turiu galvoje ir Lietuvos laisvosios rinkos institutą. Ne paslaptis, kad ir mūsų institute buvo analizuojami įvairūs miškų nuosavybės scenarijai, siekiant optimalios naudos valstybei. Tačiau tokių siūlymų, kuriuos deklaruoja Laisvosios rinkos institutas, Vyriausybei niekada neteikėme. Šiemet Miškų institutas kartu su LMA organizavo apskritojo stalo diskusiją „Miškai – valstybės ir privatus turtas: nuosavybė, valdymas, kaupimas ir naudojimas“. Diskusijos metu išsiaiškinome, kad minėto instituto siūlymai parengti be gilesnės analizės (nėra prognozių, skaičiavimų, netgi nebuvo parengta jokia ataskaita). Man, kaip šiek tiek susijusiam su mokslu, didžiausią nerimą kelia būtent toks lengvas, paviršu-

tiniškas ir neatsakingas jaunų žmonių požiūris. Požiūris tiek į mokslą, tiek ir į mišką. Juk dauguma ekonominių „receptų“ veikia tik idealios rinkos sąlygomis (apie tai rašoma ekonomikos vadovėliuose). Ar Lietuvoje turime tokią rinką? Be to, miškas juk nėra eilinis aplinkos išteklis. Tai didžiausias ir svarbiausias mūsų valstybės aplinkos išteklis. Miško negalima lyginti su kitais aplinkos ištekliais, tai – ne žvyro karjeras, tai – ypatingas aplinkos išteklis, biologinis atsikuriantis, turintis didelę ekologinę ir socialinę reikšmę. Miškų institute atlikti tyrimai rodo, kad medienos vertė sudaro tik trečdalį visos miško vertės. Šiuo metu valstybinė miškų nuosavybė geriau užtikrina socialines – ekologines miškų funkcijas (sanitarinė miškų apsauga, kelių statyba, miškų apsauga nuo gaisrų, rekreacinės infrastruktūros plėtra ir kt.). Šios aplinkybės, manau, yra labai svarbus argumentas ginant viešąjį interesą. Beatodairiškas miškų privatizavimas, kaip rodo ir kitų šalių praktika, nėra vienintelis vaistas nuo visų mūsų visuomenės ligų.

Turiu negerą nuojautą, kad besivaiškiant trumpalaikių ekonominių tikslų gali būti pasikėsinta ir į valstybinio miškų ūkio kompleksiskumą. Todėl asmeniškai manau, kad mums, miškininkams, reikia keisti savo strategiją, t.y. ne mėginti neigti kai kuriuos spaudoje pasirodžiusius mums nepalankius skaičius, faktus ir siūlymus vienais ar kitais miškininkavimo ar miškų ūkio valdymo klausimais, vaizdžiai tarant, „bėgti paskui traukinį“, ar net ieškoti kaltų, o patiems daugiau diskutuoti tarpusavyje, giliau analizuoti, ieškoti sprendimų bei teikti siūlymus valstybės valdymo institucijoms dėl efektyvesnio miškininkavimo (kalbu tiek apie privačių miškų savininkus, tiek ir apie valstybinių miškų miškininkus), kartu ir dėl efektyvesnio miško, kaip valstybės turto, valdymo ir apskaitos. Juk ir Konstitucinis teismas, aiškindamas Konstitucijos 128 straipsnį, yra konstatavęs, kad valstybės turtas nėra savitiksliis, bet turi duoti naudą visuomenei ir turi būti tausojamas, nešvaistomas, racionaliai tvarkomas.

RIMONDAS VASILIAUSKAS

Iškiliam miškininkui atminti

*...Miškan, būdavo, eini - tai net akį veria;
Vat teip linksmina dūšią, ažu širdies tveria,
Kad net, širdžiai apsalus, ne kartą dūmojai:
Ar miške aš čia stoviu, ar danguj, ar rojuj?!...*

Tai viena iš lietuvių poezijos klasiko Antano Baranausko poemos – odės miškui – „Anykščių šilelis“ ištraukų, kuriomis Anykščių krašto folklorinis ansamblis „Valaukiš“ liepos 23 dienos popietę pradėjo iškilmingą knygos „Jonas Kuprionis miškininkas“ pristatymą. Anykščių miškų urėdijos inicijuota pirmoji vieša leidinio prezentacija apie žinomą miškininką, mokslininką, žurnalistą, vieną iš Lietuvos miškininkų sąjungos įkūrimo iniciatorių, pirmąjį žurnalo „Mūsų girios“ redaktorių profesorių Joną Kuprionį tapo Anykščių miesto šventės ir Pasaulio anykštėnų VI-ojo suvažiavimo „Su šventąja širdy“ gaušių renginių dalimi.

Naujojo leidinio pristatyme dalyvavo knygos sudarytojas ir redaktorius Jonas Bagdonas, generalinio miškų urėdo pavaduotojas Zdislovas Truskauskas, akademikas Leonardas Kairiūkštis, LMS prezidentas, Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas doc. dr. Edmundas Bartkevičius, anykštėnė miškininkė doc. dr. Janina Šepetienė, anykštėnas miškininkas doc. dr. Rimvydas Gabrilavičius, svečias iš Čekijos miškininkas prof. Ladislav Slonek, Anykščių rajono Garbės pilietis, rašytojas Vygandas Račkaitis, Anykščių rajono meras Sigutis Obelevičius, Seimo narys Vytautas Galvonas, Seimo nario Jono Šimėno padėjėja Rita Virbalienė, kiti gar-

bingi svečiai, Anykščių miškų urėdijos darbuotojai, veteranai.

Pradėdamas renginį, A. Baranausko ir A. Vienuolio – Žukausko memorialinio muziejaus direktorius Antanas Verbickas pabrėžė, jog anykštėnas iš prigimties ir miškininkas pagal profesiją profesorius Jonas Kuprionis, gyvenimo kelio nublokštas už Atlanto, iki gyvenimo pabaigos išliko tikru Lietuvos ir Miško patriotu.

ŠILTA KNYGA

Daug gražių žodžių knygos sudarytojui Jonui Bagdonui skyrė rašytojas Vygantas Račkaitis, jau prieš gerą dvidešimtmetį Anykščiuose prabilęs apie Joną Kuprionį. „Malonu, kad mes, anykštėnai, nepamirštame iškilaus mūsų kraštiečio miškininko, mokslininko ir publicisto J. Kuprionio. Paminėjome jo gimimo 90-ąsias, 100-ąsias metines. Anykščių šilelyje iškilo Aloyzo Urbšio koplytstulpis profesoriui atminti, bet svarbiausia, jog po 2006 m. pasirodžiusio leidinio „Jonas Kuprionis skautas“, šiandien rankose laikome naują kapitalinį veikalą „Jonas Kuprionis miškininkas“, – sakė V. Račkaitis. Teigiamai įvertinęs knygos struktūrą, medžiagos išdėstymą, rašytojas teigė, kad knyga parengta profesionaliai. Įžanginiame žodyje taikliai apibūdinęs savo dėdę kaip plačiąšakę, daugeliu briaunų spindinčią asmenybę, knygos sudarytojas toliau pateikia J. Kuprionio programinį straipsnį „Miškas ir lietuvis“ bei miškininko Jono Kučinsko šiltą biografinę gyvenimo ir veiklos apžvalgą apie profesorių J. Kuprionį.

Sumaniai išdėdėčius medžiagą, knygoje išvengta nuobodumo, o pateikti istoriniai dokumentai, archyvinės nuotraukos suteikia leidiniui gyvybingumo, padeda atskleisti Jono Kuprionio asmenybės bruožus. Anot V. Račkaičio, kiekvienas knygos puslapis dvelkia didele meile savo gentainiui, savo kraštui. Apie tai byloja ir pati Jono Bagdono poetiška dedikacija – *Skiriu savo Motinai Teklei Kuprionytei, visoms Motinoms ir Sesėms, nuaudusioms iškilioms asmenybėms šviesų Taką.*

ŽMONIŲ EKOLOGAS

Knygos „Jonas Kuprionis miškininkas“ sudarytojas ir redaktorius Jonas Bagdonas sakė, jog knygą paruošti buvo ir lengva, ir sunku. Lengva todėl, kad rado daug medžiagos, kuri kartais tiesiog į rankas ėjo. Sunkiausia buvo, kai reikėjo visą turimą medžiagą susisteminti ir atrinkti. Gera būtų, jei po kelių metų susirinktą knygą perskaičiusiųjų būrys ir vėl iš naujo ją aptartų. Tuomet galima būtų plačiau padiskutuoti...

„Joną Kuprionį galima apibūdinti įvairiais žodžiais, vis iš naujo atskleisti jo charakterio bruožus. Tačiau labiausiai man įstrigo, jog dėdė dažnai vadino ekologu. Ekologu ne profesine prasme, bet žmonių ekologu – už jo sugebėjimą žmones pritraukti, įtikinti, apraminti, sudominti, suprasti. Į knygą stengiausi sudėti ne tik Jono Kuprionio rašinių, bet kuo daugiau gražių prisiminimų apie jį, kuriuos parašė draugai, bendradarbiai, bendraminčiai, studentai,“ – kalbėjo J. Bagdonas.

Miškų urėdijos salė vos sutalpino visus susirinkusius





Knygos autorius Jonas Bagdonas



Anykščių miškų urėdas S. Kinderis (dešinėje) ir LMS prezidentas E. Bartkevičius svečiui iš Čekijos L. Slonekui (kairėje) įteikia atminimo dovaną

PRIPAŽINIMO KELIAS

Akademiko Leonardo Kairiūkščio nuomone, Jonas Kuprionis – viena ryškiausių asmenybių ne tik tarp Lietuvos miškininkų, bet ir tarp žymių Anykščių krašto žmonių, tokių kaip A. Baranauskas, A. Vienuolis, J. Biliūnas.

Akademikas nušvietė Jono Kuprionio – mokslininko kelią, pradėdamas pasakojimą nuo mokyklos suolo iki profesoriavimo Luizianos universitete, prisiminė pirmąją susitikimą su J. Kuprioniu JAV, papasakojo apie profesoriaus viešnagę Lietuvoje 1978 metais. L. Kairiūkštis išskyrė Jono Kuprionio begalinį siekį tobulėti, gilinti žinias. Juk ne kiekvienas gali ryžtis, perkopęs ketvirtąjį dešimtmetį, studijuoti dar kartą miškininkystės mokslus. „Užsispyrimas, veržlumas vedė jį per visą gyvenimą. Niekada nepametė šaknų su savo tėviške ir didžiavosi tuo. Jis mokėjo suburti žmones aplink save ir tarp jų gerai jaustis. Savo dvasia visada buvo jaunas. Tuo ir pasireiškė Jono Kuprionio ekologinio bendravimo menas,“ – pabrėžė akademikas L. Kairiūkštis.

INDĖLIS Į LIETUVOS MIŠKININKYSTĘ

„Visais laikmečiais, visose gyvenimo srityse pasireiškėdavo iškilios, neeilinės asmenybės, kurių veikla, darbai tapdavo gerų darbų varomąja jėga. Joną Kuprionį galime priskirti prie tų žmonių, kurie padėjo formuoti to meto lietuviškosios miškininkystės raidą,“ – sakė generalinio miškų urėdo pavaduotojas Zdislovas Truskauskas. „Atgavus nepriklausomybę, atsirado galimybė skaityti tarpukario spaudą, todėl bemaž per dvi savaites perskaičiau visus to meto „Mūsų girių“ numerius. Tada ir įsiminė, kad J. Kuprionis

labai daug straipsnių rašė miškininkystės tema – pamokantys, kaip elgtis su mišku, kaip jį atsodinti, dažniausiai paremti autoriaus stebėjimais. Neabejotinai Jonas Kuprionis daug prisidėjo prie Lietuvos miškų mokslo pagrindų kūrimo.“

Anykštėnas doc. dr. Rimvydas Gabrielavičius apžvelgė Jono Kuprionio biografiją miškininkystės aspektu, pabrėždamas, jog pagrindiniai jo darbai susieti su miško atkūrimu.

ANYKŠČIŲ ŠILELIO ĮKVĖPTI

Kaip sakė muziejaus direktorius A. Verbickas, Anykščių šilelis nuo seno įkvepia kūrėjus. Ir Joną Kuprionį galima vadinti šio krašto kūrėju, juolab, dar tarpukary Anykščių šilelyje jis svajojo įkurti Tautos parką. Šios šventės metu ilgamečio

Anykščių miškų ūkio vyr. miškininko Ipolito Vilkončiaus sūnus Arūnas, dailininkas bei Anykščių kūrybos ir dailės mokyklos direktorius pristatė savo darbų leidinį „TAPYBA. Anykščių šilelis“, pabrėždamas, kad jo kūryboje pagrindinę vietą užima miškas. O rajono meras, taip pat miškininko sūnus Sigutis Obelevičius maloniai nustebino vietoj tradicinio pranešimo į Anykščių šilę pažvelgęs botaniko akimis, skaidrėse pateikęs pasakojimą apie šilelio medynus ir retuosius augalus. Renginio pabaigoje meras Jonui Bagdonui padovanojo ką tik išleistą knygą „Broli žaliašaki. Medžiai Anykštijos sodybose“, kurios autoriai yra rašytojas Rimantas Vanagas, fotografas Jonas Danauskas bei gamtininkas Sigutis Obelevičius, o Anykščių miškų urėdas S. Kinderis svečiams įteikė atminimo dovanas.

Skulptūrų parko fragmentas



AUTORIAUS nuotrauka

Po knygos pristatymo miško muziejuje Troškūnų girininkijoje (šiam pastatui nuo 1926 m. iki XX a. vidurio buvo Aukštaitijos krašto miškų administravimo centras) vyko susitikimas su į Lietuvą atvykusiu žinomu čekų miškininku, ilgamečiu Brno Žemės ūkio ir miškininkystės universiteto Miškų fakulteto dekanu, buvusiu Čekijos Valstybinių miškų direkcijos generalinio direktoriaus patarėju, profesoriumi Ladislavu Sloneku, Anykščių miesto garbės svečiu. Lietuvoje jis vieši ne pirmą kartą. Jo iniciatyva „Anykščių šilelis“ prieš porą metų buvo išverstas į čekų kalbą.

Šventės svečiai susipažino su puikiai tvarkomu šalia girininkijos įsteigtu arboretumu ir medžio skulptūrų parku.

RIMONDAS VASILIAUSKAS

Žalgirio pergalės parke – 600-ųjų metinių minėjimas

Prie autostrados Vilnius – Kaunas, ties Cinkiškiais, Žalgirio pergalės parke Liepos 17-ąją iškilmingai paminėtas istorinės pergalės prieš kryžiuočius jubiliejus. 1410 m. įvykęs Žalgirio mūšis Grunvalde (Žaliagiryje) šimtmečiams įrašė į Europos istoriją Vytauto Didžiojo ir Lietuvos vardus.

Minint Žalgirio pergalės 580-ąsias metines (1990 m.) Kauno rajone beveik dešimtyje hektarų buvo įkurtas Žalgirio pergalės parkas.

Sąjūdžio ženklelio formą primenančio parko viduryje 2001 m. išbetonuotas paminklo postamentas, ant kurio ateityje planuojama pritvirtinti 14,10 metro aukščio Gedimino stulpus (skulptūros autorius architektas Stanislovas Kalinka). Į pamatus įmūryta metalo kapsulė su laišku ainiams. Antrasis laiško egzempliorius saugomas Vytauto Didžiojo karo muziejuje.

Šiai šventei, greta jau esančių 13 skulptūrų, pačiame parko centre, pastatyti Vytauto Didžiojo (skulptorius tautodailininkas Adolfas Teresius) ir Lenkijos karaliaus Jogailos (skulptorius tautodailininkas Ričardas Gaška) stogastulpiai. Prie įėjimo į parką visus nuo šiol pasitinka skulptoriaus tautodailininko Algimanto Sakalausko kop-

lytstulpis su rūpintojėliu, simbolizujančiu mūsų tautos kančias ir sunkų kelią į nepriklausomą valstybę.

Saulėtą popietę, nepaisydami karščio, susirinko žmonės pagerbti didžiavirų atminimo ir parodyti, kad Žalgirio mūšio pergalė Lietuvai yra reikšmingas įvykis – laurų vainikas lietuvių tautai kovoje su kryžiuočiais.

Šventėje dalyvavo Kauno rajono savivaldybės mero pirmoji pavaduotoja Nijolė Kliučienė, mero patarėjas Zigmas Kalesinskas, administracijos direktorius Vytautas Bancevičius, vadovavęs organizaciniam šventės komitetui, Generalinės miškų urėdijos vyriausiasis patarėjas Andrius Vancevičius, Kauno miškų urėdijos miškų urėdo pavaduotojas Edmundas Kovalčikas, girininkai, kiti miškininkai.

Šventė prasidėjo iškilmingu aukuro uždegimu nuo Nežinomojo kareivio kapo Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje atgabenta ugnimi, Tautiška giesmė ir Lietuvos kariuomenės pučiamųjų orkestro muzika. Visus pasveikino Kauno rajono savivaldybės meras Valerijus Makūnas. Istorine patranka iššauti trys dedikaciniai šūviai: už Lietuvos kariuomenę, už šalies valdovus ir už Lietuvą. Pats įspūdingiausias šventės

akcentas buvo Lietuvos kariuomenės karinių oro pajėgų skrydis. Lengvasis mokomasis atakos lėktuvas L-39ZA, pilotuojamas majoro Mariaus Matulaičio, virš Žalgirio pergalės parko rodė nepakartojamus viržus ir figūras

Po įspūdingų reginių danguje šventės dalyviai klausėsi Babtų kultūros centro folkloro kolektyvo „Vėrupė“ dainų, vaišinosi kareiviška koše, susipažino su Lietuvos sporto muziejaus ekspozicija, įkurdinta palapinėje, apžiūrėjo senovinius automobilius ne tik iš Lietuvos, bet ir iš užsienio.

Vakarėjant Klaipėdos universiteto aktoriai suvaidino Maironio dramą „Vytautas pas kryžiuočius“ (režisierius Petras Bielskis).

Kauno miškų urėdijos inf.



Plečiama ENFIN veikla

Susikūręs 2003 m. Europos nacionalinių miško inventorizacijų (NMI) tinklas (ENFIN), vienijantis 27 Europos šalis, plečia savo veiklą bei stiprina pozicijas, teikiant suinteresuotoms institucijoms objektyvią ir harmonizuotą informaciją apie miškų būklę. 2009 m. užbaigtas 4-erius metus vykdytas projektas, apibendrinęs labai svarbų NMI harmonizavimo pirmąjį etapą. Šiame etape buvo apibendrinti 30-ies Europos šalių bei JAV, Kanados, Japonijos, Kinijos, Korėjos, Naujosios Zelandijos, Brazilijos nacionalinių miško inventorizacijų pasiekimai.

Springerio leidykla išleido leidinį „Nacionalinės miškų inventorizacijos: keliai bendram informavimui“, kuriame tarp 37 pasaulio šalių išsamiai pristatytos ir Lietuvos nacionalinės miškų inventorizacijos svarbiausios charakteristikos, ypatumai, pagrindinių miško charakteristikų įvertinimo algoritmai, rezultatai. Svarbią vietą Europos NMI vykdytojų bendroje veikloje užima inventorizacijos metodų, duomenų apdorojimo, įvertinimo algoritmų, svarbiausių miško ir medynų charakteristikų apibrėžimų harmonizavimas. Parengti metodai, moduliai, kaip pereiti nuo nacionalinių prie bendrų europinių arba pasaulinių miško ir medynų sąvokų. Tai sudarė prielaidas visoms šalims teikti unifikuotus duomenis bei vienodai juos interpretuoti ir sėkmingai tęsti bei gilinti bendradarbiavimą tarp konkrečių šalių inventorizacijų vykdytojų ir kūrėjų.

Kopenhagoje birželio 23 d. susirinkę Europos NMI vykdytojai, ENFIN dalyviai aptarė tolesnės veiklos planus. Europos NMI duomenų pagrindu sukurtas Europos miškų duomenų centras (EFDAC). Europos šalys yra susijungusios į konsorciumą taip vadinamos „miško elektroninių duomenų platformos“ aprūpinimui NMI duomenimis. Miško elektroninių duomenų platforma (EFDAC, E-forest platform) apima duomenų kaupimo, jų patikrinimo ir apdorojimo programinę įrangą bei pačius duomenis. Jie kaupiami

Europos Komisijos ar jai pavaldžių institucijų užsakymų Europos Jungtinių tyrimų centre (Italija, Ispra). Labai svarbi ir atsakinga elektroninės miško platformos dalis yra Europos šalys nacionalinių miškų inventorizacijų vykdytojai, duomenų teikėjai.

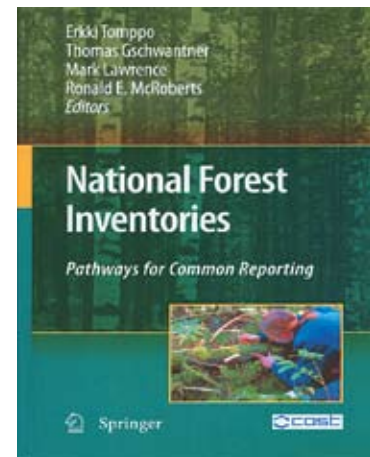
Harmonizuoti nacionalinių miškų inventorizacijų duomenys kaupiami Europos miškų žemėlapiams atnaujinti, daugybės specifinių uždavinių sprendimui, situacijos ar jos pasikeitimų vertinimui: miškų rūšinės sudėties, miškų produktyvumo kaitos, anglies kaupimo pokyčių, negyvosios medienos išteklių, biologinės įvairovės pokyčių miškuose įvertinimui.

Prisijungus daugumai Europos šalių prie miško duomenų elektroninės platformos, iš esmės pagerės tiek duomenų kokybė, tiek jų pateikimo operatyvumas. Tai bus svarbus posūkis, atliekant Europos bei globalines miško apskaitas. Palaipsniui išnyks nacionaliniai miško išteklių interpretavimo skirtumai, paprastai kylantys dėl metodinių skirtumų ar tų pačių objektų skirtingose šalyse skirtingo suvokimo ir apibrėžimo.

Europos nacionalinių miško inventorizacijų tinklo dalyvių susitikime Kopenhagoje aptarti naujo COST veiklos projekto „Medienos naudojimas“ kodiniu pavadinimu „Usewood“ tikslai ir uždaviniai. Projektas bus vykdomas 2010–2014 m. Planuojama, jog jo veikloje dalyvaus ne mažiau kaip 30 Europos šalių. Pagrindinis naujos veiklos tikslas – harmonizuoti ir pagerinti duomenų apie faktinių bei potencialių Europos miškų bei medienos išteklių panaudojimo racionalumą surinkimo ir pateikimo sistemą. Siekiant šio tikslo, numatyta spręsti 3 pagrindinius uždavinius:

Suderinti miško išteklių būklės (plotas, medienos tūris) ir jos pokyčių (medienos prieaugis, jo panaudojimas, kaupimas, auginimo nuostoliai) apskaitos, panaudojant NMI duomenis, sąvokas bei įvertinimo metodologiją;

Pagerinti miško išteklių apskaitą, kombinuojant NMI ir nuotolinių metodų galimybes;



Įvertinti miško išteklių panaudojimo racionalumą, numatyti ateities naudojimo pokyčius, spręsti problemas, susijusias su medienos bei kitų miško išteklių (savybių) naudojimu augančios konkurencijos sąlygomis.

Siekiant vizualizuoti Europos miško išteklių pateikimą visuomenei, daugiau dėmesio planuojama skirti sąsajoms tarp antžeminiu būdu gaunamų NMI duomenų ir kosminių vaizdų. Tai leis žymiai greičiau ir patikimiau pateikti informaciją apie pokyčius miškuose, modernizuoti Europos miško žemėlapių parengimą, susieti miško žemėlapius su svarbiausiomis miškų charakteristikomis.

Siekiant įvertinti Europos medienos pramonės poreikių tenkinimą, bus analizuojama medienos sortimentų gamyba, medienos ruošos racionalumas, nagrinėjami daugiatisksio miško naudojimo scenarijai, medienos naudojimo pramonei, energetikai, santykis su miško naudojimu biologinei įvairovei, anglies kaupimui, rekreacijai, kitoms visuomenės socialinėms, kultūrinėms reikmėms tenkinti.

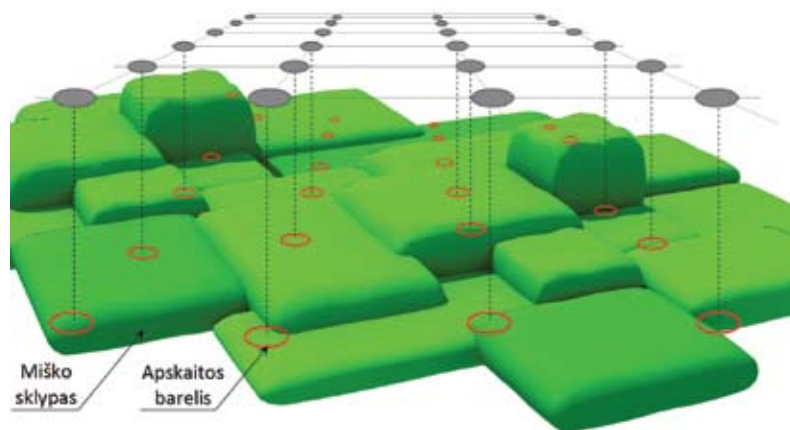
Planuojama, jog prie COST veiklos „Medienos naudojimas“ prisijungs ne tik Europos NMI vykdytojai, bet ir patikimiausi Šiaurės Amerikos, Naujosios Zelandijos, kai kurie Azijos šalių partneriai, siekiantys tobulinti savo inventorizacijas, gerinti duomenų kokybę.

Prof. ANDRIUS KULIEŠIS

Brandžių medynų inventorizacijos ateitis – pasirinkimų kryžkelėje

(Tęsinys. Pradžia – 6 nr.)

Šiandien galima kalbėti apie dvi sklypinės miškų inventorizacijos (SMI) tobulinimo kryptis, kitoms dar reikia laiko „subręsti“ (turiu omenyje medynų inventorizaciją lazerinio skenavimo „Lidar“ technologija). Pirmoji, kuriai vis dar daugelis miško taksatorių ir miškininkų „jaučia simpatiją“ – „reabilituoti“ atskiro medyno inventorizavimo kampinio matavimo barelių pagalba idėją, antroji – kombinuoti (integraliai naudoti) vizualinius sklypų inventorizavimo metodus su brandžių medynų visumos inventorizacija atrankos metodu. Pirmosios galimybės ir kampinio matavimo barelių „reabilitacijos“ esmė – pašalinti metodo trūkumus bei įvairius supaprastinimus, kuriais akivaizdžiai pažeidžiami atrankinių metodų principai (objekto reprezentavimo, matavimų tikslumo bei nešališkumo ir pan.), aiškiai reglamentuoti instrumentinius matavimus, vykdyti realią matavimo darbų kontrolę. Egzistuojančius kampinio matavimo barelių supaprastinimus matyt buvo galima pateisinti gerais šio metodo kūrėjų (prof. J. Kenstavičius ir kt.) norais – šis metodas turėjo būti panaudotas plataus masto gamybinuose miškų inventorizacijos darbuose. Tačiau ar tai gali būti pateisinama dabar, kai matavimų objektyvumas yra ypač aktualus. Kaip žinia, bet kuris supaprastinimas veda prie didesnių ar mažesnių nukrypimų nuo teorinių matematinės statistikos reikalavimų. Tarp šių supaprastinimų išskirčiau atsisakymą skirti kampinio matavimo barelius medyno pakraščio zonoje (o ši zona vidutiniškai sudaro apie 1/3–1/4 viso miško sklypo ploto), ribinių barelio medžių netikrinimą instrumentiniu būdu (priklausomai nuo vidutinio medyno skersmens, ribiniai medžiai galėjo būti apskaitomi, neapskaitomi ar imami už pusę), barelių centrų nustatymą subjektyviu taksacinio žingsnio ėjimu ir pan. Paskutiniu metu faktiškai atsisakyta kampinio matavimo barelių žymėjimo natūroje, skrituliniai apskaitos bareliai, kaip rekomenduojama alternatyva kampinio matavimo bareliams, medynuose su tankiu pomiškiu ar traku, apskritai nebuvo matuojami dėl didelių jiems išmatuoti reikalingų darbo laiko



Miškų inventorizacija sklypinio ir atrankinio metodais:

Sklypinės miškų inventorizacijos metu yra inventorizuojamas kiekvienas miško sklypas, o visuminiai šalies, regiono, miškų urėdijos ar kito mus dominančio teritorinio vieneto miškų išteklių rodikliai apskaičiuojami apibendrinant atskirų miško sklypų duomenis. Ši miškų inventorizacija iš esmės yra skirta sprendimams sklypo lygyje priimti (pvz., numatyti ūkines priemones). Sklypinė miškų inventorizacija Lietuvoje turi galias tradicijas, siekiančias XX a. pradžią, jos vykdymo principai, rezultatų panaudojimas suprantami daugeliui miškininkų, o tai matyt ir pelno jai nemažą palankumą.

Miško išteklių inventorizacija sklypų ištisinės apžiūros būdu (taikoma SMI) ir informacijos apie visuminius miškų išteklius surinkimas apskaitos bareliuose (taikoma NMI)

sąnaudų. Kampinio matavimo barelių centrų bei išmatuotų apskaitos medžių nežymėjimas natūroje faktiškai eliminavo tiesioginės atliktų matavimų kokybės patikrinimo galimybę. Statistiniams metodams būtinų atrankos schemos, matavimų technologijos reikalavimų nesilaikymas, kontrolės bei savikontrolės nebuvimas į šios inventorizacijos rezultatus įnešė subjektyvumo elementą – dėl to jiems būdingi sisteminiai nukrypimai, dažniausiai su minuso ženklu.

Kita medalio pusė – net ir be priekaištų atliktas kampinio matavimo barelių sklype matavimas negarantuoja aukštesnio nei ± 15 proc. medyno vidutinio tūrio sklype nustatymo tikslumo ir tai šis teorinis tikslumas būtų pasiekiamas tik 68 atvejais iš 100, t.y. kitais atvejais jis būtų žemesnis. Tokį tikslumą lemia medyne išskiriamų kampinio matavimo barelių skaičius, kuris vidutiniškai yra 6–7. Ar šiais matavimais nustatytas medyno tūris konkrečiame miško sklype yra didesnis ar mažesnis už tikrąjį jo tūrį, pasakyti neįmanoma. Objektyviai žiūrint,

Atrankinė miškų (miško masių) inventorizacija, informacijos surinkimo požiūriu, yra skirtinga sklypinei miškų inventorizacijai. Jos metu informacija apie visuminius miškų išteklių rodiklius yra nustatoma apibendrinant ne miško sklypų, o itin mažų apskaitos vienetų (imties) matavimus. Atskirai paimtas toks apskaitos vienetas neturi praktinės reikšmės sprendimams miško sklypo lygyje priimti, nes visų pirma yra pakankamai mažas, o antra, jei jo vieta nustatyta taip kaip reikalaujama – atsitiktiniu ar sisteminiu būdu, nebūtinai yra reprezentatyvi miško sklypo atžvilgiu (gali būti medyno tankmėje, retmėje, pakraščio zonoje ar kitoje netipingoje vietoje). Tačiau, nežiūrint to, išmatavus pakankamą šių sąlyginai mažų apskaitos vienetų kiekį galime gauti objektyvius ir itin patikimus rezultatus.

turėtume toleruoti ir galimą konkretaus medyno tūrio padidinimą ir sumažinimą. O medyno tūrio padidinimo sklype visada buvo vengiama. Priešinga logika vadovautasi, jeigu medynų tūris išmatavus kampinio matavimo barelius buvo sumažinimas. Tačiau, jei jau vengta medynų tūrio galimo padidinimo, taip pat turėtų būti elgiama ir galimo sumažinimo atveju. Galimas sprendimas medynų tūriui tiksliau nustatyti, t.y. nei per daug jį padidinti, nei sumažinti, galėjo būti vienas – didinti medyne matuojamų barelių skaičių, tačiau dėl to žymiai padidėja darbo laiko sąnaudos. Kitas daug racionalesnis sprendimas būtų reikalauti aukštesnio medynų tūrio nustatymo tikslumo ne paskiram medynui, o jų grupei, nes kuo daugiau medynų sudėsime, tuo aukštesnį tikslumą pasieksime: susumavę 100-o medynų tūrius, tūrio paklaidą sumažintume 10 kartų, su ta sąlyga, jei šių medynų tūriai buvo nustatyti be sisteminių paklaidų. Čia ir iškyla klausimas, kiek mums svarbu pasiekti kuo didesnę paskiro medyno tūrio nustatymo tikslu-

mą, tūrio, kuris yra tik konkrečiu medyno inventorizavimo momentui ir galbūt dar toks išliks apie vienerius metus. Galbūt pakaktų turėti objektyvią, operatyviai gaunamą bei patikimą informaciją apie mus dominančias medynų grupes? Ir tai būtų pasiekama gerokai pigiau.

Ilgametės paskiro medyno tūrio patikslinimo instrumentiniu būdu pastangos neatnešė reikiamų vaisių, o panašu, kad ir tolesnis bandymas „reabilituoti“ kampinio matavimo barelius sklypinėje miškų inventorizacijoje neduos laukiamų rezultatų. Pagrindinė to priežastis – instrumentiniai matavimai kampinio matavimo bareliuose kiekviename miško sklype reikalauja milžiniškų darbo laiko sąnaudų (vidutinio dydžio miškų urėdijoje, kurioje yra apie 4-5 tūkst. ha brandžių III-IV miškų grupės medynų, reikia išmatuoti apie 15 000-20 000 kampinio matavimo barelių, o dalyje jų (apie 5 proc. arba ~800 barelių) būtina atlikti kontrolinius matavimus, siekiant užtikrinti pakankamą darbų kokybę). Didelės darbo laiko sąnaudos reiškia dideles lėšas, kurios gerėjant ekonominei situacijai turės būti dar didesnės, nes reikės išlaikyti specialistus šioms darbams vykdyti. Taigi kiek galime mokėti už tikslesnį konkretaus miško sklypo tūrio nustatymą dabar sklypinės miškų inventorizacijos metu, sklypo, kurį galbūt kirsime tik po 5-į ar 10-ies metų, gal atrešime net ne visą iš karto, o tik jo dalį, apie kurios tūrį galime tik apytikriai spręsti?

Įvertinę šiuos naudojamo metodo trūkumus, esamas ir būsimas ekonomines realijas, turime pripažinti, jog pribrendo metas ieškoti šiuolaikinių sprendimų. Todėl miškotvarkos mokslinės techninės tarybos narių pasiūlyta antroji kryptis – integralaus vizualinio sklypų inventorizavimo metodo naudojimo kartu su brandžių medynų visumos inventorizacija atrankos metodu – yra perspektyvi. Pagal ją valstybinės SMI metu sklype augančių medžių tūriui nustatyti būtų naudojamas akinės inventorizacijos su matavimo elementais metodas, leidžiantis medžių stiebų tūrį

Pagrindiniai (svarstylini) medynų inventorizacijos metodai, jų privalumai bei trūkumai

	Kaina sąlyginiais vienetais už 1 ha	Bendras įvertinimas*:
1. Vizualinis medynų inventorizacijos metodas su matavimo elementais. Žemo tikslumo ($\pm 20\%$), paprastai taikomas nebrandiems medynams inventorizuoti. <i>Privalumas</i> – pigus. <i>Trūkumas</i> – subjektyvus, praktiškai nekontroliuojamas.	1	☆☆☆☆☆
2. Instrumentinis atrankinis medynų inventorizacijos metodas (miško sklypo lygyje). Pakankamo tikslumo ($\pm 15\%$), objektyvus, taikomas vertingiems – brandiems medynams inventorizuoti. <i>Privalumas</i> – nustatomas atskiro medyno tūris, kontroliuojamas. <i>Trūkumas</i> – brangus.	3–15	★★★★☆
3. Instrumentinis atrankinis medynų visumos inventorizacijos metodas. Aukšto tikslumo ($\pm 2\%$), taikomas vertingų brandžių medynų grupėms inventorizuoti. <i>Privalumas</i> – nustatoma medynų sortimentinė struktūra, tūrio pasiskirstymas pagal medienos stambumą; metodas objektyvus, efektyvus, kontroliuojamas. <i>Trūkumas</i> – nenustatomas atskiro medyno tūris.	2	★★★★☆
4. Ištinis matavimas sklypo lygyje. Aukšto tikslumo ($\pm 2\%$), taikomas vertingiems brandiems medynams inventorizuoti. <i>Privalumas</i> – objektyvus, kontroliuojamas. <i>Trūkumas</i> – ypač brangus, neefektyvus didesnio ploto teritorijoms inventorizuoti.	30	★★★★☆

* vertinant metodą atsižvelgta į jo tikslumą (ploto ir tūrio nustatymo požįrių), kainą, tinkamumą panaudoti miško masių (medynų grupių) inventorizacijoje

kiekviename sklype nustatyti $\pm 20\%$ tikslumu. Ši informacija leistų nustatyti medynų ribas, sklypų lokalizaciją, medynų plotus bei jų taksacines charakteristikas. Jos pagrindu būtų parengiama planinė medžiaga, atnaujinami miškų kadastro duomenys, projektuojamos būtinos ūkinės priemonės sklype, nustatomas miško naudojimo pagal plotą dydis.

Brandžių medynų tūriams pagal urėdiją dominančias medynų grupes (išskirtas pagal įvairius požymius: medžių rūšį, augavietę, skalsumą, miškų grupę ar pan.) patikslinti būtų vykdoma brandžių medynų visumos inventorizacija atrankos metodu, leidžianti miškų urėdijos brandžių medynų išteklius nustatyti $\pm 1,5$ –2 proc. tikslumu, o dominančių medynų grupių (priklausomai nuo jų užimamo ploto) – ± 5 –8 proc. tikslumu. Pastebėtina, jog šios inventorizacijos metu miškų urėdijos brandžiuose medynuose pakanka išmatuoti apie 20 kartų mažiau apskaitos barelių, nei to reikalaujama kampinio matavimo barelių sklypuose matavimo atveju. Tad darbo sąnaudų, o tuo pačiu ir būtinų lėšų poreikio sumažinimas būtų akivaizdus. Panaudojant iki šiol patikslintai inventorizacijai skiriamas lėšas, sklypų visumos atrankinę inventorizaciją būtų galima atlikti patikimai ir gauti rezultatus be poslinkio. Šios informacijos pagrindu būtų patikslinamos vertingiausių brandžių medynų grupių taksacinės charakteristikos, nustatomas naudojimo (pagal tūrį) dydis. Patikimais metodais nustatytas medynų tūris būtų kaip orientyras urėdijai organizuojant racionalų ir skaidrų miško naudojimą. Atliekant tokią inventorizaciją ne tik SMI metu, bet ir tarpinventorizacinio periodo viduryje būtų galima pilnai atsisakyti prieširtiminės brandžių medynų inventorizacijos, išskyrus stataus miško pardavimo atvejus.

Tokios inventorizacijos sistemos priešininkų argumentas, jog naudojant vizualinius sklypų inventorizacijos metodus gerokai suprastės brandžių medynų tūrio nustatymo tikslumas, neturi pagrindo. Pirmiausia miško taksatorius neturėtų jokio suinteresuotumo nei mažinti, nei didinti medyno tūrio, kadangi naudojimo dydis (pagal tūrį) būtų nustatomas ne pagal jo vertinimus, o pagal medynų visumos inventorizacijos rezultatus. Priešingai, inventorizacijos specialistai turėtų kelti savo atliekamų darbų kokybę, nes pagal medynų visumos inventorizacijos rezultatus būtų įvertinama jų atliktų darbų kokybė.

Kita vertus, kartu vykdomos nacionalinė ir atrankinė brandžių medynų visumos inventorizacijos pilnai užtikrintų racionalaus miško naudojimo organizavimą ir savikontrolę tiek šalies, tiek ir urėdijų lygiu. Turint objektyvią informaciją apie išaugintą medžių stiebų tūrį brandžiuose medynuose būtų galima atskleisti neracionalaus miško naudojimo priežastis ir organizuoti racialesnį ilgus dešimtmečius augintos brandžios medienos sunaudojimą.

Dr. ALBERTAS KASPERAVIČIUS
Valstybinės miškų tarnybos
direktorius pavaduotojas



Paprastojo ąžuolo išsilaikymas želdiniuose

Miškų urėdijų darbuotojų nuomone, geram ąžuolo želdinių išsilaikymui ir augimui svarbus yra tinkamas želdavietės parinkimas, želdinių priežiūra ir apsauga. ąžuolo želdinių analizę atlikome pagal augavietes, dirvos paruošimą, sodmenų amžių ir tipą, želdinių priežiūros intensyvumą bei želdinių apsaugos būdus. Nors pirmaisiais metais ąžuolo prigijimas būna panašus ar tik nežymiai mažesnis negu eglės, pušies ar juodalksnio ir didesnis negu beržo, tačiau vėliau želdiniuose jis išsilaiko daug blogiau. Šio reiškinių priežastims nustatyti buvo atlikta 10 metų ir vyresnių želdinių analizė. Panaudoti dešimtyje miškų urėdijų įveisti ir išlikę 178 želdinių sklypai, apie pusę jų apžiūrėta natūroje.

DIRVOŽEMIO DERLINGUMO IR DRĖGNUMO ĮTAKA

ąžuolų buvimas želdinių rūšių sudėtyje įveisimo metu ir 10-ies metų bei vyresniuose želdiniuose skiriasi. Didėjant dirvožemio derlingumui ir drėgnumui, jis ryškiai mažėja. Nc augavietės sklypuose rūšių sudėtyje vidutiniškai išliko 77 proc., o Lf – tik 35 proc. ąžuolų (1 pav.). Želdinių papildymas L hidrotopo sklypuose buvo truputį intensyvesnis, o dirvos paruošimas, želdinių priežiūra ir apsauga skirtingų augavietės sąlygomis buvo panašūs, todėl galima teigti, kad ąžuolo išsilaikymo želdiniuose skirtumus nulėmė augavietės sąlygos. Be to, reikia pažymėti, kad miškų urėdijos, veisdamos ąžuolo želdinius L hidrotopo želdavietėse, dažniausiai ąžuolus sodino tik aukštesnėse banguoto reljefo vietose, t.y. N ar pereinamo N-L hidrotopo vietose arba L hidrotopo sklypai buvo nusaustinti, todėl dirvožemio drėgnumo įtaka ąžuolo išsilaikymui gali būti dar ryškesnė. Nors ąžuolas želdinių rūšių sudėtyje jų veisimo metu vyravo (4,6–7,6A, 1,3–43,E), o jo išsilaikymas yra blogesnis negu eglės, mišrūs ąžuolo su egle ir kitais medžiais želdiniai daugiau pildyti egle (49–249 vnt. ha⁻¹) negu ąžuolu (19–143

vnt. ha⁻¹), ir tai rodo miškininkų netikėjimą, kad ąžuolo želdinius galima sėkmingai išauginti.

ąžuolo želdinių išsilaikymas ir aukštis buvo nustatyti Ld ir Lf augavietės sklypuose 1999 m. įveistuose želdiniuose. Lf augavietės sklypas banguotas ir hidrotopas kito nuo N iki L, o Ld augavietės sklypas truputį nusaustintas pagal kelių iškasto griovio ir hidrotopas kito nuo NL iki L. Lf augavietės sklype dirva paruošta kauburėliais, bet ąžuoliukai pasodinti greta jų į neruoštą dirvą, o Ld – riekėmis, į kurias ir pasodinti ąžuoliukai. Šiuose želdiniuose didėjant dirvožemio drėgnumui ąžuolo išsilaikymas ir aukštis ryškiai mažėja (žr. 1 lent.), d tropotopo sklype įveistų želdinių žymiai didesnę vidutinę aukštį ir geresnę išsilaikymą to paties dirvožemio drėgnumo sąlygomis nulėmė sodinimo vietos parinkimas (d – į riekės, f – į neruoštą dirvą) ir želdinių priežiūra (d – 3 kartus, f – 1 kartą), dėl ko ąžuoliukai šiuo metu f tropotopo sklype yra stelbiami beržų ir drebulių.

Analogišką ąžuoliukų išsilaikymą ir augimą kintančio dirvožemio derlingumo ir drėgnumo sąlygomis teko stebėti Tauragės miškų urėdijos Žygaičių ir Baskų girininkijose, Pakruojo miškų urėdijos Linkuvos girininkijoje (toltant nuo griovio), Radviliškio miškų urėdijos Aukštelkų girininkijoje (nuolaidžios lygumos sąlygomis) ir kitur.

DIRVOS PARUOŠIMO BŪDO ĮTAKA

Dirvos paruošimo būdas taip pat svarbus ąžuolo išsilaikymui želdiniuose. N hidrotopo želdavietėse geriau išsilaikė frezeriu (80 proc.) ir vagomis (70 proc.) paruoštoje dirvoje pasodinti ąžuoliukai, L hidrotopo – taip pat frezeriu (74 proc.) ir kauburėliais (68 proc.) paruoštoje dirvoje pasodinti ąžuoliukai, o nepriklausomai nuo hidrotopo blogiausiai išsilaikė neruoštoje (45 proc.) ir aikšte-



lėmis (49 proc.) paruoštoje dirvoje pasodinti želdiniai (2 pav.). Nors žemiau bendro dirvos paviršiaus (vagos ir frezeriu paruošti įdubimai) L hidrotopo želdavietėse pasodintų ąžuoliukų santykinai geresnis išsilaikymas, lyginant su kitais dirvos paruošimo būdais, nlogiškas (ąžuolas kaip eglė ir karpotasis beržas nepakenčia užmirkimo ir įdubimuose pasodinti ąžuoliukai turėjo žūti dėl drėgmės pertekliaus), bet kadangi ąžuolo želdiniai L hidrotopo želdavietėse buvo dažniausiai sodinami reljefo paaukštėjimuose (N ar NL hidrotopai), šio dirvos paruošimo būdo įtaka tampa pilnai suprantama. Truputį mažesnis ąžuolo išsilaikymas kauburėliais negu frezeriu (78 proc.) paruoštoje dirvoje paaiškinamas tuo, kad neretai ąžuoliukai sodinti ne į kauburėlius, o greta jų, tai yra į neruoštą dirvą.

Kritiškiausias laikotarpis želdiniams yra keletas pirmųjų metų po jų įveisimo. ąžuolo želdinių prigijimo ir išsilaikymo analizei, priklausomai nuo augavietės sąlygų ir dirvos paruošimo būdo, buvo panaudota želdinių inventorizacijos duomenų bazėje sukaupta medžiaga. ąžuolo želdinių analizei panaudoti

1 lentelė. ąžuolo želdinių išsilaikymas ir vidutinis aukštis skirtingo drėgnumo dirvožemiuose

Tropotopas	Hidrotopas					
	N		NL		L	
	išsilaikymas, %	Aukštis, m	išsilaikymas, %	Aukštis, m	išsilaikymas, %	Aukštis, m
F	83	2,4	47	1,7	30	1,2
D			94	3,8	54	2,4

1993 ir vėlesniais metais įveistų želdinių duomenys. Į duomenų bazę buvo įtraukti sklypai, kurių rūšinė sudėtis įveisus želdinius kito nuo 5A, 5 kiti medžiai – iki 10A, iš viso 1475 sklypai 3011 ha. Iš šio ploto 56,8 ha želdinių žuvo ir buvo nurašyti.

Normalaus drėgnumo dirvose taikyti dirvos paruošimo būdai (vagomis, aikštelėmis, volais, riekėmis, kauburėliais) apie 14 proc. padidino ąžuolo želdinių prigijimą ir 7,7 – 12,8 proc. jų išsilaikymą po 3-ųjų auginimo metų, lyginant su neruoštoje dirvoje įveistais želdiniais (2 lent.).

2. lentelė. ąžuolo želdinių prigijimas ir išsilaikymas skirtingais būdais paruoštoje normalaus drėgnumo ir laikinai užmirkstančioje dirvoje

Hidrotopas	Dirvos paruošimas	Prigijimas, %	Išsilaikymas, %
N	Neruošta	74,0	72,8
	Vagomis	87,4	81,0
	Aikštelėmis	88,4	83,8
	Frezeriu	87,8	81,6
	Riekėmis	88,2	85,6
L	Kauburėliais	88,4	80,5
	Neruošta	80,6	78,0
	Vagomis	83,8	76,4
	Frezeriu	89,4	76,7
	Riekėmis	90,9	89,9
	Kauburėliais	88,6	80,0

Geriausieji rezultatai gauti ruošiant dirvą riekėmis, kauburėliais ir aikštelėmis.

Laikiniai užmirkstančių dirvožemių sklypuose taip pat kaip N hidrotopo sklypuose, visi dirvos paruošimo būdai padidino želdinių prigijimą 3,2–10,3 proc., bet po 3-ųjų auginimo metų želdinių išsilaikymas buvo didesnis tik riekėmis (11,9 proc.) ir kauburėliais (2 proc.) paruoštoje dirvoje įveistuose želdiniuose, lyginant su neruoštoje dirvoje pasodintais. Vagomis ir frezeriu paruoštoje dirvoje įveistų želdinių išsilaikymas buvo blogesnis, negu įveistų neruoštoje dirvoje.

SODMENŲ TIPO IR AMŽIAUS ĮTAKA

ąžuolo želdiniai buvo veisti 1-erių – 6-erių metų sėjinukais, įvairaus amžiaus sodinukais ir heisteriais (stambiais sodinukais). Geriau išsilaikė sodinukai (63–64 proc.) negu sėjinukai (41–55 proc.) įveisti želdiniai (3 pav.).

ŽELDINIŲ PRIEŽIŪROS ĮTAKA

Literatūros šaltiniuose pabrėžiama ypatinga priežiūros reikšmė kietųjų

lapuočių, tarp jų ypač ąžuolo, želdinių išauginimui. Priežiūra ir minkštųjų lapuočių iškirtimas (ugdymas) ąžuolo želdiniuose atliekamas nuo 0 iki 3 kartų. Neprižiūrėti želdiniai (0 kartų + ugdymas) sudaro 71 proc., priežiūra vykdyta 1 kartą – 12 proc., 2 kartus – 9 proc. ir 3 kartus – 4 proc. Neprižiūrėtų želdinių išsilaikymas vidutiniškai sudaro 47 proc., 1–3 kartus prižiūrėtų – 70–82 proc. (4 pav.). Neprižiūrėtų želdinių papildymui sunaudota 186–321 vnt. ha⁻¹ sodmenų, prižiūrėtų – 80–183 vnt. ha⁻¹.

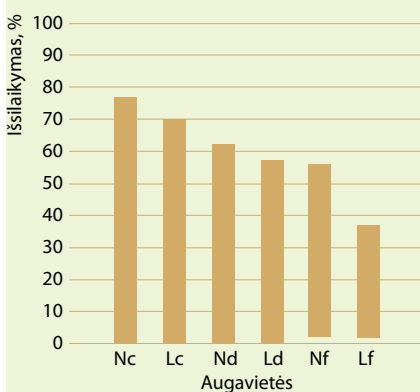
ŽELDINIŲ APSAUGOS ĮTAKA

Želdinių apsaugos reikalingumas priklauso nuo kanopinių žvėrių skaičiaus. Skirtinguose miškuose žvėrių skaičius nevienodas, todėl skiriasi ir apsaugos priemonių reikšmė ąžuoliukų išlikimui. Be apsaugos priemonių buvo auginami 32 proc. į apskaitą patekusių ąžuolo želdinių, naudotos plastikinės apsaugos, kaip taisyklė ne visiems, o tik keliems šimtams ąžuoliukų 1 ha – 27 proc., repelentai G4 – 36 proc. ir tvoros – 5 proc. Geriau išsilaikė individualiomis apsaugomis ir tvoromis apsaugoti želdiniai.

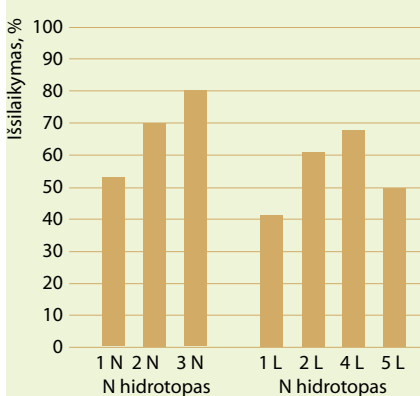
Sėkmingam ąžuolo išlikimui ypač svarbu parinkti želdavietes (Nc, Nd, Nf, o trūkstant želdomų plotų Ld ir Lf nusaustas), tinkamai paruošti dirvą (kirtavietėse – kauburėliais, riekėmis, o N hidrotopo sklypuose – taip pat sekliomis vagomis ar frezeriu, prieš ruošiant dirvą konkuruojančius augalus reikia sunaikinti), želdinius veisti kokybiškais stambiais sodmenimis (geriausia sodinukais, medelyne išbrokuojant plonus, ištįsusius, be aiškiai išreikšto viršūninio ūglio ar su blogai išvystytomis šaknimis), kelerius metus po želdinių įveisimo (kol medeliai užims vyraujančią padėtį tarp greta augančių konkurentų) laiku atlikti želdinių priežiūrą, saugoti nuo gyvūnų pažeidimų ar sunaikinimo. Nenumatant reikiamos želdinių priežiūros ir apsaugos nuo gyvūnų pažeidimų jų neveisti. Geriausia apsauga nuo gyvūnų pažeidimų yra vielos tinklo tvoros, o apsaugant ąžuoliukus mažuose sklypuose, jų grupes ar paskirus medelius – individualios apsaugos ir repelentai.

Dr. ANTANAS MALINAUSKAS

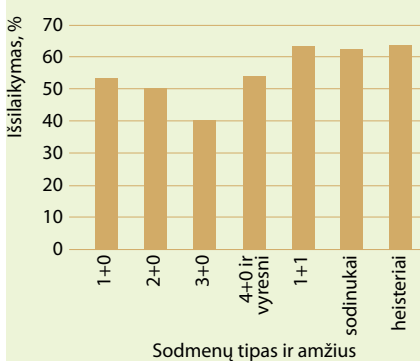
1 pav. Augavietės sąlygų įtaka ąžuolo išsilaikymui želdiniuose



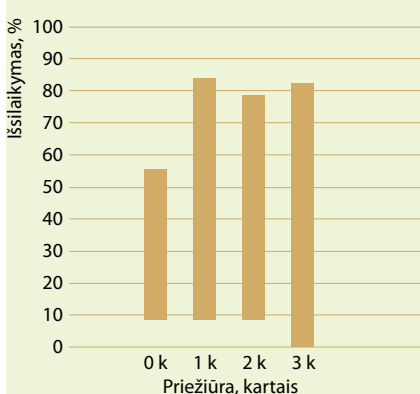
3 pav. Sodmenų tipo ir amžiaus įtaka ąžuolo išsilaikymui želdiniuose



3 pav. Sodmenų tipo ir amžiaus įtaka ąžuolo išsilaikymui želdiniuose



4 pav. Priežiūros įtaka ąžuolo išsilaikymui želdiniuose



Druskininkuose – pirmoji automatinė miško gaisrų stebėjimo sistema

MODERNIZUOJAMA PRIEŠGAISRINĖ MIŠKŲ APSAUGA

Lietuvos miškai pasižymi padidintu degumu, o net 40 proc. visų miškų priklauso didelio degumo klasei. Remiantis statistiniais duomenimis, kasmet šalyje kyla apie 600–800 miško gaisrų, kurie pažeidžia apie 300 ha valstybinių ir privačių miškų. Priešgaistrinei apsaugai šalies miškų urėdijos kasmet išleidžia apie 5 mln. Lt, iš jų priešgaistriniams sargams ir gaisro gesinimo komandoms išlaikyti – apie 3–3,5 mln. Lt. Iki šiol buvo naudojamas antžeminis gaisrų stebėjimo būdas iš bokštų. Juose nuo balandžio pradžios iki spalio pasikeisdami budi du–trys stebėtojai. Žmonės žvalgydamiesi iš bokštų pavargsta, per dieną kartais neužtikrinamas geras matomumas ir efektyvumas, o toks stebėjimo būdas, tenka pripažinti, šiandien jau tapo atgyvena. Todėl Lietuvos miškų ūkio ir jos įgyvendinimo strategijos veiksmų ir priemonių plane 2007–2010 metams ir buvo numatyta parengti vieningą automatinę miškų gaisrų stebėjimo sistemą.

Antžeminėms automatinėms miško gaisrų stebėjimo sistemoms įsigyti ir įdiegti pasinaudota Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos



priemone „Miškininkystės potencialo atkūrimas ir prevencinių priemonių įdiegimas“. Joje minėtiems darbams numatyta maksimali finansavimo su-

ma siekia 52 mln. Lt. Kadangi Lietuvoje tokių gaisrų stebėjimo sistemų nebuvo įrengta, būsimo pirkimo objekto techninės specifikacijos teko sudaryti demonstravimo ir eksperimentavimo būdu. Viešąjį konkursą automatinėms miško gaisrų stebėjimo sistemoms *Fire Watch* įrengti laimėjo UAB *Telekonta*, su kuria kovo mėnesį Generalinė miškų urėdija pasirašė sutartį dėl šios sistemos įdiegimo. Išankstinė sutarties suma – 43,6 mln. Lt. Apie 80 proc. šios sumos miškų urėdijos tikisi atgauti iš ES struktūrinių fondų. Bus remiamos tik tos 24 miškų urėdijos, kurių administruojamojoje teritorijose esantys miškai priskirti I-am ir II-am gaisrų rizikos laipsniui.

PIRMIEJI – DRUSKININKIEČIAI

Druskininkų miškų urėdija – pirmoji šalies miškų urėdija, kurioje sėkmingai sumontuota ir priduta eksploatuoti antžeminė automatinė gaisrų stebėjimo sistema *Fire Watch*. Komisija, sudaryta iš Druskininkų miškų urėdo V. Klimo, UAB *Telekonta* generalinio direktoriaus S. Bernoto, GMU Miško atkūrimo ir apsaugos skyriaus vedėjo P. Kanapienio, GMU Miško atkūrimo ir apsaugos skyriaus vyr. specialisto A. Pečiulio, Druskininkų miškų urėdijos vyr. miškininko S. Adomavičiaus,

Stebimas sistemos darbas prie centrinio pulto



AUTORIAUS nuotrauka

UAB AKTKC atestuoto specialisto M. Tomaševičiaus, UAB *Bitė Lietuva* statybos priežiūros inžinieriaus V. Mašulionio liepos 16 d. įvertino Antžeminės automatinės miško gaisrų stebėjimo (aptikimo) sistemos atitikimą techniniam projektui bei sąlygoms ir nustatė, kad UAB *Telekonta* įrengta sistema su vaizdo detektoriais Švendubrės, Merkinės ir Šklėrių bokštuose, priklausančiuose UAB *TeleTower*, bei centrinis stebėjimo pultas miškų urėdijos patalpose atitinka techninę užduotį, techninį bei darbo projektus, todėl tinka eksploatacijai.

Kaip tikrovėje veikia priešgaisrinė sistema, teko asmeniškai stebėti demonstravimo metu prieš įrenginio perdavimo ir priėmimo akto pasirašymą. Keliose Druskininkų miškų urėdijos administruojamų miškų vietose buvo imituojamas gaisras. Bokštuose esantys detektoriai, užfiksavę gaisro židinius bei apdoroję informaciją, perdavė pavojaus signalą į centrinį pultą. Prie jo būdinčiam darbuotojui neteko akylai stebėti kompiuterio monitorių. Apie pavojų pranešė garsinis signalas bei raudona indikacijos juosta monitoriuje. Kompiuteris taip pat nurodė tikslias gaisro židinio koordinatas. Tad operatoriui beliko priimti atitinkamus sprendimus.

Priėmimo komisija davė papildomai laiko pastebėtiems nesklandumams pašalinti, atliekant sistemos derinimą, gerinant gaisrų aptikimo ir jų vietos nustatymo parametrus.

Kaip teigė Druskininkų miškų urėdas Viktoras Klimas, antžeminės automatinės miško gaisrų stebėjimo sistemos įrengimas – urėdijai ne tik atsakingas, bet ir įpareigojantis žingsnis. Būti pirmiesiems nelengva, tačiau tai duoda ir tam tikrą pranašumą, nes dar šiemet atsirado galimybė išgyti patirties, pasitobulinti. „Mielai ja galėsime pasidalinti su kolegomis miškininkais iš kitų urėdijų. Noriu pabrėžti, kad UAB *Telekonta* darbuotojai dirbo labai atsakingai, sąžiningai, apmokė operatorius ir visus numatytus darbus atliko laiku“, – sakė V. Klimas.

„Automatinės miško gaisrų stebėjimo sistemos *Fire Watch* įrengimas šalies miškų urėdijose – tai būtinas ir laiku atliktas iki šiol veikiančios priešgaisrinės sistemos modernizavi-

mas“, – tęsė Druskininkų miškų urėdas. „Visos sistemos įrengimas miškų urėdijai kainavo apie 1,3 mln. litų be PVM. Tačiau 80 procentų sumos bus grąžinta iš ES struktūrinių fondų. Iki šiol turėti mūsų tradiciniai stebėjimo bokštai nusidėvėję, be to ir morališkai pasenę. Tad jų rekonstravimas urėdijai atsieitų ne pigiau. Nors dar šią vasarą greta naujai įdiegtos sistemos galimus gaisrų židinius stebės žmonės senuose bokštuose, tačiau nuo ateinančių metų jų paslaugų teks atsisakyti. Gaisrų pavojaus metu tuo užsiims pakaitomis specialiai tam apmokyti du miškų urėdijų darbuotojai, bet jau už centrinio stebėjimo pulto“.

Vyriausiojo miškininko Sauliaus Adomavičiaus pastebėjimu, sumontuota nauja gaisrų stebėjimo įranga kol kas neaprepia viso Druskininkų miškų urėdijos administruojamų miškų ploto, todėl nedidelės dalies stebėsena bus vykdoma iš Veisiejų miškų urėdijos teritorijoje įrengto detektoriaus, kuris informaciją siųs ir į Druskininkų urėdijos centrinį stebėjimo pultą. „Tuo ir pasižymi šios sistemos kompleksiskumas“, – pabrėžė S. Adomavičius.

IKI METŲ PABAIGOS – DAR 12 CENTRŲ

Kaip informavo generalinio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Visalga, dar liepą bus pradėtos eksploatuoti dvi *Fire Watch* antžeminės gaisrų stebėjimo sistemos Kaišiadorių miškų urėdijoje ir Kuršių nerijos nacionaliniame parke. Šiemet šią sistemą



numatoma pilnai įdiegti Druskininkų, Varėnos, Alytaus, Kazlų Rūdos, Kretingos miškų urėdijose ir Kuršių nerijos NP, o Vilniaus, Trakų, Kaišiadorių, Veisiejų, Valkininkų, Jurbarko ir Šilutės miškų urėdijose darbai bus pradėti įrengiant centrus ir dalį bokštų (iš viso 13 centrų ir 28 bokštus). Po dvejų metų planuojama 24 miškų urėdijų stebėjimų centrus sujungti į vieną tinklą. Jos ne tik dengs vienos kitų miškus, bet matys ir neįdiegusių sistemos miškų urėdijų teritorijose esančių miškų dalį. Pati sistema yra labai lanksti, todėl galbūt po kiek laiko ją bus galima nesunkiai rekonstruoti, pavyzdžiui, pagal Vokietijos Branderburgo žemėje esančios miškų urėdijos pavyzdį, kurioje keturi stebėjimo centrai gali aptarnauti apie 1 mln. ha miško.

RIMONDAS VASILIAUSKAS



SVAJŪNO VAITEKŪNO nuotrauka

Alizavos miško genetinį ąžuolyną įveikė gamtos negandos

Kupiškio miškų urėdijoje birželio pradžioje surengtame išvažiuojamajame Miško genetinių išteklių, sėklininkystės ir miško atkūrimo ekspertų komisijos posėdyje buvo pristatyta šios urėdijos miškuose esanti miško medžių selekcinė bazė, pernai Alizavos girininkijoje įveista 2,2 ha mažalapės liepos (*Tilia cordata* Mill.) sėklinė plantacija, aptarta Alizavos girininkijoje paprastojo ąžuolo (*Quercus robur* L.) genetinio draustinio būklė ir nurašymo galimybė, tartasi, kaip išsaugoti, atkurti paprastosios pušies (*Pinus sylvestris* L.) genetinį draustinį Šimonių girininkijoje.

Diskusijose aptarti ir per 25 metus Kupiškio miškuose vykę žemės plotų, medynų rūšių pokyčiai, sėklininkystės, miškų atkūrimo aktualijos. Palyginimui galbūt tai bus įdomu ir kitų miškų urėdijų miškininkams.

MIŠKO ŽEMIŲ PLOTŲ POKYČIAI IR MEDŽIŲ RŪŠIŲ KAITA

Valstybinės miškotvarkos tarnybos duomenimis, pastaruoju metu Kupiškio miškų urėdijoje yra 13 442 ha valstybinės reikšmės miškų, 14 224 ha privačių ir 5222 ha dar rezervuoti nuosavybės teisių atkūrimui. Palyginus 1984 m., 1998 m. ir 2007 m. miškotvarkos projektuose šios miškų urėdijos administruojamos žemės ir miškų inventorizacijos duomenis, bendras žemės plotas per pora dešimtmečių sumažėjo 29 proc., miško žemės – 22 proc., medynų – 25 proc., net 2,7 karto sumažėjo ne miško žemės plotas. Taip nutiko dėl skirtingos kai kurių žemės plotų traktuotės inventorizacijų metu, miško žemių privatizacijos, savaiminio miško įsiveisimo nenaudojamos žemės ūkio plotuose, laukymėse, durpynuose, pelkėse. Pavyzdžiui, 2007 m. inventorizuota mišku 389 ha pelkių, 156 ha medynų ne miško žemėse (107 ha jų įveista želdiniais, 49 ha atsikūrė želiniais). Net 52 proc. urėdijos miškų auga laikinai perteklingo drėgnumo (L), 32 proc. pelkinėse (P) ir pelkinėse nusausintose augvietėse, kuriose vyrauja derlingi dirvožemiai.

Pastebima medžių rūšių kaita. Per du dešimtmečius miškų urėdijoje padidėjo 3 proc. pušynų, 7 proc. eglynų, 2 proc. juodalksnyčių ir drebulynų, 1 proc. ąžuolynų bei sumažėjo 9 proc. beržynų, 1 proc. baltalksnyčių, dėl džiūties – net 5 kartus uosynų.

Kupiškio miškų urėdo pavaduotojas Tomas Pūkas informavo, kad 1998 m. miškotvarkos duomenimis uosynai užėmė 5 proc. valstybinės reikšmės miškų ploto, o dabar – tik 1 proc. (124 ha) arba 4,5 karto mažiau, negu 1989 m. Ypač su-

mažėjo uosių jaunuolynų (nuo 305 ha iki 9 ha). Išdžiūvusių uosių vietoje kupiškėnai bando veisti ąžuolo (įveisė 12 ha), beržo, eglės, juodalksnio želdinius.

Skaičiuojant nuo 1998 m. miškų inventorizacijos, miškų urėdijoje beveik 13 proc. padidėjo pušynų, 18 proc. – eglynų, 2 kartus – ąžuolynų. 2007 m. miškotvarka pušynais inventorizavo 348 ha pušaitėmis atžėlusius pelkynus bei ne miško žemėse įveistų 15 ha pušų želdinių. Po eglių džiūties 36 ha eglynų 2007 m. inventorizuota pušynais, o po ugdymo kirtimų 38 ha beržynų – pušynais. Bet vyksta ir nepageidaujama medžių rūšių kaita. Pavyzdžiui, 159 ha pušynų pasikeitė vyraujanti medžių rūšis (apie 57 proc. šio ploto inventorizuota beržynais, 41 proc. – eglynais), daugėja drebulynų. Jų plotų padidėjimui didelės įtakos turėjo uosių ir eglių džiūtis, po kurios medynuose pasikeitė vyraujanti medžių rūšis (inventorizuota 259 ha tokios kaitos drebulynų). Urėdijos girininkams pavyko įvairiais kirtimais sumažinti 190 ha drebulynų, jų vietoje atkurti eglynus.

MIŠKO SĖKLINIŲ OBJEKTŲ PLĖTRA IR PROBLEMOS

Kupiškio miškų urėdas Dainius Stonkus informavo, kad miško sėklininkystei buvo įsteigti 2 miško genetiniai draustiniai (6,3 ha paprastojo ąžuolo Alizavos girininkijoje ir 49 ha paprastosios pušies Šimonių girininkijoje), atrinkti 3 miško sėkliniai medynai (3,4 ha karpotojo beržo Kupiškio girininkijoje, 2,4 ha paprastojo juodalksnio ir 3,3 ha paprastosios eglės Skapiškio girininkijoje), sėkliniuose medynuose atrinkta 16 rinktinių medžių (8 eglės ir 8 juodalksniai).

Pernai bendromis dabartinio Valstybinės miškų tarnybos Miško genetinių išteklių skyriaus ir Kupiškio miškų urėdijos miškininkų pastangomis Alizavos girininkijoje įveista 2,2 ha mažalapės liepos (*Tilia cordata* Mill.) sėklinė plantacija. Valstybinės miškų tarnybos Miško genetinių išteklių skyriaus vyriausiasis specialistas Vincas Statkus informavo, kad šiai plantacijai įveisti panaudoti 42 liepų klonai, pasodinti 6 x 7 m atstumais Dubravos medelyne išauginti 477 skiepyti medeliai. Miško genetinių išteklių skyriaus vedėjas dr. Vidmantas Verbyla pažymėjo,

Komisija vertina Alizavos miško genetinio ąžuolyno būklę ir atkūrimo galimybes



VIRGINIAUS STAPULONIO nuotrauka

VIRGINIAUS STAPULIONIO nuotrauka



Alizavos girininkijoje pernai įveista mažosios liepos sėklinė plantacija

kad liepų sodmenys turi gerą liemeninę šaknį, liepoms galima formuoti lajas; miškų urėdijos noriai veisia jų sėklines plantacijas. Pasak mokslininko dr. Alfo Pliūros, ateityje tokiose plantacijose surinktos liepų sėklos gali būti panaudotos ne tik sodmenims išauginti, bet ir bandomiesiems želdiniams genotipų testavimui bei antros kartos sėklinėms plantacijoms veisti. Tačiau tam reikia nemažų investicijų. Viena liepaitė kupiškėnams kainavo 35 Lt, o visai plantacijai pasodinti, aptverti išleista apie 50 tūkst. Lt.

Šimonių girininkijoje diskutuota, kaip geriau atkurti brandos sulaukusį pušyną, priskirtą paprastosios pušies (*Pinus sylvestris* L.) genetiniam draustinui. Vieni pasisakė už natūralų atkūrimą pušų žėliniais, taikant atvejinis kirtimus, paramos priemonės. Pvz., dr. Rimvydo Gabrielavičiaus nuomone, genetinis draustinis turėtų būti įvairiamžis, susidedantis iš jaunuolynų, pusamžių ir brandžių medynų. Jo kolega A. Pliūra įsitikinęs, kad genetiniams draustiniams reikėtų leisti atsiželdyti savaime, nes priešingu atveju atsikurs ne tie genotipai.

Kiti abejojo, ar tokiu būdu pavyks išsaugoti atkuriamame žėliniais pušyne esamą medyno rūšinę sudėtį, tai reikalauja nemažų ilgamečių pastangų.

Kupiškio miškų urėdo pavaduotojas Tomas Pūkas pakvietė komisijos narius apžiūrėti, kaip praktiškai 3,8 ha pušyne (Ncl augavietė) po 2006 m. atliktų atvejinų kirtimų (iškirta 592 m³ medienos) išretinus iki 0,3 skalsumo medyną, 1 ha

palikus 95 sėklinių pušų, atželia nauja jų karta. Pasak miškų urėdo pavaduotojo, po kirtimo 2006 m. kirtavietė buvo suarta plūgu; 2008 m. atlikta pušų žėlinių priežiūra (iškirtas trakas, neperspektyvus pomiškis, pašalinta stelbianči žolinė augalija); 2008 m. ir 2009 m. pušų savaiminukai aptepti repelentais. 2009 m. rudenį atlikus šių žėlinių apskaitą, 1 ha apskaitytos 2233 pušaitės. Po žiemos jų liko dar mažiau (2033 vnt./ha).

2011 m. planuojama žėlinius papildyti iš šio genetinio draustinio surinktų pušų sėklų Panevėžio miškų urėdijos medelyne išaugintais paprastosios pušies sodinukais (1+1). Dalyje išretinto pušyno savaime želdosi eglės (jų rasta 1586 vnt./ha), berželiai, konkuruodami su pušimis. Ateityje čia ketinama stabdyti nepageidaujamą medžių rūšių kaitą, iškertant kitų rūšių savaiminukus.

Rokiškio miškų urėdas R. Kapušinskas, dr. V. Verbyla, dar kai kurie komisijos nariai sakė, kad būtų paprasčiau ir pigiau seną pušyną draustinyje nurašyti, iškirsti plynai ir iš senmedžių sėklų išaugintais sodmenimis at sodinti jaunamiesį (gal net kitoje vietoje, suradus panašią augavietę). „Tuomet išaugintume 9P1E rūšinės sudėties pušyną, o atkuriant žėliniais geriausiu atveju bus mišrus (5P5E) medynas“, – įsitikinęs dr. V. Verbyla.

Kol genetiniai draustiniai neįteisinti pagal saugomų teritorijų kadastrą, kirtimai juose atliekami vadovaujantis genetinių draustinių nuostatais (leidžiami siaurabiržiai plyni kirtimai).



AUTORIAUS nuotrauka

Atvejiniais kirtimais bandomas atkurti paprastosios pušies genetinis draustinis Šimonių girioje

Kupiškio miškuose surinktas sėklas vietos miškininkai parduoda Biržų ir Panevėžio miškų urėdijų medelynams, su kuriais sudarytos ilgalaikės apsirūpinimo sodmenimis sutartys (urėdija 2,5 ha miško medelyną likvidavo 2006 m. pabaigoje).

Miško genetinių išteklių, sėklininkystės ir miško atkūrimo ekspertų komisijos narys, Dubravos EMMU miškų urėdas Kęstutis Šakūnas atkreipė dėmesį į miško selekcijos vystymo politinį aspektą ir praktinę perspektyvą, nes šie darbai turėtų būti vykdomi kryptingai visose miškų urėdijose ir finansuojami ne atskirų entuziasčių miško ūmonių lėšomis ar prievartiniu būdu. Antai Dubravos medelynas tapo eksperimentiniu miškininkystės poligonu. Jame auginami ne tik miško, bet ir būsimų plantacijų įvairiai padauginėti sodmenys. Skiepijamos pušys, liepos, uosiai, juodalksniai, kitos medžių rūšys sėklinėms plantacijoms. Bet, pavyzdžiui, po praėjusios šaltos žiemos apšalo kai kurie skiepyti sodinukai. Nežinia, kaip augs medelyne ir Miškų instituto laboratorijoje padaugintų hibridinių drebulių sodinukai, kuriais bendrovė „Euro mediena“ planuoja Lietuvoje veisti trumpos apyvartos energetines plantacijas. Joms veisti tikimasi gauti ES paramą.

Ne visi miško selekciniai darbai pavyksta, duoda apčiuopiamą praktinę naudą. Dubravos miškininkų galvos skausmu toliau lieka ant šios miškų urė-



AUTORIAUS nuotraukos

Išretėjęs Alizavos miško genetinis ąžuolynas

dijos pečių užkrauta deranti karpotojo beržo sėklinė plantacija kontroliuojamoje aplinkoje bei jos sėklų ir išaugintų sodmenų realizacija. Dubravos miškų urėdo K. Šakūno teigimu, selekcinė beržo sėklinė plantacija urėdijai neša tik nuostolį, nes sėklų išauginimo išlaidos apie 3 kartus didesnės nei gaunamos už parduodamas sėklas pajamos.

Reikia spręsti klausimą dėl tolesnio šių darbų finansavimo. Kaupiasi sėklų atsargos (surinkta 100 kg). Be to, miškų urėdo K. Šakūno ir dr. V. Verbylos pastebėjimu, miškų urėdijose pirkto sekcinų beržų sėklos neracionaliai panaudojamos: gruntiniame daigyne iš 1 kg selekcinų beržų sėklų, kainuojančių per 1000 Lt, išauga vidutiškai apie 20–30 tūkst. sėjinukų, o turėtų bent 150 tūkst. Todėl Dubravos miškų urėdijos miškininkai nusprendė šių beržų sodmenis daiginti ir auginti šiltnamyje.

Komisija įpareigojo Valstybinės miškų tarnybos Miško sėklų ir sodmenų kokybės skyriaus vedėją Kęstutį Česnavičių kreiptis į Generalinę miškų urėdiją dėl karpotojo beržo sodmenų poreikio ir inicijuoti šio beržo sekcinų sėklų bei sodmenų privalomą pardavimą miškų urėdijoms, neturinčioms įveistų sėklinių plantacijų (jas turi 10 miškų urėdijų). Taip pat atkreiptas dėmesys į sėklinių medynų naudojimo intensyvinimą.

KODĖL MĖLYNUOJA ŠIAURĖS AUKŠTAITIJOS ĄŽUOLŲ MEDIENA?

Kupiškio urėdijos miškuose dėl eglų, uosių, ąžuolų džiūties 2007 m. inventurizuota 2 kartus daugiau negu 1984 m.

išretėjusių (0,3–0,4 skalsumo) medynų. Šios negandos po 2000-ųjų palietė ir Alizavos girininkijoje esantį 6,3 ha įvairiarūšį miško genetinį ąžuolo draustinį. Jame nuo 2006 m. kertami išdžiūvėliai uosiai, ąžuolai. Vien 2009 m. sanitariniais kirtimais iš jų pagaminta per 25 m³ ąžuolo trumpuolių, 30 m³ pjautinųjų rąstų ir 40 m³ malkų. Vidutinė jų pardavimo kaina – 248,5 Lt, nes draustinio ąžuolų mediena buvo pamėlynavusi, balana su spalvotais žiedais (žr. nuotrauką).

Kodėl mėlynuoja genetinio ąžuolyno mediena – naujas galvosūkis miško genetikams. Miško genetikas dr. Alfus Pliūra teigė, kad labiau pažeidžiami vėlyvosios formos ąžuolai, augantys drėgnose augavietėse. Jų medienoje yra platūs vandens indai, kurie sproginėja šaltomis žiemos, susidaro vadinamos „šalčio rievės“. Į jas įsiskverbus fitogenams, medienoje išsivysto „vaivorykštės ratilai“. Pasak Rokiškio miškų urėdo Rimanto Kapušinsko, šiaurės Aukštaitijos regione šių medienos ydą turi daugelis ąžuolų, jie rinkoje nepaklausūs, tinkami tik medžio skulptūroms skobti. Todėl Rokiškio miškų urėdijos miškininkai stengiasi būsimiems ąžuolynams parinkti tinkamiausias augavietes, jose sodinti vietinės kilmės ąžuoliukus.

ALIZAVOS MIŠKO GENETINĮ ĄŽUOLYNĄ ŽADAMA NURAŠYTI

Miško genetiko Alfo Pliūros teigimu, šis genetinis draustinis buvo atrinktas 1993 m. regioniniu principu, kadangi 1.2 kilmės rajone ąžuolo genetinių draustinių nėra daug.

Prieš priimdami sprendimą nurašyti šį draustinį, komisijos nariai domėjosi, ar viską padarė Kupiškio miškininkai, bandydami išsaugoti Alizavos ąžuolyną.

Miškotvarkininkas Šarūnas Bėčius pastebėjo, kad per 15 metų medyno skalsumas sumažėjo nuo 0,9 iki 0,5, beveik visos vyraujančios medžių rūšys jau yra pasiekusios gamtinę brandą, todėl atmiršta savaime. Procesą dar pagreitinio grybinės ligos, kitos gamtos negandos.

Kupiškėnų teigimu, Alizavos genetinis ąžuolynas nuo 2007 m. nebedera. Iš 6,3 ha draustinio tik 1–1,5 ha yra laikinai perteklingo drėgnumo (L), likusi dalis – nuolat perteklingo drėgnumo (U) augavietėse. Draustinyje išlikę tik 34–35 sėkliniai ąžuolai arba 5–6 medžiai 1 ha. Genetinei įvairovei išsaugoti medyne per mažai ąžuolų – jų turėtų būti apie



Alizavos genetinio draustinio ąžuolų medienos ydos

50 vnt/ha. Dar medyną sudaro paskiri brandūs uosiai bei liepos, juodalksniai, želia gausus trakas. Paskutinis gilių derlius iš šio draustinio buvo surinktas 2006 m. ir parduotas Biržų miškų urėdijai. Kur jų paskutiniai palikuonys buvo pasodinti, galėtų pasakyti nebent Biržų medelyno miškininkai.

Alizavos girininkijos miškininkai bandė ąžuolyną atkurti savaiminukais, jiems apsaugoti dėjo įvairias apsaugas. Remdamasis Kėdainių ąžuolynų atkūrimo praktika, Kėdainių miškų urėdas Juozas Girinas patikino komisijos narius, kad, želiant gausiam trakai, atkurti iš savaiminukų ąžuolyną – maža vilties. Galima eksperimentuoti – kirsti plynas aikšteles ir jose siekti natūralaus ar dirbtinio atsikūrimo.

Prieita prie bendros nuomonės: Alizavos girininkijos genetinį ąžuolo draustinį tikslinga nurašyti ir išregistruoti iš Valstybinio miško genetinių išteklių sąvado (registro), paliekant 1–1,5 ha mišraus medyno eksperimentiniams tyrimams.

Valstybinės miškų tarnybos Miško genetinių išteklių skyriaus vedėjas dr. Vidmantas Verbyla pasiūlė komisijai nurašyti miškų urėdijose 21 rinktinį medį, neatitinkantį selekciniais medžiams keliamų reikalavimų (15 medžių žuvę, kiti patekę į privačias teritorijas, kurių savininkai nesutinka laikyti tokio statuso medžių).

Kitą komisijos posėdį pasiūlyta surengti rudenį Šiaulių miškų urėdijoje.

VACLOVAS TREPĖNAITIS

Praktiniai pastebėjimai dėl miško atkūrimo

Perskatęs „Mūsų girių“ 4 nr. diskusiją dėl Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų bei projektų rengimo pakeitimų, pareikšiu keletą pastebėjimų iš savo 40-ies metų darbo praktikos.

Atkuriant Žemaičių Naumiesčio girininkijos miškus, daugiausiai reikalų turime su Lc, Nc, Uc augavietėmis. Uc augavietėse auginame juodalksnynus. Mano praktiniu įsitikinimu, Uc augavietėje išauginti juodalksnyną užtektų 1 ha pasodinti 2–2,5 tūkst. juodalksniukų, nes dažniausiai jie prigyja 100 proc. Lc, Nc augavietėse sodiname eglaites. Atėję po 2-ųjų metų, kai kuriose Lc augavietėse, ypač pereinamose į Uc, randame tarp šiek

tiesk paaugusių eglaičių pridrygusių gražių pusmetrinių beržiukų. Kadangi atkūrimo projekte projektuotas būsimas eglynas, šaliname berželius, nors eglaitės ir nėra labai augios. Taip ištempiame gryną eglynėlį, kurį jau retinimo amžiuje ima versti vėtros. Savo privačiame miške aš auginčiau beržyną su antru eglės ardu.

Žinia, projektuojant želdinius, sunku nuspėti, ar bus juose savaiminių berželių, kitų medžių rūšių žėlinių. Girininkijos specialistams turėtų būti suteikta laukiamo medyno sudėties formavimo

galimybė. Minėtu eglynų formavimo atveju galimi du variantai: eglynas su beržo priemaiša ar beržynas su antru eglės ardu. Nc augavietėse galima atkurti ir grynus eglynus, kur mažesnis vėjavartų pavojus.

Norėtusi didesnio aiškumo dėl būsimos Miškų atkūrimo ir įveisimo projekto.

STEPONAS MOCKUS

Šilutės miškų urėdijos

Žemaičių Naumiesčio girininkijos
girininko pavaduotojas

Miškų urėdijų parduotos apvaliosios medienos kainos 2010 m. liepą

Sortimentas	2010 m. gegužės mėn. vidutinė kaina, Lt/m ³	Indeksas 2010 m. sausis=100	Iš viso 2010 m. vidutinė kaina, Lt/m ³
Pušies pjautiniai rąstai	143	102.1	141
Eglės pjautiniai rąstai	161	100.6	158
Ažuolo pjautiniai rąstai	383	107	368
Uosio pjautiniai rąstai	137	93.8	143
Drebulės pjautiniai rąstai	106	105	103
Beržo pjautiniai rąstai	142	98.6	142
Juodalksnio pjautiniai rąstai	123	98.4	123
Pjautiniai spygliuočių smulkieji rąstai	115	100	114
Pjautiniai lapuočių smulkieji rąstai	90	104.7	87
Eglės popiermedžiai	87	111.5	80
Pušies popiermedžiai	84	113.5	79
Beržo popiermedžiai	100	109.9	93
Drebulės popiermedžiai	66	106.5	63
Uosio popiermedžiai	91	92.9	94
Plokščių mediena (spygliuočių)	57	118.8	52
Plokščių mediena (lapuočių)	55	117	50
Malkinė mediena	68	111.5	64
Iš viso apvaliosios medienos	104	113	99

Kainos be PVM ir transporto išlaidų

GMU inf.

JURATĖS REČIŪNIENĖS nuotrauka



B BETA FENCE



Vielos tinklai

miškų, želdinių, žvėrinčių ir ganyklų aptvėrimui

Prekyba

UAB „SEGRIS“ oficialus atstovas

Vilkaviškis, mob. tel.: +370 656 74 003, +370 670 64 115, el. p. uabsegris@zebra.lt

Mišką galima sodinti ir pavasarį, ir rudenį

Dubravos EMM urėdijoje birželio 18 d. vykusiam regioniniame miškininkų pasitarime „Pavasarinis ir rudeninis miško atkūrimas stambiais sodmenimis“, dalyvaujant Dubravos, Kauno, Kazlų Rūdos, Marijampolės, Prienų, Šakių urėdijų miškų atkūrimo specialistams, generalinio urėdo pavaduotojui Gintarui Visalgai, Aplinkos ministerijos Miškų departamento Miškininkystės skyriaus vyr. specialistei Zitai Bitvinskaitei, Kauno RAAD Miškų kontrolės skyriaus vedėjui Valdemarui Švėgždai, Valstybinės miškų tarnybos, Lietuvos miškų instituto, KMAI kolegijos, rangovinių įmonių, LMSA atstovams, aptartos sulėtėjusio šalies miškingumo didinimo priežastys ir dėl to medelynuose susidarantis kai kurių miško sodmenų perteklius. Pasidomėti, kaip ši problema sprendžiama, atvyko firmos „Latvijas finieris“ atstovas Žanis Bacans.

Nevykstant, kaip tikėtasi, Lietuvos miškingumo didinimo programos įgyvendinimui, dėl ekonominės krizės ir liberalesnių miškų atkūrimo reikalavimų sumažėjus miško sodmenų poreikiui privačių miškų sektoriuje, sunkiai prognozuojamos tapo miško sodmenų auginimo apimtys miškų urėdijų medelynuose. Priėjome prie to, kad iš Dubravos urėdijos medelyno miško sodmenis pirkti atsisakė net keletas aplinkinių miškų urėdijų, nors buvo sudarytos sutartys dėl jų išaugimo. Taip Dubravos urėdijos medelyne 2008 m. susikaupė didelis eglės sodmenų perteklius, kurių dalis jau buvo 5 metų (2+3). Siekdami išvengti nuostolių, ėmėmės įvairių priemonių, ieškojome pirkėjų užsienyje. Apie 500 tūkst. eglaičių pavyko realizuoti švedams, o likusias teko sodinti savo miškuose. Dalis stambių penkiamečių eglaičių pasodinta kirtavietėse 2008 m. rudenį, dalis – 2009 m. pavasarį.

Šilėnų girininkijoje apžiūrėti šie želdiniai ir pabandyta apibendrinti miško atkūrimo stambiais sodmenimis rudenį ir pavasarį galimybes. Daugumos miškininkų nuomone, miško at-

kūrimui naudoti stambius eglės sodmenis netikslinga. Tai daryti galima tik išsisukant iš susidariusios padėties, kai dėl įvairių priežasčių medelynuose susikaupia tokių sodmenų perteklius. Pirmia, auginant penkiamečius eglės sodinukus padidėja jų savikaina medelyne – daugiau darbo sąnaudų tenka įdėti tokius sodmenis paruošiant miško sodinimui, transportuojant, sodinant. Antra, stambius sodmenis sunkiau pasodinti kokybiškai dėl didelės šaknų sistemos. Pliusas – kiek sumažėja želdinių priežiūros išlaidos pirmaisiais metais, nes stambius sodinukus kirtavietėse mažiau stelbia žolinė augmenija.

Daugiau plusų turi rudeninis miško sodinimas. Tuomet palankiau galima išdėstyti darbus medelyne, nepasodintų sodmenų dalies nereikia laikyti per žiemą šaldytuvuose. Pasitarime dalyvavęs traktietis miško savininkas Kazimieras Šiaulys pasidalijo miškų atkūrimo ir veisimo rudenį patirtimi. Jis sakė, kad rudenį lengviau surasti miško sodintojų, nes būna pasibaigę žemės ūkio darbai, želdiniams negresia sausros, daugiau sodinukų prigryja. Medelius sodinti jis pradeda rugsėjį ir

baigia lapkritį, kartais iki pat gruodo susidarymo. Vėlai rudenį medelių nesodina tik durpynuose, kad išvengtų iškilnojimo nuo šalčio.

Bendrovės „Latvijas Finieris“ atstovas Ž. Bacans sakė, kad jie apie 70 proc. želdinių taip pat pasodina rudenį, bet naudoja konteineriuose išaugintus sodmenis su uždara šaknų sistema.

Dubravos miškų urėdas K. Šakūnas paragino kaimyninių urėdijų atstovus daugiau miško sodmenų pirkti rudenį, žadėdamas taikyti kainų nuolaidas.

Lietuvos miškų instituto Miškininkystės skyriaus vyresniojo mokslo darbuotojo Antano Malinausko pastebėjimu, sodinti medelius pavasarį ir rudenį yra nustatyti konkretūs terminai, kurie priklauso nuo miško sodinimo geografinės vietovės, kada medeliai prigryja ir išsilaiko geriausiai. Tai taikoma netgi persodinant augalus su uždara šaknų sistema. Yra laikotarpiai, kai augalų neverta judinti. Pasak dr. A. Malinausko, vidurio Lietuvoje persodinti spygliuočius geriausias metas – balandžio 10–20 d. ir pirmoji rugsėjo pusė.

Atkreiptas dėmesys į želdinių veisimą sodmenimis, išaugintais iš selekci-

Šilėnų girininkijoje aptariamos miško atkūrimo pavasarį ir rudenį stambiais eglų sodmenimis galimybės ir darbų kokybė



Hibridinės drebulės sodmenų auginimas šiltnamyje



AUTORIAUS nuotraukos



Eglinių skydamarių nudžiovintos eglės

nių sėklų. Bendrovės „Latvijas Finieris“ atstovas Ž. Bacans patarė tokius sodmenis auginti su uždara šaknų sistema konteineriuose. Taip įveisti želdiniai gerokai lenkia matmenimis įveistus su atvira šaknų sistema ir išaugintus miško medynuose iš neselekcinų sėklų.

Dubravos miškų urėdas K. Šakūnas informavo, kad urėdijos medelyne eksperimentui bus auginami konteineriuose su uždara šaknų sistema aukštos selekcinės kategorijos beržo ir hibridinės drebulės sodinukai.

Miškų departamento vyr. specialistė Zita Bitvinskaitė pažymėjo, jog bus griežčiau kontroliuojama miško sėklų surinkimas miško sėklinėse plantacijose ir jų panaudojimas išauginant sodmenis miškų atkūrimui ir įveisimui. Pasak Z. Bitvinskaitės, nenormalu, kad Dubravos miškų urėdija neturi kur dėti aukštos selekcinės vertės beržo sėklų ar iš jų išaugintų sėjinukų.

Valstybinės miškų tarnybos skyriaus vedėjas dr. Vidmantas Verbyla taip pat sakė, kad miškų urėdijos vengia įveisti miško sėklinės plantacijas dėl tam reikalingų didelių investicijų. Pasak V. Verbylos, daugiausia miško sėklinių plantacijų, klonų rinkinių ir bandomųjų želdinių įveista Dubravos (101,7 ha), Mažeikių (63,3 ha), Kazlų Rūdos (60,7 ha) bei Nemenčinės (60,5 ha) miškų urėdijose (žr. lentelę).

Dubravos miškų urėdas K. Šakūnas siūlė miško įveisimo selekciniais sodmenimis išlaidas bent iš dalies urėdijoms kompensuoti iš bendrų reikmių fondo.

APTARTOS KITOS MIŠKŲ AKTUALIJOS

Pasitarime taip pat diskutuota dėl keičiamų Miško atkūrimo nuostatų reikalavimų, miško želdinimo ir želimo projekto.

Generalinio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Visalga nurodė, kad, gerėjant ekonominei padėčiai valstybiniame miškų sektoriuje, miškų urėdijos privalės kompensuoti dėl ekonominės krizės 2009 m. sumažintas miškų jaunuolynų ugdymo apimtis.

Eglių želdiniais, jaunuolynams ženkliai žalos gali padaryti šalies eglynuose masiškai plintantis kenkėjas – netikrasis eglinis skydamaris, pažeidžiantis įvairaus amžiaus egles ir pomiškį. Dėl šio kenkėjo pažeidimų vien Dubravos urėdijoje teks kai kur nudžiūvusius ar džiūstančius eglynus iškirsti plynai. Baiminamasi, kad skydamario pažeidimų apsilypnintas egles vėliau gali užpulti žievėgraužis tipografas. Todėl Dubravos miškų urėdas K. Šakūnas suabejojo, ar verta didinti jaunuolynų ugdymo apimtis, nes, iš eglės želdinių pašalinus beržus ir kitus minkštuosius lapuočius, o nuo vabzdžių pakenkimų žuvus eglaitėms, miško jaunuolynuose liks dykra. Pasitarimo dalyviai apžiūrėjo skydamario kenkėjų užpultus eglės želdinius Vaišvydavo girininkijoje.

Diskutuota medžioklės klausimais. Pastaraisiais metais gausėjant elninių žvėrių, vis labiau pažeidžiami miško želdiniai ir jaunuolynai. Nustatant elninių žvėrių sumedžiojimo limitus, į tai būtina atsižvelgti. Medžioklės taisyklės reikalauja, kad elninių žvėrių sumedžiojimo limitai būtų nustatomi šių žvėrių elementarių populiacijų teritorijose, bet jos nėra išskirtos. Panaikintas medžioklės plotų naudotojų prašymo – pasiūlymo dėl gyvūnų sumedžiojimo limitų nustatymo komisijų nustatytas elninių žvėrių sumedžiojimo apimtis. Taip galime kai kuriuose miškuose priveisti tiek žvėrių, kad vėl bus neįmanoma išauginti pušies, ąžuolo, uosio želdinius. Tarybinio laikmečio žvėrių pakenkimai miškams dar jaučiami iki šiol.

Esamomis aplinkybėmis turėtų aktyviau veikti rajonų medžiojamųjų gyvūnų sumedžiojimo limitų nustatymo komisijų darbe dalyvaujantys miškų urėdijų atstovai. Būtina tobulinti elninių žvėrių daromos miškui žalos apskaitos metodiką, siekti, kad miškuose elninių žvėrių tankis būtų artimas mokslininkų nustatytoms normoms.

VYTAUTAS RIBIKAUSKAS

Sėklinių plantacijų, klonų rinkinių ir bandomųjų želdinių veisimas miškų urėdijose (VMT 2010 06 01 duomenimis)				
Miškų urėdija	Įveista sėklinių plantacijų, ha	Įveista klonų rinkinių, ha	Įveista bandomųjų želdinių, ha	Iš viso:
Alytaus	22,1			22,1
Anykščių	20,8			20,8
Biržų	13,2			13,2
Druskininkų			2,4	2,4
Dubravos	27,3	35,4	39	101,7
Ignalinos	0,9		7,6	8,5
Jonavos	11,1			11,1
Joniškio	14,6			14,6
Jurbarko	39,6			39,6
Kaišiadorių	45,3			45,3
Kauno	8,5		1,2	9,7
Kazlų Rūdos	19,7	1,8	39,2	60,7
Kėdainių	22,4		2,5	24,9
Kretingos	37,1		4,1	41,2
Kupiškio	2,2		6,2	8,4
Kuršėnų	23,1			23,1
Marijampolės	20,9			20,9
Mažeikių	54,7	0,7	7,9	63,3
Nemenčinės	59		1,5	60,5
Pakruojo	11,8		3	14,8
Panevėžio	18,5			18,5
Prienų	18,3			18,3
Radviliškio	14,7			14,7
Raseinių	12,2			12,2
Rietavo	5,9		3	8,9
Rokiškio	25,1		2,9	28,0
Šakių	15,7		3,7	19,4
Šalčininkų	32,3			32,3
Šiaulių	22,4		3,4	25,7
Šilutės	18,2		9,4	27,6
Švenčionių	7,1		7,5	14,6
Tauragės	13		4,4	17,4
Telšių	11,9		18,5	30,4
Tytuvėnų	45,1		1	46,1
Trakų	54,5		1,9	56,4
Ukmergės	14,3			14,3
Utenos	1,8			1,8
Valkininkų	8		3,3	11,3
Varėnos	7		3,8	10,8
Veisiejų	34,9		19,5	54,4
Vilniaus	21		10,1	31,1
Zarasų	7			7
Iš viso:	863,2	37,9	207	1105,6

Aktyvus, visuomeniškas. Kolektyvo siela

Veisiejų miškų urėdijoje iš 21 tūkst. ha valstybinės reikšmės miškų net 85 proc. sudaro spygliuočiai, daugiausiai pušynai. Brandžių medynų – 11 proc. Prognozuojama, kad iki 2030 m. visais kirtimais iškertamos medienos kiekis padidės apie 60 proc., o pagrindinių kirtimų apimtis – daugiau kaip dvigubai. Tai reiškia, kad didės ir miškų atkūrimo apimtys. Turint omeny, kad tai – viena iš piečiausių šalies miškų urėdijų, kurios medynai ypač jautrūs ir dažnai puolami įvairių ligų ir kenkėjų, ką jau bekalbėti apie rekreaciją ir miško gėrybėmis patrauklių miškų gaisringumą, o dar tai, kad į urėdijos teritoriją įeina dviejų regioninių parkų, dviejų gamtosauginių poligonų ir kelių draustinių teritorijos, vyriausiajam miškininkui Rimui Tumosai pavydėti nevertėtų. Šiose pareigose jis dirba tik pusantro metų: nuo 2009 m. sausio 1-osios. O pradžia, kaip žinia, kokia sėkminga bebūtų, visada reikalauja daugiau pastangų ir dėmesio.

Bet Rimas Tumosa jokių būdu nesiškundžia. „Darbe svarbiausia – tarpusavio susiklausymas: ir su vadovais, ir su pavaldiniais. Nors šias pareigas einu dar neseniai, bet daug bendrauju su kolegomis, tariausi. Darbai nepadaryti nelieka“, – sako vyriausiasis miškininkas.

Jis trumpai, glaustai pasakoja apie savo darbus, kuriuos, sakosi stengiasi atlikti laiku ir gerai, o kaip sekasi, te

sprendžia, anot jo, kiti. Dar priduria, kad darbo sėkmė ypač priklauso nuo girininkijų. Juk jose vykdomi visi miško ūkiniai darbai, o tai reiškia – nuo girininkų ir, žinoma, kitų darbuotojų, dirbančių girininkijose.

Girininkais Rimas Tumosa pasitiki. O paklaustas apie eigulius, sako, kad jų yra mažai: tik 13, eiguvų gi – 21. Eiguvos be eigulių priskirtos girininkų pavaduotojams. „Kaip bebūtų, visi miško ūkiniai darbai sukasi apie eigulį: jis – ir inkalui iškelti, ir ugdymo kirtimui apžiūrėti, ir daugybei kitų būtinų darbų“, – sako vyriausiasis miškininkas.

Jis pasakoja, kad Veisiejų miškų urėdijoje 25 proc. pagrindinio naudojimo kirtimų kertama neplynaisiais kirtimais. Į juos Rimas Tumosa žiūri teigiamai, tačiau sako, kad tokiose augavietėse, kokių dauguma jų urėdijoje, neplynai kirsti šiek tiek sunkiau. Antra vertus, atvejiniai pagrindinio naudojimo kirtimai iš dalies pasiteisina, bet miško atkūrimo sėkmė priklauso nuo daugybės faktorių, tokių kaip sėkliniai metai, dirvos paruošimas ir t.t. Neretai po šių kirtimų miškui neatžėlus, tenka želdyti. Kol užaugs geri želdiniai, nemažai, oi, nemažai paplušėti reikia.

Visoms „pušynų“ urėdijoms aktualus klausimas – kirtavietėse paliekama mediena. Rimas Tumosa sako, kad palikti jos reikia tam, kad užtikrintume mikro ir makro floros išlikimą. Tačiau pripažįsta,



Rimas Tumosa (dešinėje) bekočio ažuolo draustinyje

kad gal ir per daug paliekama geros medienos biologinei įvairovei išsaugoti. Dėl to vėliau tampa sudėtingesnis miškų atkūrimas: medžiai išvirsta, sunkiau tampa mechanizuotai atlikti želdinių priežiūrą. „Mes medžius stengiamės palikti grupėmis ir arčiau prie medyno“, – sako pašnekovas. Detaliau biologinės įvairovės išsaugojimo miškuose klausimus reglamentuoja ir nuo kovo 1-osios įsigaliojusios naujosios Miško kirtimo taisyklės. Vyriausiasis miškininkas jas vertina teigiamai: daugiau apribojimų, reikalingų saugomose teritorijose, taisyklės reglamentuoja visus miško kirtimus bet kokios nuosavybės miškuose, aiškiau nustatyta, kaip turi būti projektuojami ir vykdomi neplyni, ugdomieji ir kraštovaizdžio formavimo kirtimai, biržių šliejimo reikalavimai. Anot pašnekovo, medienos gamybą saugomose teritorijose būtina suplanuoti labai atsakingai... „Nors, – nusišypso, – kaip sakoma, jau

Veisiejų miškų urėdijos archyvo nuotrauka





Miškų urėdijos vadovybė su sertifikavimo komisijos nariais

daug metų saugojome ir nieks nepasikeitė, miškuose išliko maždaug pakankamas gyvūnijos kiekis... Tik R. Tumosai norėję, kad paruošti teisiniai aktai būtų stabilesni, dažnai nesikeistų, nes miškas – tai ne žemės ūkio kultūrų laukas...

Rimas Tumosa Veisiejų miškų urėdijoje pradėjo dirbti 1981-aisiais Kapčiamiesčio girininkijoje girininko pavaduotoju. Girininkavo tuomet šioje penkių su puse tūkstančio hektarų ploto ežerų apsuptyje girininkijoje ilgametis girininkas Vytautas Stacevičius.

Baigusiam A. Kvedaro miškų technikumą jaunajam pavaduotojui žinių pakako, tačiau pritaikyti jas gamyboje buvo kebliau. Gi darbus atlikti reikėdavo gerai, kokybiškai ir pakankamai greitai. Čia Vytautas Stacevičius daug padėjo jaunajam specialistui. „Prisimenu, girininkas klausdavo, ar viskas aišku? Ir pats papildomai paaiškindavo, kaip tinkamai užpildyti paskyras, kitas dokumentų formas. Gal jis ir išugdė tą atsakingumo jausmą... V. Stacevičius, galima sakyti, yra Dzūkijos miškininkų kalvis: jo vadovaujamoje girininkijoje ne vienas mūsų urėdijos specialistas pradėjo savo darbo biografiją ir jo palydėtas sėkmingai dirba toliau“, – šiltai savo pirmą vadovą prisimena vyriausiasis miškininkas. O buvęs Kapčiamiesčio girininkijos girininkas, kalbėdamas apie Rimo pirmuosius darbo metus, pabrėžė tuometinį (o ir dabartinį) jo nuoširdumą ir optimizmą. „Buvo toks nepasiduodantis, iš visų situacijų randantis išeitį. Vos pradėjęs dirbti organizavo girininkijos dalyvavimą spartakiadoje, nors niekas daugiau neplanavo į ją vykti. Pats dalyvavo, kitus patraukė – kapčiamiestiečiai laimėjo pirmąją vietą. Ir visoje veikloje jis toks: aktyvus, visuomeniškas – kolektyvo siela“, – nuoširdžiai buvusio pavaduotojo darbo sėkme džiaugėsi V. Stacevičius.

Pats Rimas, šią karštą liepą atšventęs 50-ies metų sukaktį, savo visuomeninę veiklą vertina kukliai: „Mano veikla kaip ir kitų kolegų, per daug niekuo nesiskiria“. Bet iš tiesų tai skiriasi, nes jis – miškų urėdijos profesinės sąjungos pirmininkas nuo 2000-ųjų metų. Tad jam didžiausias krūvis ir atsakomybė tenka pasirašant su darbdaviu kolektyvinę sutartį, kartu su administracija ir kolegomis organizuojant darbuotojų laisvalaikį, kuo nuo seno garsėja Veisiejų miškų urėdija. Joje dukart per metus vyksta spartakiados (žiemos ir vasaros), poledinės žūklės varžybos, dar visai neseniai labai populiarios buvo išvykos į kultūros renginius, miškininkai aktyviai dalyvauja miestelių bendruomeniniame gyvenime.

O tuomet, padirbęs girininkijoje kiek daugiau nei metus, 1982-ųjų gruodį Rimas Tumosa atsisveikino su Kapčiamiesčio girininku: buvo pakviestas dirbti į urėdiją miško kultūrų ir miško apsaugos inžinieriumi. Atsakomybė čia teko dar

didesnė: už visą urėdiją... Rimas Tumosa sako, kad tuo metu nebuvo galimybės girininkauti, nors norėjo... „Tuometinis miškų ūkio direktorius Jonas Strazdas sakydavo: „Broleli, o kas inžinieriaus, jei visi girininkaus?“

Renkantis miškininko profesiją Rimui Tumosai įtakos turėjo ir dėdė (tėvo brolis) Martynas Tumosas. Jis 1924 m. buvo baigęs Panevėžio miškų technikų mokyklą, karjerą pradėjęs girininku, dirbęs Pamerkio, vėliau – Jūrės urėdijos miškų urėdu, Kazlų Rūdos miško pramonės ūkio direktoriumi. Darbinę biografiją žymusis miškininkas baigė 1956 m. „Miško projekte“ taksatoriumi. „Miškininko estafetę dėdė Martynas perėmė iš savo tėvo, o mano senelio – taip pat Martyno. Jis buvo dvaro eigulys. Dėdė Martyną prisimenu visą laiką pasitempusį, korektišką. Didžiudavosi Lietuvos miškais. Jam atvažiavus mūsų šeimoje pasisvečiuoti, kalba daugiausiai sukdavosi apie miškus. Ir tėvuką vis kviesdavo į Kazlus“, – prisimena pašnekovas.

Rimo Tumosa ir jo žmonos Linos, dirbančios Veisiejų miesto bibliotekoje, šeimoje – dvi atžalos: dukra Reda studijuoja Kauno technologijos universitete, dvylikametis sūnus Martynas – moksleivis. Laisvalaikiu Rimas su šeima mėgsta pabūti gamtoje, pagrybauti, pažvejoti. Iki 2005-ųjų, kol baigė neakivaizdines miškininkystės studijas Lietuvos žemės ūkio universitete, dalį laisvalaikio atimdavo mokslai. Rimas Tumosa – fotografas; yra dalyvavęs respublikinėse fotografuojančių miškininkų parodose.

JŪRATĖ REČIŪNIENĖ

Karpotojo beržo sėjinukai Kapčiamiesčio medelyne



Miško želdinimo ir želimo projektas – būsimo miško pamatas

Nuo pirmosios ES paramos skyrimo praėjus daugiau kaip penkeriems metams ir artėjant atsiskaitymo už įveistus miško želdinius laikotarpiui, ne vienas dėl želdinių kokybės sunerimęs žemės savininkas pastaruoju metu kreipiasi į valdžios institucijas. Baugina susidariusi situacija: miškas įveistas pagal nepigiai kainavusį Miško želdinimo ir želimo projektą, patvirtintą miškų urėdijos antspaudu, su rangovais atsiskaityta laiku ir sąžiningai, gerai įvertinti miško želdinimo darbai, tačiau vėliau atliktos želdinių apskaitos rodo, kad atskiros medžių rūšys žuvo, atliktų darbų rezultato nėra. Už tai atsakingi lieka tik žemės savininkai, kurie, nepavykus įveisti bent patenkinamos kokybės želdinių, Nacionalinei mokėjimo agentūrai turėtų grąžinti dažnai net šešiaženklus sumas. Ką daryti?

Panevėžio RAAD, Rokiškio rajono agentūros valstybiniai miškų kontrolės pareigūnai kartu su Rokiškio miškų urėdijos miškininkais gegužės 28 d. surengtame pasitarime „Miškų želdinimo ir želimo projektai, įveisiant miškus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemones“ ėmėsi pirmieji viešai nagrinėti minėtas problemas ir jų priežastis. Šioje diskusijoje dalyvavo ir atsakingų institucijų atstovai iš Aplinkos ministerijos Miškų departamento, Nacionalinės mokėjimo agentūros, Valstybinės miškų tarnybos, kai kurie privačių miškų savininkai ir Miško želdinimo ir želimo projektų rengėjai.

Pasitarime nagrinėtos ne tik Rokiškio regionui aktualios problemos, susijusios su privačių miškų Miško želdinimo ir želimo projektų ir miško želdinimo darbų kokybe, projektų tvirtinimu, bet ir kitos priežastys, trukdančios sėkmingai įsaviinti ES paramą miškams veisti ir darančios neigiamą įtaką ne tik būsimo miško kokybei, bet ir privačių žemių savininkų apsisprendimui dėl miško veisimo savo žemėje. Apsvarstytas Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų pakeitimo projektas ir kiti aktualūs klausimai.

Rokiškio rajonas – mažiau palanki ūkininkauti vietovė, todėl jau nuo 2005 m. privačių žemių savininkai aktyviai dalyvauja Europos Sąjungos paramos naujiems miškams veisti priemonėse. Pasitarimo metu apžiūrėti Rokiškio miškų urėdijos ir privačių žemių savininkų 2006–2010 m. įveisti miško želdiniai. Pamatėme gerų ir nepavykusių miško veisimo pavyzdžių.

Rokiškio miškų urėdijos Sėlynės girininkijoje apžiūrėjome 2003 m. profesionaliai įveistus, prižiūrėtus ir apsaugotus proginius „Europos miško“ želdinius (28,8 ha). Nb ir Nc augavietėje grupėmis sodinti pušies ir beržo

želdiniai – girininko Gintaro Čypo pasididžiavimas, bet jis neslėpė nuoskaudų, kai inspektoriai, vadovaudamiesi 2008 m. patvirtintais Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatais, juos įvertino tik patenkinamai dėl per mažo pušų tankumo. Mat, kai girininkas veisė želdinius, dar galiojo šio teisės akto nuostata, leidžianti buvusiuose žemės ūkio žemės plotuose sodinti 10–20 proc. retesnius spygliuočių želdinius, siekiant išvengti šakninės pinties pažeidimų.

Vilnietė žemės savininkė Vida Verslovaitė šių metų pavasarį per 2 ha plote veisė pušyną su grupėmis išdėstyto ąžuolo priemaiša. Miško želdinimo ir

želimo projekte visame plote nurodyta Nc augavietė. Apžiūrėjus vietoje, matėsi, kad ąžuoliukai pasodinti į užmirkstančią dirvą, kurioje geriau augtų juodalksniai. Be to, ši augavietė yra per daug derlinga pušiai. ąžuolų grupės pažymėjus tik brėžinyje, sodintojams buvo sunku orientotis, kur kokią medžių rūšį sodinti, todėl kai kurie medeliai susodinti ne pagal projektą. Kokybiškus pušų sodinukus jau gegužės pabaigoje stebėjau gausi žolinė augmenija. Ar prigijusios pušelės per vasarą spės su žolėmis lenktyniauti?

Miško želdinimo ir želimo projekte nurodytos labai kuklios priežiūros priemonės – apmindyti žolę. Ką reiškia šis įrašas miško želdinių priežiūros patirties neturinčiam savininkui, kai neparašyta, kur, dėl ko ir kada reikėtų mindyti žolę...

2007 m. žemės savininkas Albinas Sakapilvis Nc augavietėje 2,51 ha plote pasodino įvairiarūšių želdinius (5E2K1J1A1L). Praėjusį rudenį atlikus želdinių apskaitą, nustatyta, kad sklype žuvo visos liepos, klevai ir per 90 proc. ąžuolų (išliko tik 50 proc. eglės ir juodalksnio). Išlikusi eglė džiaugsmu irgi netrykšta, kiek linksmesnis – juodalksnis.

Nustatėme, kad ši augavietė neatitinka nurodytosios Miško želdinimo ir želimo projekte, sodinta nekokybiškai, netinkamoje vietoje į vagos dugną. ąžuolų sodmenys į Rokiškio žemę atkeliavo net iš Lenkijos, todėl menki jų likučiai – nušalusiomis viršūnėmis. Dalį želdinių dar sunaikino bebrai.

Sėlynės girininkijoje „Europos miško“ pušaitės jau praaugo sodintojus





Diskusijos: iš kairės – straipsnio autorė, Sėlynės girininkas Gintaras Čypas, Rokiškio aplinkos agentūros vedėjas Vidmantas Bražiūnas, Rokiškio miškų urėdijos miško želdinimo inžinierius Kastytis Kuodis, Panevėžio RAAD Miškų kontrolės skyriaus vedėjas Romualdas Lukšas

Miškui sodinti išleista virš 80 tūkst. Lt iš 2004–2006 m. ES rėmimo programos. Gerus ketinimus turėjusiam patikiam senyvo amžiaus žemės savininkui gresia sankcijos. Rangovo KB „Rokiškio šilas“ į teismą nepaduosi – jo jau nėra. Nepavykusių želdinių savininkui beliko kreiptis į Nacionalinės mokėjimo agentūros pareigūnus. Gavęs leidimą pakeisti projektą, jis už savo pinigus žuvusių želdinių vietoje bando sodinti juodalksnyną (8J1E1ĄB).

Asmeniškai man buvo gėda prieš šį garbų žmogų už kolegas miškininkus, lengvabūdiškai patvirtinčius projektą (tvirtinant, matyt, nebūta vietoje), jį nekokybiškai vykdžiusius, kontroliavusius (irgi gal tik popieriuje?) miško dauginamosios medžiagos naudojimą ir kilmę. Apmaudu, kad krūvon susirinkę įvairių institucijų atstovai šiam garbaus amžiaus žmogui niekuo negali padėti, nebent pasiūlyti kreiptis į teismą ar at-sodinti mišką už savo pinigus.

Kiek reikia įdėti triūso, pastangų, norint sėkmingai įveisti mišką laukuose, pailiuosiu dar dviem pavyzdžiais. Aplankytas miško savininkas Antanas Guzas šypsosi: jo 2005 m. sodintas eglynas su beržu gražiai žaliuoja ir jau gerokai ūgtelėjęs. Mat, jis pats tam skiria nemažai dėmesio: prižiūri, kruopščiai tepa repelentais, todėl medeliams stelbimas ar žūtis jau nebegresia. Bet ir čia kyšo KB „Rokiškio šilo“ broko ausys – tokių gilių vagų, į kurių dugną pasodinti želdiniai, dar niekur neteko matyti. Tik patiemis darbų rangovams suprantamas

ir toks dirvos ruošimo būdas. Rokiškio agentūros inspektoriai juokavo, kad tokių želdinių apskaita – jų fizinės ištvermės išbandymas.

Rokiškio rajono agentūros vedėjo pavaduotojas Sigitas Prievelis, per 2006 m. sausrą savo žemėje Nd augavietėje (1,94 ha) įveisęs želdinius, buvo net paskatintas Žemės ūkio ministerijos už sudėtingiausią projektą. Net 8 medžių (ąžuolas, klevas, maumedis, liepa, pušis, juodalksnis, eglė) rūšys mišrintos dar su įvairiais krūmais. Nepaisant rūšių įvairovės, želdiniai atrodė puikios kokybės (išskyrus fitoftoros apniktą juodalksnį) ir jau praaugo savo šeimininką. Tai pasiekta tik savininko užsispyrimu, sunkiu darbu – per sausrą medelius laistė šalia esančio Bedugnio ežero vandeniui. Prigiję želdiniai aptverti specialia, apačioje sutankinta tvora, tačiau žiemą, susikaupus daugiau sniego, kiškiai įsigudrino prasiskverbti ir per tankų vielos tinklą.

Apibendrinant esamą situaciją, visi kalbėjusieji pripažino, kad vienas pagrindinių įveisiamo miško kokybės garantų – kokybiškas Miško želdinimo ir želimo projektas, kuriame turi būti ypač kruopščiai ir detaliam pagal augaviečių sąlygas suprojektuotos medžių rūšys, miško priežiūros ir apsaugos darbai ir kitos priemonės, kurios miškininkams specialistams yra aiškos, tačiau žemės savininkams, atsakingiems už projekto įgyvendinimą, nežinomos. Dirvožemio sąlygoms nustatyti ir želdomoms medžių rūšims parinkti turi būti skiriamas



Sodinti ąžuoliukus mažais sodmenimis – didelė rizika jų neišauginti

ypač didelis dėmesys. Dabar projektuose nurodoma tik abejotino tikslumo miško augavietė, o turėtų būti nustatomas ir podirvis, kasant dirvožemio profilį.

Mūsų nagrinėjtais atvejais projektuotojai daug nesivargino: įrašai projektuose lakoniški, nekonkretūs. Pvz., projektuose įrašius, kad želdiniuose būtina nušienauti žolę, daugelis būsimos miško savininkų be tikslo pjauna žolę tarpuvagėse, o eilėse žolės toliau stelbia pasodintus medelius, o rudenį renkasi žiemoti pelės. Įrašius, kad želdinius reikia aptverti tvora, vėl lieka neaišku, koks turi būti tos tvoros aukštis, nuo kokių kenkėjų ji turi apsaugoti želdinius. Tai ir tveria žmonės, kaip išmano, išgali finansiškai: vieni – spygliuota viela, kiti – kartimis, o želdinius apgraužia kiškiai, pelės...

Rokiškio miškų urėdijos miškininkai teigia, kad privačių žemių Miško želdinimo ir želimo projektai dažnai atnešami į urėdiją tvirtinti žiemą, kai nėra

Įdėjęs daug triūso, Sigitas Prievelis gali pasidžiaugti savo želdiniais





Mišrūs eglės – beržo želdiniai išaugs stabilesniu medynu



Medinės tvoros gelbsti želdinius tik nuo stambių kanopinių žvėrių pažeidimų

galimybės patikrinti augaviečių sąlygų vietoje. Dažnai tam pristinga ir laiko, kadangi Rokiškio rajone želdoma daug privačių žemių.

Siekiantys gauti didesnes išmokas ar patriotiškai nusiteikę žemių savininkai dažnai sodina gana lepias medžių rūšis – liepą, ąžuolą, klevą, miško veisimo darbus patikėdami tik rangovams. Inspektoriai, tikrindami ką tik pasodinto miško darbų kokybę, neturi galimybės objektyviai įvertinti visų rodiklių, ypač medelių pasodinimo ar gilių sėjimo kokybės – juk neišrausi pasodinto medelio. Be to, miško želdinimo darbų vertinimo metodikoje po 2008 m. neliko ir dirvos paruošimo kokybės vertinimo. Inspektorius negali ginčyti ir patvirtinto Miško želdinimo ir želimo projekto sprendinių. Neteko girdėti, kad buvusi Miško genetinių išteklių, sėklų ir sodmenų tarnyba būtų tikrinusi jau pasodintų želdinių sodmenų kilmės, kokybės ir perkėlimo reikalavimų. Todėl miško želdinimo darbų, tarp jų ir projektavimo, brokas pasirodo tik rudenį arba po kelerių metų, kai projektą keisti būna sudėtinga ar neįmanoma dėl to, kad jau jis įvertintas Nacionalinėje mokėjimo agentūroje, skirta parama, pinigai išleisti. Be to, miško įveisimo darbų sutarčių tekstus dažniausiai surašo patys rangovai, todėl jose neteko matyti reikalavimų miško sodmenų ir želdinimo darbų kokybei, nenumatyta atsakomybė už blogai atlik-

tus darbus. Vėliau su tokia sutartimi netesybų išieškoti į teismą geriau neiti...

Pasitarime dalyvavęs Nacionalinės mokėjimo agentūros Kontrolės departamento vyriausiasis specialistas Donatas Kačinas atkreipė dėmesį į tai, kad agentūrai labai svarbi miško, kuriam veisti buvo skirta parama, kokybė, todėl ir ateityje ši institucija griežtai reikalaus, kad būtų įvykdyti visi darbai, numatyti projekte, pasodinti visi suprojektuoti medeliai, kuriems buvo skirtos Europos Sąjungos lėšos.

Nuo savęs norėčiau pridurti, kad tiriant įvairius skundus patvirtintuose labai nesudėtinguose projektuose pastebiu gausybę klaidų, net ir aritmetinių...

Pasitarime pritarta nuomonei, kad miškų urėdijų pareigūnai, tvirtinantys Miško želdinimo ir želimo projektus privačių žemių savininkams, turi patikrinti numatytą apželdinti sklypą vietoje, siekiant išvengti projektavimo klaidų; svarstyta galimybė netvirtinti projektų žiemą, kai neįmanoma patikrinti dirvožemio sąlygų, sugriežtinti projektų rengėjų atsakomybę už projekto kokybę.

Pritarta pakoreguotai Pažymos apie miško želdinių/želinių apskaitą formai ir siūlyta ją pateikti RAAD-ams, taip pat nuspręsta Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatuose įteisinti galimybę žemės ūkiui naudotuose plotuose sodinti retesnius spygliuočių želdinius. Konstatuota,

kad Valstybinė miškų tarnyba nepakankamai kontroliuoja įvežamų į Lietuvą iš kitų šalių sodmenų panaudojimą privačioje žemėje veisiant miško želdinius.

Pagirtina Rokiškio regiono miškininkų iniciatyva – dar vienas žingsnis kokybiško miško link.

ZITA BITVINSKAITĖ
Aplinkos ministerijos
Miškų departamento
Miškininkystės skyriaus
vyriausioji specialistė



JULIAUS ADAMONIO IR AUTORĖS NUOTRAUKOS



Laukti lietaus nebūtina!

Laistymo įranga:

1. Surenkami metaliniai antžeminiai rezervuarai nuo 4 m³ iki 1572 m³.
2. Plastikiniai antžeminiai ir požeminiai rezervuarai.
3. Tvenkiniams: geomembrana, PVC arba PE plėvelė.
4. Lietaus surinkimo sistemos.
5. Filtrai lietaus surinkimo sistemoms.

UAB MAIDINA, P. Lukšio g. 7, LT-08221 Vilnius, tel./faksas: (8 5) 277 35 44, info@maidina.lt
www.maidina.lt • www.laistymoįranga.lt



Latvijas Finieris koncernas



LIKMERĖ

DIDELIAIS KIEKIAIS

superkame beržo rąstus ir fanermedžius

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete: www.likmere.lt
telefonu: +370 340 60054
e-paštu: info@likmere.lt



Žodis skaitytojui

Turiu prisipažinti. Jau antrą iš eilės mano rašinė-lį „Mūsų girioms“ inspiravo Lietuvos radijo laida „Gamta – visų namai“. Mėgstu šią laidą! Gink Dieve, mėgstu ne dėl to, kad kartais ir mano balsą galima joje išgirsti. Mėgstu laidą ir gerbiu jos kūrėjus dėl to, kad jie – vos ne vienintelis šviesus spindulys pigios, nekompetentingos, kartais net

viduramžių prietarų smarve tvoskiančios informacijos sraute apie gamtą ir jos reiškinius plačiai visuomenei skirtoje lietuviškoje žiniasklaidoje.

Reikalaujate įrodymų? Prašom. Šviežiausias. Ir vėl vaizdelis iš natūros.

Antradienio pavakarė. Laidos „Gamta – visų namai“ kartojimo metas. O man, tradiciškai, tai dažniausiai kelionė namo po eilinės paskaitos medžiotojams ar jais dar tik norintiems tapti kur nors toliau nuo Vilniaus. Burzgia automobilis, o iš jo radijo imtuvo maloniais Audronės Šopagaitės, Zenono Butkevičiaus ir Adolfo Drungilo balsais liejasi nesudėtingi, bet gamtininko širdį medum tepantys pasakojimai. O šį kartą Zenonas Butkevičius kalbėjo ne tik gamtininkui, bet ir medžiotojui aktualia tema: gamta, medžioklė, viešoji nuomonė, žiniasklaida. Maloniai sutikus laidos autoriui, tikiuosi, kad tos mintys, išguldytos ant popieriaus, sudomins ir žurnalo skaitytojus. Kur čia rašinio intriga? Turėkite kantrybės.

Po sunkios dienos baigiu pridedėti namus, klausausi mėgstamos laidos, „užkai-fuoju“, kai savo pamąstymų pabaigoje Zenonas Butkevičius jam būdinga, šiek tiek sarkastiška maniera taikliai gnybteli cecho broliams ir seserims, rašantiems apie gamtą: „geram“ žurnalistui „rimtas“ įvykis ne tada, kai šuo įkanda žmogui, o tada, kai žmogus įkanda šuniui. Ačiū Dievui, mūsų Don Kichotų – gamtininkų balsas dar girdimas. Puiki dienos pabaiga.

Trečiadienio rytas. Pasikloju ant stalo solidžiausiu save įvardinantį dienraštį. Pačiame pirmo puslapio viršuje, tiesiai prieš „amerikonišką“ šypsena šviečiančios ir gerąją žinią Afganistano žmonėms skelbiančios Hillary Clinton portretą juodomis, riebiomis raidėmis parašyta: „aktualijos – daugiavaikė šeima iš Biržų rajono išgąsdino dar neregėtas gyvūnas“. Ir nuoroda – atsiversti ketvirtą laikraščio puslapį. Atsiverčiu. „Oh my God“. Vargšas naivuolis Zenonas Butkevičius, tikintis, kad žmogus, įkandęs šuniui – jau sensacija, vargšai visi gamtininkai, miškininkai, medžiotojai, biologai dieną naktį naršantys Lietuvos miškus, pelkes ir laukus, bet nematantys, kad po pat jų nosimis vartosi pasaulinė sensacija, vargšas žemės ūkio ministras Kazimieras Starkevičius su savo menkutėm problemom apie nedarbas žemės ir didėsią mokesčius, už jas atsidūręs tame pačiame ketvirtajame puslapyje, tik kažkodėl virš sensacijos.

Tik pilietišškai aktyvios daugiavaikės šeimos iš Biržų kaimo ir šaunios žurnalistės Virginijos Petrauskienės budrumo dėka pasaulis sužinojo apie didžiausią XXI amžiaus sensaciją – niekam nežinant iš Pietų Amerikos į patį Europos centrą (nuo Biržų iki jo tik geras šimtas kilometrų) teleportavosi (čia toks keliavimo būdas, įprastas fantastiniuose romanuose) čiupakabra. Nežinantiesiems – tai tokia miela Pietų Amerikos indėnų mitologinė būtybė, kažkodėl mėgstanti iščiulpti indėnų ožkų kraują. Fakto tikrumu neleidžia abejoti smulkiai aprašytos kraupios įvykio detalės. Aplink sodybą slankiojanti ir tik vaikams pasirodanti pabaisa avies galva ir kiek daugiau nei metro ilgio plaukuotu kūnu, iš kiemo dingsantys šunys ir vištos, tų pačių vaikų rasti jų kaulėliai, apleista sodyba kaimynystėje, rūšys joje, žibančios akys tamsoje (rupūžė, kaip sekasi žmonėms – naktimis esu stebėjęs šimtus gyvūnų ir kad nors vienas būtų žibėjusios akys), vėsus ir gleivėtas prisilietimas prie paauglio kojos ir svarbiausia – letena su plėvėmis. Fu, kaip šlykštu! Aš irgi negaliu žiūrėti nei į anties, nei į žąsies kojas...

O laikai! O papročiai! O XXI amžiaus išsilavinimas! Kur ritis pasaulis?

P.S. Velniai rautų, tikrai nesitikėjau sulaukti laiko, kai kiekvieną rytą veidrodyje matysiu seną bambeklį ir dar su Don Kichoto žyme kaktoje.

Deja, ir bambėjimas, ir Don Kichoto žymė, atrodo, tik plėsis. Jau parašius šį rašinėlių, žiniasklaida paskelbė: mokslininkai nustatė, kad šiaurės Lietuvą pjauna siaubūnai – vilkų ir šunų hibridai. Taigi jau kitame numeryje iš pirmų lūpų sužinosite, ką iš tikrųjų išsiaiškino mokslininkai ir galbūt iškęsite dar vieną mano pabambėjimą.

EUGENIJUS TIJUŠAS

Šuo ne tas!

Medžiotojas – kaip tas striukis beuodegis.

Jeigu tai būtų atsitikę ne Žuvinto biosferos rezervate, o kur nors kitur, vėl, matyt, būtume mušę nekaltą šunį.

Sykį jau mušėme – kai Ekologijos instituto mokslinė bendradarbiė Lazdijų rajono Niedaus ežero saloje aptiko daugybę nebegyvų žuvėdrų, kirų. Paukščiai jau buvo apirę, tačiau galvutėse rasta sklyčių, lyg mažyčių šratų ar kulkelių pramuštų, o ant kaukolių – kraujo žymių.

– Medžiotojai! – išgirdome nuosprendį. Matyt, specialistė nė nežinojo, jog yra tokie žvėreliai, kurių vardas audinės. Mūsiškių, europinių audinių nebeliko, jų vietą užėmė stambesnės ir įžulesnės kanadinės audinės. O audinės gaudo ne tik žuvelės, bet ir paukščius, vandens pelėnus, šiaip pelėnus, varles ir kitokią smulkesnę gyvastį.

Joms tikras rojus, kai aptinka vandens paukščių koloniją. Dar perinčią ar tik ką sulaukusią jauniklių. Perintys paukščiai lyg akli ar apkurtę saugo kiaušinius, glaudžiasi prie žemės, bet audinės akys ir sutemo-se žvitrios. Be triukšmo, lyg šešėlis viena audinė gali nugalaboti daugybę paukščių. Tyliai prisėlino, capt už galvutės, krimst – ir prie kitos aukos. Netingint per naktį galima išguldyti visą koloniją.

Ekologijos instituto specialistė šito arba nežinojo, arba širdyje nešiojosi juodą neapykantą medžiotojams. Jai į galvą neatėjo, jog po šuvių net labai lizdams ištikimi paukščiai dažniausiai pakyla ir gelbstisi. Ji nė neprisiminė, o gal irgi nežinojo, jog vištideje didelis triukšmas kyla dažniausiai tada, kai ten įsisuka lapė. Tuo sykiu šeškas, medžiojantis maždaug taip, kaip audinė, apsiskuta tyliai. Tik iš ryto šeiminkė, pravėrusi vištides duris, pamato gražiai išguldytas višteles, į kurių galvutes tik krimstelėta.

–Medžiotojai! – tada pasigirdo pykčio ir neivilties kupinas šūksnis. Žiniasklaida jį greit išgirdo. Kur neišgirs – jei būtų pasakyta: audinė pasiautėjo, – menka naujiena. Ko tik gamtoje nebūna. O čia – vėl tie kraugeriai medžiotojai... Ir įsisuko nesąmonių ratas.

Teisybė, rimti gamtininkai, ornitologai mėgino kai ką paaiškinti, bet kas jų klausys! Tokiu atveju subliūkštų skandalo burbulas.

Neretai prisimenu auksinę žurnalistikos taisyklę: jei šuo įkando žmogui – ne

naujiena; tikra šaunioji naujiena – kai žmogus įkanda šuniui.

Šių metų Žuvinto įvykiai burbulu nepavirto. Medžiotojų (dvikojų) ten nebūta. Pasidarbavo keturkojis medžiotojas – kanadinė audinė. Kirų perėjimo metu ji papjovė ne mažiau kaip 100 suaugusių paukščių, o jauniklių – tikrai daugiau kaip tūkstantį. Visus juos suskaičiuoti sunku, nes dalį papjautų mažyliukų išsinešiojo nendrinės lingės, kiti, sužeistieji dingo tankiuose nendrynuose. Ar kuris išgyveno? Nežinia.

Audinei maisto reikia nemažai – per parą maždaug penktadalio nuosavo kūno svorio. Tačiau pjauna ji ir tada, kai prisimedžioja iki valios – toks jau tas jos žudymo instinktas...

Per žiemą Žuvinte audinės buvo išgaudytos. Bet gal viena liko, gal atsibastė iš toliau. Galioja šventa gamtos taisyklė – jei yra daug ėdesio, atsiras ir ėdančiųjų. Šalia mėgiamiausio takelio pastatyti gyvagaudžiai spąstai, o juose, narvelyje, gyvena laboratorinė žiurkė. Kai grobio netrūko, audinė pro spąstus praeidavo, tik paniekinančiai žvilgtelėjusi į tą skanią žiurkę. Mat paukščių kolonijose įdomiau...

Nors Aplinkos ministerija viešojoje erdvėje paskelbė tą žinią, bet ji netruko užgesti: neįdomu. Vėl šuo įkando... O jei taip būtų atsitikę ne Žuvinte, kur apsauga – ir dieną, ir naktį? Jei vėl Niedaus ar kokio kito ežero saloje? Jei nauja ekologė specialistė vėl būtų šuktelėjusi: „Medžiotojai žudo!“?

Oho! Prasidėtų ilgi žurnalistiniai tyrimai, atsirastų liudininkų, „mačiusių“, kaip kažkokie žmonės vaikščiojo po salą ar plaukiojo aplink ją lyg ir su šautuvėliais rankose. Tai visiems įdomu, tai tau ne kokia nors gamtos gyvenimo buitinė smulkmena.

Ieškokime šuns, nors jo ir nesurasime, tačiau svarbiausia, kad to šuns vardas – medžiotojas. Muškime. Kaltas ar nekal-tas – nesvarbu.

Medžiojau 30 metų (Gamtos apsaugos komitete buvo tokia neoficiali tvarka – visi vyrai medžioja...). Vėliau, dirbant „Mūsų gamtos“ redakcijoje, kai reikėjo pradėti draugystę su gyvūnų globos organizacijomis, kažkuriam iš mūsų nori nenori teko „padėti“ bilietą: mat minėtos organizacijos medžiotojus jei ir laikė (ar tebelaiiko) žmonėmis, tai labai sąlyginai. Nesunkiai pasiūliau savo auką, nes didelės aistros, potraukio medžioklei ir šiaip nebuvo. Taigi nors nesimeldžiu medžioklės dievams, bet aiškiai matau: iš mūsų istorinės atminties baigia išsitrinti medžioklės, medžiotojų reikšmės supratimas. Na, nebekalbėkime apie tuos laikus, kai medžioklė būdavo labai svarbus žmonių pragyvenimo šaltinis. Net apie tuos laikus, kai sūdyta Belovežo girios stumbriena, briediena, šerniena, stirniena padėjo laimėti Žalgirio mūšį. Užtektų grįžti į netolimą praeitį. Kas įžymiausias Lietuvos gyvosios gamtos saugotojas? Prof. T. Ivanauskas – tas aistringasis medžiotojas, gyvenimo neįsivaizdavęs be šautuvo. Kas garsiausieji pasaulio žvėrių ir paukščių gelbėtojai? Medžiotojai, ypač tie, kurie mokėjo rašyti ir skelbti gamtos apsaugos idėjas. Iš kokių minčių susiformavo dabartinis, modernus gamtos apsaugos, o vėliau ir aplinkos apsaugos supratimas? Iš medžiotojų požiūrio į gamtą!

Kodėl?

Atsakymas paprastas: jų patyrimas ir žodžiai buvo iš gyvų gyviausios realybės. Su savo šautuvais ir šuneliais jie apėjo visus Žemės kampelius, viską iščiupinėjo, o iščiupinęję pasakė – jei ir ateity taip gyvensim, miškai ir laukai liks tušti.

Tai buvo naujas pasaulis, kurį žmonijai atvėrė medžiotojai, rašdami knygas, kurdami ar padėdami kurti filmus apie gamtą. Žinoma, daugelis jų tvėrė ir tvarkingą, apgalvotą medžioklės ūkį, todėl šiandien galime džiaugtis daugybe žvėrių ir paukščių, kurių likimas kažkada atrodė esąs jau labai liūdnas.

Visi gerai žinome – tikras medžiotojas nesigriebia šautuvo, vos tik šlamesį krūmuose ar tankmėje išgirdęs. Tai dažniausiai jauniklio požymis, kai rūpi kuo greičiau į gyvąjį taikinį iššauti. Arba požymis žmogaus, turinčio psichinių problemų.

Man, pavyzdžiui, tikrojo medžiotojo pavyzdys buvo to paties Gamtos apsaugos komiteto darbuotojas, „smetoninis“ miškininkas Juozas Sokas: santūri elegancija, pagarba šautuvui ir šūviui, svarbiausia – žvėriui ar paukščiui. Ir lengvas, šmaikštus jumorėlis. Ir didelės žinios apie gamtą.

Deja, tokių buvo mažuma. Ji labai išryškėjo, kai po nepriklausomybės atkūrimo pakilo audringa žaliųjų banga, be atodairos sumynusi į purvą ir mūsų medžioklės dabartį, ir praeitį. Tačiau blogiausia ne tai. Medžiotojų vadovybė ėmė gintis, pasirinkdama patį prasčiausią kelią – mes gausiname žvėris ir paukščius, reguliuojame žvėrių skaičių...

Atsakymas buvo toks, kokio ir reikėjo tikėtis – visuotinis juokas. Ir taktinės, ir strateginės klaidos buvo daromos viena po kitos. Kas netingėjo, tas matė – miškų ir medžioklės ūkio konfrontacija buvo eskaluojama sąmoningai, siekiant politinių tikslų. Daug kas, pasibalnojęs tą bangą, sėkmingai nujojo politikon ar verslan.

Negaliu užmiršti pokalbio su to meto aukščiausio vyriausybinių rango vadovu „labiausiai skaitomame Lietuvos dienraštyje“ (bent taip jis save reklamuoja). Buvo užduotas toks

Profesorius Tadas Ivanauskas medžioklėje su studentais



JONO GRIGALIŪNO nuotrauka

paprastas klausimas: ar negaila žvėrelių, kuriuos šaudote? Kam to reikia? Iš atminties cituoju atsakymą: „Ar jūs smerkiate mėsos kombinato darbuotoją, kuris mums kasdien parūpina mėsos?“

Teisybę pasakius, tada gyvenime pirmą sykį susidūriau su mėsos kombinato skerdkio ir medžiotojo palyginimu. Ir tą pasakė ne bet kas...

Deja, tada ne tik taip medžiotojai save žemino, pasirinkdami ydingiausią gynimosi taktiką ir strategiją. Reikalas tas, kad gintis iš viso nereikėjo. Užteko tik tvarkytis savo kieme, nes jame buvo daug šiukšlyno. Deja, net „svorio turintys“ mano draugai ir bičiuliai iš medžiotojų ložės vis dar stengėsi įrodinėti, jog medžioklė – tai ne malonumas, aistra, o atsakingas darbas, sunkus vargas, o tą jungą medžiotojai tempia tik visuomenės labui. Kad tik taip privalome prisistatyti visuomenei. Niekais nuėjo visos mano žurnalistinės pastangos, paprasčiausiai buvau išvadintas medžioklės priešu, nors sakiau ir sakau – šiais laikais medžioklė – iš esmės tik malonumas. Ir didžiulis verslas, jei paimsime visą pasaulį. Ir pabaiagai pridėdavau – kai pasaulyje liks tik trys vyrai, vienas bus medžiotojas, antras meškeriotas, o trečias – žydrukas...

Taigi kaip visada geriausia – paprasta teisybė. Lietuvoje dauguma žmonių nepraskysta sentimentais, apie medžioklę išgirdę. Kas kita – pačių medžiotojų etikos pažeidimai, kartais net nusikaltimai. Štai šito žmonės pakęsti negali. Ypač tada, kai tą daro valdžios žmonės. Todėl išsyk reikėjo ir dabar reikia sakyti – taip, gausiname. Gausiname ne tik dėl to, kad miškai be žvėrių – mirę miškai, bet ir dėl to, kad medžioti smagu. Kartais verta priminti (neįkyriai), jog medžioklė – nemenkas mūsų seniausios ir naujausios istorijos luitas. Kad tose šalyse, kur tradicijos gerbiamos, puoselėjamos, priklausymas medžiotojų ložei – pagarbos vertas ženklas.

Sakau „ložei“, nes tik griežtų moralinių kiekvienos ložės principų laikydamiesi medžiotojai visuomenės akyse ir pas mus įsitvirtins ant garbingo laiptelio.

Deja, ant jo kol kas dar neužsilipta, nors pastangų daug dedama. Ir daug padaryta – tą matau ir tą sakau tvirtai įsitikinęs. Tačiau suplaukia žinios, kurios visai nedžiugina. Pavyzdžiui, netikėjau, jog sulauksiu laikų, kai garbingosios „ložės“ dalies dėka suklestėjus stirnų populiacijai, kitos „ložės“ dalies jos bus medžiojamos lyg kiškiai, nekreipiant dėmesio, patinas ar patelė, baigėsi sezonas ar ne. Čia tik viena detalė. Kieme šiukšlyno dar nemaža.

Tarkim, apsiukuopsime. Ir net pavyks daliai visuomenės įrodyti, jog negalima laikytis dvigubos moralės. Pavyzdžiui, niekas neabejoja, jog reikia veisti žuvis, paleisti jas į mūsų ežerus, upes. Pasakysite – verslui? Kad verslininkų tinklai būtų pilnesni? Cha... Jau seniai vidaus vandenyse, ežeruose ir ypač upėse verslas sunykęs, varžomas, čia viešpatauja meškeriotojai. Ir atsiranda tikra rasinė segregacija: sumedžioti kiškį – negražu, amoralu. Juk badu nemirštame. O pagauti lydeką? Tai žygdarbis, gelbėjantis šeimą nuo bado? Ne. Jei ta lydeka dar ir labai didelė – labai didelis visuotinis nustebimas ir džiaugsmas.

Štai apie kokią juokingai gražią tą mūsų dvilypę moralę kalbu. Bet buvo, yra ir liks svarbiausias dalykas – skirtumas tarp paradinės medžiotojo uniformos ir kasdienybės. Kol žmonės matys nemenką skirtumą – džentelmeniško įvaiz-



VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

džio kūrimo darbai liks bevaisiai. Ir medžiotojai liks žiniasklaidos taikiklyje kaip labai geidžiamas laimikis.

Ar medžiotojai ateityje „šaudys“ kirus, žuvėdras ir panamės žvirblius? Deja, taip. Žiniasklaidai reikia sviestu storėliau pateptos duonos. Medžiotojai tam tinka.

Ar šaukštas deguto gadins medaus statinę? Deja, taip. Užteks vieno nenaudėlio su medžiotojo bilietu kišenėje, ir visa statinė virs degutu, viskas bus apibendrinta ir pritaikyta kolektyvinės atsakomybės taisyklė. Na, kaip kad sovietmečiu, kai būdavo apibrėžiamos „liaudies priešų“ socialinės grupės. Štai čia ta baisioji iššokanti iš žemės mina, kuri drasko net padoriausią kūną.

Ir paskutinis „deja“ – medžiotojams su tokia ateitimi teks susitaikyti. Nebent iš tikrųjų įsigalios ložės taisyklės.

O kol kas bus kaip toje pasakoje apie siuvėją ir vilkus, tarp kurių pasitaikė vienas beuodegis: „Kam klius, kam nekliaus, bet tam striukiui beuodegiui vis tiek klius...“

ZENONAS BUTKEVIČIUS

Afrika, Rusija, Kanada, Aliaska, Grenlandija, N. Zelandija, Pietų Amerika...

Antano Truskausko Pl
FELIS
Medžioklė visame pasaulyje
Tel.: (+370 5) 2330009, 2337780
Faks. (+370 5) 2130200
Mob. tel. (+370 698) 89 240
El. paštas: felis@takas.lt

Populiariausios medžioklės:

- sibirinis ožys Kirgizijoje;
- medžioklė Pietų Afrikoje;
- medžioklė Namibijoje;
- juodoji meška Kanadoje;
- didysis Afrikos Penketas (buivolas, leopardas, liūtas, dramblys, raganosis);
- Dagestano turas Kaukaze;
- medžioklė Aliaskoje;
- maralas ir sibirinis ožys Altajuje;
- rudoji meška Sachaline;
- briedžiai gigantai Čiukotkoje;
- mėlynasis avinas Kinijoje.

www.hunting-world.com

Sporto šventės aidai

Šiometinė sporto šventė sukvietė nemažą būrį studentų. Vaikinai ir merginos 2 savaites siūlė ir rinkosi rungtis, kuriose norėtų parungtyniauti. Pirmąją šventės dieną studentai ir moksleiviai pasitikrino gebėjimus orientaciniame sporte ir tinklinio turnyre. Kontrolinius punktus greičiausiai rado E. Kreivėnas, antras buvo K. Čiapas, trečias – V. Bakutis. Visas merginas aplenkė A. Aleinikova, antra – G. Lukoševičiūtė, trečia – L. Venkutė.

Tinklinio turnyre visus nugalėjo II kurso miškų ūkio specialybės studentai V. Apanavičius, A. Burba, R. Juzikis, R. Kučiauskas, A. Pristavka, V. Meškevičius, antra – I kurso moksleivių komanda: R. Žebrauskas, V. Budrevičius, V. Gudynaitė, M. Gerdžiūnas, R. Dunaitis, L. Maumevičius, trečia – I kurso miškų ūkio specialybės studentų komanda: M. Vosylius, V. Paužas, V. Petrauskas, R. Tyla, V. Vizbara.

Antrąją dieną po šventės atidarymo pirmieji startavo 100 metrų bėgikai. Šioje rungtyje jėgas išmėgino net 29 dalyviai. Merginų grupėje greičiausiai nuotolį įveikė A. Kurtinaitytė, antra finišavo L. Lešinskaitė, trečia – A. Aleinikova. Greičiausiai tarp vaikinių nuotolį įveikė I kurso moksleivių komanda: G. Žebrauskas, antras – M. Gerdžiūnas, trečias – A. Bliudžius. Moksleiviai: G. Žebrauskas, M. Gerdžiūnas, A. Pranckevičius, O. Kanišauskas laimėjo estafetinį bėgimą, antra finišavo II kurso miškininkų komanda, treči – I kurso miškininkai.

Šuolio į tolį išibėgėjus rungtyje pergalę šventė moksleivis O. Kanišauskas, antras – studentas E. Šalkauskas, trečias moksleivis M. Gerdžiūnas.

Rutulio stūmime varžėsi 23 dalyviai. Geriausią rezultatą pasiekė M. Jonaitis, antrą – R. Juzikis, trečią – E. Šimoliūnas.

Valingiausi vaikinai galynėjosi svarsčio rovimė. Čia aiškus lyderis buvo II

kurso moksleivis R. Piliukaitis, išroves svarstį 134 kartus. Antrą ir trečią vietas iškovojo II kurso miškų ūkio studentai A. Žilinskas ir G. Burkevičius.

Virvės traukimas vyko labai emocionali ir atkakliai. Šioje rungtyje visus nugalėjo II kurso miškų ūkio specialybės studentai J. Bingelis, R. Juzikis, R. Kučiauskas, A. Pristavka, M. Jakšta, G. Burkevičius. Antrąją vietą iškovojo II kurso moksleivių komanda: I. Erlickas, M. Antanavičius, M. Adomavičius, J. Žilinskas, P. Sakalauskas, R. Piliukaitis. Trečia liko jungtinė aplinkos inžinerijos fakulteto komanda.

Į krepšinio 3x3 turnyrą susirinko 10 komandų. Jos rungtyniavo dviejuose pogrupiuose, po to – olimpine sistema. Nugalėtojo titulą iškovojo aplinkos inžinerijos fakulteto II kurso komanda „Hidro 2“ (A. Snudaitis, V. Valavičius, M. Laurinavičius, A. Jakštys). Antra liko II kurso miškų ūkio komanda: J. Bingelis, A. Burba, R. Judikis, V. Apanavičius, treči – I kurso miškų ūkio komanda E. Bakšys, V. Petrauskas, T. Lietuvninkas.

Susumavus visų rungtių rezultatus komandinėje įskaitytoje pergalę šventė II kurso miškų ūkio specialybės studentai, surinkę 1169 taškus, antri – I kurso miškų ūkio specialybės studentai (1144 taškai), treči – I kurso profesinio skyriaus moksleiviai (969 taškai).

RUNGTYNIAVO STIPRUOLIAI

Vaikinai rungtyniavo jėgos trikovės varžybose. Štangos stūmimo gulint jau po antrojo bandymo pradėjo aiškėti lyderiai, o po trečio skelbėme nugalėtojus. Pirmoje – stipriausiųjų grupėje nugalėjo A. Tulušis, M. Jonačio pasiektas rezultatas antras, trečias – G. Burkevičius. Antroje grupėje lyderiu tapo R. Naujokas, antras – A. Bliudžius, trečias – T. Uleckas.

Antroje rungtyje – pritūpti ir atsistoti su štangą ant pečių – sportininkai sulaukė

didelio žiūrovų palaikymo, nes vienas po kito kėlė vis didesnius svorius ir du dalyviai A. Tulušis ir M. Jonaitis pakartojo mokyklos rekordą, o G. Burkevičius net 2 kartus rekordą gerino ir tapo šios rungties nugalėtoju. Antrąją vietą pasidalino A. Tulušis ir M. Jonaitis, parodę vienodus rezultatus, trečias – A. Kalinka. Antroje grupėje nugalėjo A. Bliudžius, antras – T. Uleckas, trečias – R. Naujokas.

Trečiojoje rungtyje – atkelti štangą ištiesiant nugarą („mirties trauka“) – sportininkai taip pat nudžiugino žiūrovus. A. Tulušis ir M. Jonaitis vėl pakartojo mokyklos rekordą, G. Burkevičius taip pat net 2 kartus mokyklos rekordą gerino. Jis tapo ir šios rungties nugalėtoju o A. Tulušis ir M. Jonaitis vėl pasidalino antrąją vietą. Antroje grupėje nugalėjo A. Bliudžius, antras – T. Uleckas, trečias – R. Naujokas.

Susumavus trijų rungtių rezultatus, pirmosios grupės nugalėtoju tapo G. Burkevičius, antrąją vietą pasidalino A. Tulušis ir M. Jonaitis, trečias A. Kalinka. Antroje grupėje nugalėjo A. Bliudžius, antras – R. Naujokas, trečias – T. Uleckas.

Nugalėtojai ir prizininkai buvo apdovanoti medaliais ir diplomais, o visi dalyviai – Lietuvos galiūnų varžybų akimirų plakatais su paties Ž. Savicko autografais.

Organizuojant ir vykdant šį konkursą daug prisidėjo kolegijos studentų atstovybė ir ypač daug asmeninės iniciatyvos ir energijos įdėjo šios sporto šakos entuziastas Egidijus Koncėvičius. Nudžiugino ir tai, kad varžybas stebėjo kaip niekada gausus žiūrovų būrys.

P. VYŠNIAUSKAS

KMAI kolegijos kūno kultūros dėstytojas

I grupės prizininkai: M. Jonaitis, G. Burkevičius, A. Tulušis



Grupė dalyvių po apdovanojimų



Svarsčio kilnojimas



Ažuolai

liudija Lietuvos valstybę

Dažnoje sodyboje ar dabar jau – tik sodybvietėje auga galingi azuolai, kurių kiekvienas turi savo istoriją. Sodindamas medį žmogus nesiekė materialios naudos, tiesiog intuityviai jautė, kad medis kuria jaukią ir švarią aplinką, teikia jėgų, stiprina sveikatą. Dabar gyvo medžio vertė keleriopai didesnė. Augantis medis neutralizuoja taršą, kurią žmogus šiais laikais turi perleisti per savo organizmą. Miškas, vanduo ir oras dėl stulbinančiai nesubalansuotos to paties žmogaus veiklos smarkiau nei paprastai teršiami žmogaus organizmui pavojingomis medžiagomis. Antra vertus, stulbina trumparegiškumas, medyje matant tik eurą ar litą. Gyvas medis pinigų nedaro. Čia ir prasideda medžio ir žmogaus nelaimė. Medienos verslas ima viršų. Miškininkų gyvenime taip pat. Mosavimą kirviu miškuose reikia stabdyti.

Gimęs ir augęs miškingame Suvalkijos kampe netoli Lekėčių miškininko šeimoje nesu girdėjęs, kad miškininko darbas yra verslas. Tai buvo tiesiog garbingas darbas, labai dažnai – ištisų kartų užsiėmimas. Žmonių požiūris į mišką buvo gana subtilus. Tai buvo jo gyvenama ir labai gerbtina bei saugotina aplinka, teikianti jam galimybę gyventi ir išgyventi. Nebuvo pagarboje ir medienos pirklių. Senoliai pasakodavo, kad vieną kitą biržę stačiu mišku nusipirkdavo žydai, kurie vėliau, riedamiesi dėl uždarbio, vietiniams žmonėms keldavo didžiulę nepagarbą. Lietuvis apie miško verslą nekalbėdavo. Miškininkas – tuo labiau. Kažkoks nenusakomas jausmas vietos žmogų nuo tokio mąstymo ir elgesio stabdė, vertė būti santūriam. Nesveikas mąstymo lūžis prasidėjo tik pokario metais. Nepagarbos miškui

pamoką davė rusų kareiviai, kirsdami geriausius pušynus, kelmus palikdami krūtinės aukštyje, kad pjaunant medį lenktis nereikėtų. O čia prasidėjo trėmimai, visiška nepagarba žmogaus gyvybei ir turtui. Tuo metu ir tarp vietos žmonių pradėjo atsirasti miško verslas. Visuotinės suirutės metais miško produkciją parduoti Kaune buvo kai kurių žmonių pagrindinis užsiėmimas. Vėliau šis verslas buvo sustabdytas senos kartos ir seno auklėjimo eigulių dėka. Gindami mišką kai kurie eiguliai buvo girvagių suluošinti, buvo ir praradusių gyvybę. Patys miškininkai iš miško neturtėjo. Gynė mišką, pragyvenimui prisidurdami iš ūkininkavimo. Gal dėl to, nepaisant tuometinės valdžios nepagarbos miškui, mūsų kartai buvo palikti gana padorūs miškai. Šiandien miškų privatizavimo kelias ne tik smerktinas, bet ir nusikaltamas. Žmogus savo gimtam krašte turi teisę laisvai naudotis miško teikiamomis gėrybėmis, nors kai kur ir protingai reglamentuota tvarka. Mano supratimu, Lietuvoje ir dabar privačių miškų per daug. Tvirtai žinau, kad visuomenės pozicija šiuo klausimu vieninga.

Lietuviui ir šiandien miškas labai svarbus. Štai azuolas tebėra ne tik stiprybės, bet ir vilties simbolis. Todėl ir sodiname azuolą įvairiomis progomis. Azuolynų ar pavienių azuolų miškuose labai nedaug. Ar normalu sveiką azuolą kirsti tokio amžiaus, kai jis dar gali antra tiek metų kaupti prieaugį?

1994 m. Šakių rajono moksleiviai gausiai dalyvavo akcijoje „Lietuvos vaikų sodinti azuolai saugo Lietuvą“. Šia idėja užsikrėtė ir miškininkai. Lietuviškoje Šešupės kranto pusėje visoje pasienio zonoje pasodinta per 500 azuoliukų.

Pats pavasario įkarštis. Šešupės krantai balti nuo čia žydinčių gausybės ievų. Lakštingalų trelių skardumas nepalieka vilties susikalbėti. Apžiūrėdamas pasodintus azuoliukus pražingsniuojau ne vieną kilometrą. Dalis azuoliukų žuvę, kai kurie užskurdę. Tačiau viena kita šimtinė gražiai auga. Tai dažniausiai arčiau ūkininkų sodybų, jų prižiūrimi, apgėnotomis šakomis medeliai. Smagu galvoti, kad šitie užaugs galingais medžiais. Galvoje nerimsta mintis, kad norint užauginti azuolą, bent pirmuosius tris dešimtmečius jis turi būti kruopščiai prižiūrimas. Ir ar užteks jėgų ir atkaklumo miškininkams dabar tiek sodinamų azuolų prižiūrėti?

Kilstelėjusi saulė nuvargina. Sėdu pailsėti ant paties aukščiausio Šešupės kranto skardžio. Lietuvos pusėje kur tik akys užmato tušti laukai ir paskiri buvusios sodybos menantys azuolai. Jų nedrįso sunaikinti ir tuo metu kraštovaizdį lėmusi melioracija.

Ilsiuosi, o mintys sukasi apie šio pasienio ruožo istoriją. Kraštas matė daug neteisybės, griūčių, pažeminimo. Už Šešupės – etninės lietuvių žemės. Senosios lietuvių gentys buvo išžudytos, kultūrinis palikimas sunaikintas. Pastebiu, kad sėdžiu ant kažkada buvusio gynybinio apkasos pylimo. Tokius gynybinius įrenginius pasiruošė 1940 m. atėję mūsų „globėjai“ iš rytų. Tačiau gerai ginkluotai III-ojo reicho kariuomenei jie neturėjo jokios reikšmės... Vokiečių kariuomenei perėjus Šešupę nebuvo sugriauta ar sudeginta nė viena sodyba. Mat jau iki karo pasienio zonoje Lietuvos pusėje buvusios sodybos priklausė vokiečiams. Tyli, bet užtikrinta didelės tautos skvarba į lietuvių žemes vyko nuolat.



Frontui grįžtant po 4-erių metų čia vyko aršios kautynės, be gailės viskas buvo sunaikinta. Bet liko vilties medžiai – ąžuolai, ir mūsų pareiga juos išsaugoti.

Pasuku Sintautų link. Lankyti Lietuvos valstybės atgimimo ąžuolyną jau beveik 10 metų tapo pareiga, net ritualu. Vėl prisimenu jau prieš 20 metų buvusius įvykius; kai ką norėčiau užmiršti bet tai padaryti ne taip lengva.

Audros debesys ne kartą gąsdino Lietuvą, tačiau likimas lėmė mūsų valstybei išlikti. Kaip bus ši kartą, 1990 m. pavasarį dar niekas negalėjo pasakyti. Lietuvių tauta, Sąjūdžio pažadinta, kilo į kovą už valstybės atkūrimą. Išėjimas iš sąjungos buvo akibrokštas išpuikusiai, nugyventai didžiaiai globėjai. Nepriimtinas buvo mažos tautos ryžtingas apsisprendimas. Lietuvos visuomenė parodė savo nusistatymą ir ryžtą.

Atmintin įstrigo vaizdas, kai Šakiuose po partkomo skverelį, kuriame stovi antisovietiniais plakatais apsaugyta vietos sąjūdininkų badautojų palapinė, vaikšto pasimetęs tuometinis LTSR aukščiausiosios tarybos prezidento pirmininkas Vytautas Astrauskas. Imtis bet kokių priemonių nei jam, nei sovietiniams kariškiams bei saugumiečiams neužteko drąsos. Tačiau ne viskas buvo taip paprasta, kaip atrodė iš pirmo žvilgsnio. Revanšui ruošėsi rezervinės komandos, jos buvo ginkluojamos. Daug kartų partinės organizacijos sekretorės buvau apie tai išpėtas. Šakių rajono visuomenė pasiryžo pasodinti Lietuvos valstybės atkūrimo vardo ąžuolyną. Žmonių ryžtas buvo pasiekęs ribą, kai dar esamos valdžios struktūros, svetima kariuomenė įvykių eigai įtakos jau neturėjo. Nors nežinomybės buvo labai daug. Bet noras keisti įgirusią tvarką buvo didžiulis, negalvojant apie galimas negatyvias pasekmes. Tokia situacija gali susidaryti bet kada, kai valdžia veikia ne visuomenės labui ir su ja nesiskaito.

Ąžuolynui parinkome patogią privačią vietą. Pasitaręs su rajono vyriausiu žemės tvarkytoju Petru Tuma gavau pritarimą sodinti 3 ha trikampyje tarp senojo ir naujojo kelio. Vieta istoriškai turtinga: čia pat Sintautai, kur gyveno ir palaidotas poetas Pranas Vaičiūnas; greta – Vaitiekupių kaimas, kur buvo signataro Saliamono Banaičio ūkis; netoliese – Kudirkos Naumiestis su neblėstančiais tautos žadintojo Vinco Kudirkos pėdsakais. Dešimtmečius dūlėjusios per karą sugriautos Sintautų bažnyčios atstatymas, kuriam ryžosi klebonas Antanas Maskeliūnas. Tai buvo gana rizikingas žingsnis. Darbas titaniškas, su kuriuo klebonas stebėtina susitvarkė. Šiandien atstatyta bažnyčia šviečia baltais bokštais, traukdama visų dėmesį. Sodinant ąžuolyną į tai buvo atsižvelgta. Iš jo centro, kur stovi skulptoriaus Vido Cikanos sukurtas ąžuolinis koplytstulpis, buvo palikti neapsodinti spindžiai, kad ir ąžuolynui užaugus matytųsi bažnyčios bokštai.

Ąžuolyno sodinimo data – 1990 m. balandžio trečiasis šeštadienis – buvo paskelbta rajono spaudoje. Rajono valdžia šiam darbui nei pritarė, nei prieštaravo. Sodinome nuo ankstyvo ryto iki vėlyvo vakaro. Kiekvienas sodintojas – po vieną ąžuoliuką, kad nepritrūktų vietos visiems norintiems. Dešimtmečiais ąžuolais ap rūpino tuometiniai girininkai Bronius Kudirka ir Vytautas Liutkevičius. Tą dieną pasodinta per 1500 ąžuolų, kurie 20 metų nuolat apgenimi ir saugomi, šiandien gražiu ąžuolynu auga.

O tuo metu nerimas Lietuvoje didėjo. Svetima kariuomenė gaudė ir vertė tarnauti mūsų jaunimą. Buvo užimti Lietuvos radijas ir televizija, prie pastato – tankas ir svetima kariuomenė. Rajonuose suaktyvėjo rezervistai, drąsėjo partiniai aktyvistai. Su reikalais atvykęs į Vilnių, Miškų ministerijoje ant laiptų sutinku ministrą Vaidotą Antanaitį. Čia pat ant laiptų ir išsprendžiami man rūpintys

klausimai: ministrui sėdėti kabinete buvo per didelė prabanga.

Po kelių dienų Šakiuose sutinku žinomąjį Kostą Gliką. Nustebino pakili jo nuotaika. Jis pabrėžė, kad Lietuvai „buvo leista pakvailioti, bet jau per toli nueita ir greit viskas stos į savo vietas“. Gavau pastabą, kad organizuojamas Lietuvos valstybės atkūrimo ąžuolyno sodinimą gerokai išsišokau...

Teko su tuo žmogum susitikti ir Maskvos pučui žlugus. Buvo visai kitoks, supliuškęs ir labai pasimetęs. Išsislapstė ir rezervistai.

Praėjus 20-čiai metų, tuomet pasodintas ąžuolynas primena ir ateityje primins, kad apgaulės ir ginklo galia kuriamos imperijos griūva nesulaikomai. Mažos oligarchinės struktūros – taip pat. Kai visuomenė priversta peržengti kritinę nepasitenkinimo ribą, ginklai bejėgiai. Šiandien valdžią turintys ar didelius pinigus valdantys oligarchai turėtų prisiminti šią pamoką.

Lietuvos gyventojams rūpi valstybiniai miškai. Jų privatizavimą eskaluoja tik nedaugelis gobšumo nesuvaldančių verslininkų ir jų idėjų nupirktų propaguotojų. Nepritaria šalies visuomenė ir daugumos privačių miškų savininkų veiklai. Nenuoširdūs kai kurie verslininkai, kurie dedasi miškų draugais ir gynėjais. Jiems ne gyvas medis rūpi, o gausa geriausios medienos, duodančios kuo didesnę pelną. Stumdosi dėl vietos prie šios žaliavos šaltinių. Privačiame sektoriuje geros medienos beveik neliko, todėl jų žvilgsniai krypta į valstybinius miškus. Vis didėjantys apetitai valstybiniais miškams pražūtingi. Visuomenė tai mato ir supranta daugiau, nei mes manome. Ji susirūpinusi ir dėl labai įtemptų, bet griežtai apribotų kirtimo apimčių. Stebi ir miškininkus. Matyt, darome nemažai klaidų, dėl ko taip menksta miškininkų autoritetas. O mes verdame savo pačių nuolat saldinaiose sultyse ir to nepastebime arba mėginame ignoruoti. Mėginančius apie tai kalbėti rikiuojame į priešų gretas, kurias patys nuolat gausiname.

Akivaizdu, kad toks kelias veda į niekur. Jei taip bus ir toliau, tirštės dūmai virš miškininkų galvų, gali išpliekti ir atvira liepsna. Visuomenės nepasitenkinimas ir negatyvus nusiteikimas miškininkų atžvilgiu labai pavojingas Lietuvos miškams ir miškininkų bendruomenei. Jei to nesuprasime ir atitinkamai nereaguosime, didės ir miškininkų bendruomenės nuostoliai. Tada nė ąžuolai nepadės. O to sulaukti labai nesinori.

KSAVERAS VAIČIŪNAS





Tauragės r. Vaikų reabilitacijos centro – mokyklos „Pušėlė“ vaikai gamtoje



Rinkom skynėm žoleles...

Tauragės rajono vaikų reabilitacijos centro – mokyklos „Pušėlė“ specialioji pedagogė Stefanija Urbienė 2009 m. rudenį pasiūlė atgaivinti gamtos sauginį projektą, kuris pirmą kartą buvo vykdomas prieš septynerius metus. Šių metų projektas „Mokausi tausoti gamtos namus“ vykdomas trimis dalimis su vaikais, turinčiais negalią. Tai „Judėjimo džiaugsmas natūralioje gamtoje“ (autorė specialioji pedagogė S. Urbienė), „Vaistažolių galia“ (autorė A. Dadurienė), „Gamtinė medžiaga vaizduojamojoje veikloje“ (autorė L. Montvilienė). Projektą vykdėme

Pagranančio regioniniame parke, Lakštingalų slėnyje, kur vaikus patraukė gerai prižiūrima poilsio vietė, turtinga įvairiais augalais, medžiais ir vandens telkiniais.

Jaukiame Lakštingalų slėnyje vaikų veidai visuomet pasipuošia šypsenomis. Pakėlus projekto vėliavą, dalyvaujančioms klasėms buvo įteiktos iš anksto numatytos užduotys. „Senjorai“ – paruošė aikštelę estafetėms, kur visi dalyviai galėjo pajauti judėjimo džiaugsmą, „Bičiuliai“ – rinko vaistažoles, kurios vėliau išdžiovinotos ir panaudotos gydymosioms arbatoms virti, „Ežiogalos“ klasė rinko gamtinę medžiagą vaizduojamajai veiklai.

Po darbų – smagumas užkandžiauti gamtoje prie bendro stalo. Pasivaishinę, sutvarkę aplinką ir nuleidę vėliavą, pabendraavę vienas su kitu, pasidžiaugę gamtos grožiu, kuris suteikė ramybės ir palaimos, sugrįžome į savo „Pušėlę“. Esu įsitikinusi, kad mūsų neįgalūs vaikai, dalyvaudami šiame projekte, išmoks tausoti gamtą, tinkamai joje elgtis, gebės gydytis vaistažolėmis.

LIUDMILA MONTVILIENĖ
Specialioji pedagogė



Paveikslai iš gamtinių medžiagų

Naujos knygos

Neseniai išleista knyga „Lietuvos miškininkų sąjungos istorija 1929–2009“. Jos Autorė Janina Šepetienė 1994–2008 m. buvo šios sąjungos atsakingąja sekretore, rinko, kaupė, ir sistemino duomenis apie sąjungos veiklą ne tik savo sekretoriavimo metu, bet ir istorinę medžiagą nuo 1929 metų, kuomet ir buvo įkurta Lietuvos miškininkų sąjunga.

Tai pirmasis leidinys, apžvelgiantis miškininkų sąjungos veiklą istorijos bėgsme. Knygoje aprašoma LMS veikla ikikarinėje Lietuvoje 1929–1940 m. bei iševijoję 1950–1994 m.: suvažiavimai, leidybinis darbas, Baltijos šalių miškininkų sambūriai, žurnalo „Mūsų girios“ kelias pas miškininkus.

Plačiausiai nušviečiama Lietuvos miškininkų sąjungos veikla, atkūrus šalies nepriklausomybę. LMS atsirado nauji padaliniai: Girininkų bendrija, Jaunųjų miško bičiulių sambūris, Miško auginimo specialistų bendrija, Miškininkų vadovų bendrija. Šių padalinių kūrimosi istorija bei veikla taip pat atsispindi leidinio puslapiuose.

Perskaitę naująją knygą ne tik susipažinsime (o kas jau žinojo – dar kartą prisiminsime) su LMS istorija ir veikla konkrečiais laikotarpiais, bet ir pasigrožėsime sąjungos leidžiamais leidiniais, prisiminsime Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentus ir garbės narius.

Gausiai fotografijomis iliustruotą knygą išleido leidykla „Lututė“.

JŪRATĖ REČIŪNIENĖ



Petras Bužinskas

1936 11 18 – 2010 06 30



Palaidojus šalies Prezidentą A. Brazauską, liepos 4-ąją miškininkų bendruomenė palydėjo į paskutinę kelionę – Vilniaus Antakalnio kapines – nepagydomos ligos palaužtą nusipelnusį šalies miškininką Petrą Bužinską, daugiau nei pusę šimtmečio dirbusį šalies miškų labui.

Jis nuėjo įdomų profesinį kelią nuo girininkijos meistro iki miškų ūkio ministro pavaduotojo, miškams tarnavo, kol sulaukė 70-ties metų. Jaunesnės kartos miškininkai iš P. Bužinsko galėjo pasimokyti atsidavimo profesijai, atsakomybės, tolerancijos kitai nuomonei, kolegiško bendravimo, optimizmo, taktiškumo, humoro jausmo. Daugeliui jaunų specialistų jis buvo kaip tėvas, mokytojas, nešykštėjęs geranoriškų patarimų, pamokymų. Neteko girdėti jo kalbant pakeltu tonu, viršininikiškai komanduoju. Dėl to su juo kartu dirbusiems, jį pažinojusiems ši netektis ypač skaudė.

Iš Molėtų rajono kilęs Petras rinkosi praktišką profesiją, karjere ejo „laiptelis po laiptelio“, dirbo ten, kur valdžia skyrė. Baigęs 1952 m. Bijiutiškio septynmetę mokyklą, jis išvažiavo į Vilnių studijuoti miškininkystės. 1956 m. baigusį Vilniaus miškų technikumą paskyrė į tuometinį Kuršėnų miškų ūkį, kur Užvenčio girininkijoje dirbo meistru, žvalgu. Upynos girininkijoje – girininko padėjėju, gavo pirmąsias įvairiūršių miškų tvarkymo pamokas.

Nuo 1957 m. jo gyvenimas ilgam susisiejo su Labanoro giria, kitais tuometinio Švenčionėlių miškų ūkio tvarkomais miškais. Čia Petras aktyviai įsitraukė į gamtosauginę veiklą, sparčiai kilo karjeros laiptais. 1957 m. atkeltas į Žeimenos girininkiją girininko padėjėju, 1958 m. gegužę tapo šios girininkijos girininku, 1960 m. – miškų ūkio inžinieriumi, 1961 m. – vyriausiuoju miškininku. Atsivėrė platesnės galimybės daryti įtaką miškui, kolegoms. Jis aktyviai ėmėsi tuo metu propaguotų menkaverčių pušų keružynų rekonstrukcijos, buvusių poligonų smėlynų apželdinimo. Pasitelkus aviaciją, nederlingi pušų jaunuolynai tręšti mineralinėmis trąšomis, veistos pirmosios pušų sėklinės plantacijos. Pasisekė darbai nešė profesinį džiaugsmą ir įvertinimą.

1972 m. gruodį Petrą Bužinską pakvietė dirbti į Žemės ūkio ministerijos Žemėtvarkos valdyboje besikuriančią agromiškininkų grupę, paskyrė jos vadovu – vyriausiuoju miškininku. Šias pareigas atsakingai ir kūrybingai Petras ėjo 20 metų. Jo rankose, galima sakyti, buvo per 0,5 mln. ha kolūkių ir valstybinių ūkių miškų, kurių dabar dauguma tapo privatūs. Kad juose neaugtų šabakštynai, gerėtų agromiškių apsauga, didėtų šalies miškingumas, želdant mišku žemės ūkiui netinkamas žemes – nemažas P. Bužinsko, jo kryptingai kuruotų rajonų agromiškininkų indėlis.

Kaip sakydavo kolegos, Petras Bužinskas buvo ir valstybinių miškininkų ambasadorius Žemės ūkio ministerijoje, todėl nekomplikuotai šie miškai 1992 m. buvo suvalstybinti, perduoti tvarkyti miškų urėdijoms.

P. Bužinskas 1977 m. neakivaizdžiai baigė LŽŪA Miškų ūkio fakultetą, 1986 m. jam suteiktas nuspelnusio šalies miškininko vardas.

Nepriklausomybės metais P. Bužinskas perėjo dirbti į Miškų ūkio ministeriją: 1992–1994 m. – miškų ūkio ministro pavaduotoju, vėliau – Miško išteklų ir miškotvarkos skyriaus viršininku. Panaikinus ministeriją, nuo 1997 m. iki pensijos (2001 m. lapkričio) jis dirbo Miškų departamente skyriaus vedėju.

Reformuojant privačių miškų tvarkymo kontrolę, kaip didelę darbo patirtį turintis specialistas, 2002 m. pradžioje Petras buvo pakviestas į Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos Miškų kontrolės skyrių, kur ėmėsi kontroliuoti privačių miškų miškotvarkos projektų rengimą, derino teisės aktų taikymą praktinėje miškininkystėje. Jis pergyveno, kad vykdant žemės reformą nueita ne tuo keliu: miškas tapo kilnojama turtu; paveldėti sklypai mainyti į paežeres, kitas patrauklias vietas; miškų masyvuose privačios valdos dalintos „šachmatų lentos“ principu... Privačių miškų naudojimo, atkūrimo besikaitaliojančią tvarką Petras pajautė ir asmeniškai – turėjo savo miško valdą.

Laisvalaikiu jis mėgo medžioti, buvo miškininkų klubo „Girios“ patyręs medžiotojais. Vasarodamas su šeima savo sodyboje Švenčionėliuose, žvejojo, sodininkavo. Jis bičiuliauosi ir su buvusiais Žemės ūkio ministerijos darbuotojais, žemėtvarkininkais, dalyvavo jų senjorų klubo veikloje, renginiuose.

Petras buvo rūpestingas vyras ir tėvas, su žmona pedagoge Aleksandra išaugino sūnus Gintautą ir Arūną, tapusius teisininkais, susilaukė 6 anūkų. Bet negailėstinga lemtis 2007 m. sujaukė jo įprastinį gyvenimą – mirė žmona Aleksandra. Sielvarto slegiamas paliko mėgiamą darbą – išėjo į pensiją. Po trejų metų netekome šio iškilaus miškininko, gero bičiulio, patarėjo.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio artimuosius.

Buvusių bendradarbių vardu
VACLOVAS TREPĖNAITIS

Medžio metai

Liepa

*Pievy jūrom vėl vasara plaukia
Ir ištirpsta smaragdo banga.
Stovi liepos, vėl stovi ir laukia,
Kol užtvindys žalia šilima.*

*Ir tada pasiners jos į gelmę,
Subrandins savo iščios jausmus
Ir iškils tarsi rūkas pageltęs,
Ir iškris kaip geltonas lietus.*

*Ir pakvips visos tėviškės lankos,
Ir alsuos vėl laukai medumi.
Vėl stovėsiu kaip beržas prie lango,
Kol jaunystė išplauks Nerimi...*

*Ir kaip bitė vėl liepas sapnuosiu...
Tik jos vienos taip moka žydėt –
Taip plačiai, taip laisvai, be dvejonų,
Gali obelys joms pavydėt...*

PROSTA SPORINNI

Sveikiname gimusius rugpjūtį

Su 30-uju gimtadieniu

Rugpjūčio 7 d. šią sukaktį pažyminti Valstybinės miškų tarnybos Miškų ūkio statistikos ir miškų apskaitos skyriaus vyresniąją inžinierę VIOLETĄ DUMČIENĘ, Kuršių nerijos NP direkcijos Miškininkystės skyriaus vyriausiąją specialistę JURGITĄ MIKŠYTĘ, 10 d. – Valstybinės miškų tarnybos Miškų ūkio statistikos ir miškų apskaitos skyriaus vyresniąją inžinierę KRISTINĄ KAUBRIENĘ, 12 d. – Valkininkų miškų urėdijos Žilinių girininkijos girininko pavaduotoją DOMANTĄ AVERKĄ, 16 d. – Joniškio miškų urėdijos Mikaičių girininkijos eigulį ARŪNĄ VERKĮ, 22 d. – Valstybinės miškų tarnybos Nacionalinės miškų inventorizacijos skyriaus grupės vadovą SAULIŲ JEZUKEVIČIŲ, 25 d. – Pakruojo miškų urėdijos Klovainių girininkijos eigulį MINDAUGĄ POVILIONĮ, 29 d. – Kupiškio miškų urėdijos Skapiškio girininkijos eigulį-jėgerį ŽYGIMANTĄ BAKANĄ.

Su 40-uju gimtadieniu

Rugpjūčio 7 d. šią sukaktį pažyminti Šalčininkų miškų urėdijos Rūdninkų girininkijos girininko pavaduotoją ROBERTĄ BOJARINĄ, Rokiškio miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medvežės vairuotoją LAIMONĄ MOTUZĄ, 12 d. – Tauragės miškų urėdijos miško apsaugos inžinierių SAULIŲ AUSTREVIČIŲ, 15 d. – Kauno miškų urėdijos Vilkijos girininkijos girininką REGIMANTĄ VYŠNIAUSKĄ, 16 d. – Pakruojo miškų urėdijos Rozalimo girininkijos pagalbinį darbininką SIGITĄ MATUZĄ, 20 d. – Trakų miškų urėdijos Rūdiškių medienos išvežimo baro viršininką SIGITĄ RADZEVIČIŲ, 23 d. – Tauragės miškų urėdijos Šilinės girininkijos girininką BRONISLOVĄ AMBROZĄ, 27 d. – Šiaulių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medvežės operatorių EDGARĄ MILKINTĄ.

Su 50-uju gimtadieniu

Rugpjūčio 3 d. šią sukaktį pažyminti Kupiškio miškų urėdijos Šimonių girininkijos eigulį EUGENIJŲ ŠUKĮ, 4 d. – Lietuvos miškų instituto Biržų miškų tyrimo punkto vedėją, Biržų miškų urėdijos Tamošiūnų girininkijos girininko pavaduotoją ALGIRDĄ TRYBĘ, 7 d. – Kėdainių miškų urėdijos mechaniką VIDMANTĄ ATKOČIŪNĄ, 10 d. – Valstybinio miškotvarkos instituto vyresniąją miško taksatorių ALBERTĄ GAR-

LIAUSKĄ, 11 d. – Rokiškio miškų urėdijos medelyno meistrę JŪRATĘ RAZMIENĘ, Telšių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medienvežio vairuotoją JONĄ STANČIKĄ, 12 d. – Telšių miškų urėdijos urėdo pavaduotoją miškininkystei ARVYDĄ JOKUŽĮ, Veisiejų miškų urėdijos miško želdinimo ir apsaugos inžinierių VALDĄ MATULEVIČIŲ, 13 d. – Ignalinos miškų urėdijos suvirintoją NIKOLAJŲ BUJEVIČIŲ, 14 d. – LŽŪU Miškų ir ekologijos fakulteto Miškotvarkos katedros vedėją doc. dr. EDMUNDĄ PETRAUSKĄ, 15 d. – Zarasų miškų urėdijos personalo inspektore GIEDRĘ KULBOKIENĘ, Mažeikių miškų urėdijos Sedos girininkijos eigulį JONĄ BAUŽĮ, 22 d. – Šiaulių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio vairuotoją VIRGILIJŲ KIRŠANSKĄ, 24 d. – Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos šaltkalvį JUOZĄ JUODSNUKĮ.

Su 60-uju gimtadieniu

Rugpjūčio 2 d. šią sukaktį pažyminti Tytuvėnų miškų urėdijos Tytuvėnų girininkijos girininko pavaduotoją JONĄ LAUČIŲ, 5 d. – Trakų miškų urėdijos Trakų girininkijos eigulį GRIGORIJŲ UŽDAVINĮ, 8 d. – biržietį miškininką, UAB „Volimeda“ direktorių ALGIRDĄ PETRĄ STUOKĄ, 9 d. – Valstybinio miškotvarkos instituto vyresniąją miško taksatorių ROMANĄ PAPIEVĮ, 10 d. – Pakruojo miškų urėdijos Klovainių girininkijos pagalbinį darbininką ANTANĄ SVIDRĄ, 16 d. – Raseinių miškų urėdijos urėdą ANTANĄ KILČAUSKĄ, 31 d. – Telšių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medienvežio vairuotoją VLADISLOVĄ ČIUTĄ.

Su 70-uju gimtadieniu

Rugpjūčio 18 d. šią sukaktį pažymėsiantį buvusį Kaišiadorių miškų urėdijos ilgametį Kaukinės girininkijos girininką JONĄ SABALIAUSKĄ.

Rugpjūčio 5 d. sukanka 75-eri buvusiam Ignalinos miškų urėdijos ilgamečiui miškų urėdai EDMUNDUI KAPTURAUSKUI.

Rugpjūčio 2 d. sukanka 85-eri buvusios Miškų ūkio ministerijos darbuotojui KAZIMIERUI LAUČIUI, 20 d. – buvusiam Kau-
no miškų urėdijos ilgamečiui inžinieriui ANTANUI NARUŠIUI.



Atostogos



Miško oazė



Pasiruošimas Pasaulio medkirčių čempionatui visada yra sunkus ir alinantis procesas. Tačiau mums tai - kasdienybė.

Esame pripratę prie didelių krūvių, nes tam ruošiamės kiekvieną dieną ištisus dvejus metus. Mūsų komandos nariai yra profesionalai, kurie pjauna ir genį medžius kiekvieną dieną. O mes rūpinamės, kad jie gautų patikimą techniką.

Sekite visas Pasaulio medkirčių čempionato bei pasiruošimo ciklo naujienas www.wlc-2010.com nuo gegužės 21 iki rugsėjo 27 d.



Sekite Lietuvos rinktinės pasiruošimą ir pasirodymą Pasaulio medkirčių čempionate Kroatijoje www.wlc-2010.com